



AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ



Fatma OĞUZ TOKGÖZ

MİRAS HUKUKUNDA BELİRLİ MAL BIRAKMA

Özel Hukuk Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2021



AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ



Fatma OĞUZ TOKGÖZ

MİRAS HUKUKUNDA BELİRLİ MAL BIRAKMA

Danışman

Prof. Dr. Köksal KOCAAĞA

Özel Hukuk Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2021

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Fatma OĞUZ TOKGÖZ' ün bu çalışması, jürimiz tarafından Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Halit YILMAZ (İmza)

Üye (Danışmanı) : Prof. Dr. Köksal KOCAAĞA (İmza)

Üye : Doç. Dr. Selin SERT SÜTÇÜ (İmza)

Tez Başlığı: Miras Hukukunda Belirli Mal Bırakma
--

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 01/10/2021

Mezuniyet Tarihi : 27/10/2021

(İmza)
Prof. Dr. Suat KOLUKIRIK
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Miras Hukukunda Belirli Mal Bırakma” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Fatma OĞUZ TOKGÖZ





T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ



20/10/2021

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU BEYAN BELGESİ

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	Fatma OĞUZ TOKGÖZ
Öğrenci Numarası	20175225020
Anabilim Dalı	Özel Hukuk
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Danışman Öğretim Üyesi Bilgileri	
Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. Köksal KOCAAĞA
Yüksek Lisans Tez Başlığı	Miras Hukukunda Belirli Mal Bırakma
Turnitin Bilgileri	
Ödev Numarası	1679205883
Rapor Tarihi	20/10/2021
Benzerlik Oranı	Alıntılar hariç: %14 Alıntılar dahil: %21
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,	
Yukarıda bilgileri bulunan öğrenciye ait tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 95 sayfalık kısmına ilişkin olarak Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarında belirlenen filtrelemeler uygulanarak yukarıdaki detayları verilen ve ekte sunulan rapor alınmıştır. Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir: (X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylarım. () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdeleri sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.	
Gerekçe:	
Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlere uygun olarak tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim. Danışman Öğretim Üyesi Unvanı, Adı-Soyadı Prof. Dr. Köksal KOCAAĞA İmza	

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR LİSTESİ	v
ÖZET	vi
SUMMARY	vii
ÖNSÖZ	viii

BİRİNCİ BÖLÜM

BELİRLİ MAL BIRAKMANIN TAKDİMİ, TARİHÇESİ, TERİM SORUNU VE ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLAR İÇİNDEKİ YERİ

1.1. Giriş.....	1
1.1.1. Konunun Takdimi, Önemi ve Sınırlandırması	1
1.1.2. Tarihçe	2
1.1.2.1. Roma Hukukunda Belirli Mal Bırakma	2
1.1.2.1.1. Roma Hukukunda Belirli Mal Bırakma Çeşitleri.....	3
1.1.2.1.1.1. İustinianus Zamanından Önce.....	3
1.1.2.1.1.1.1. Legatum	3
1.1.2.1.1.1.2. Fideicommissum	6
1.1.2.1.1.2. İustinianus Zamanından Sonra.....	6
1.1.2.1.2. Roma Hukukunda Belirli Mal Bırakma Konusu.....	7
1.1.2.1.3. Roma Hukukunda Belirli Mal Bırakma Konusu Malın Kazanılması	7
1.1.2.1.4. Roma Hukukunda Belirli Mal Bırakmanın Sınırlandırılması	8
1.1.2.2. İslam Hukukunda Belirli Mal Bırakma	9
1.1.2.3. 743 Sayılı Türk Kanunu Medenisi'nde Belirli Mal Bırakma.....	10
1.1.3. Terim Sorunu	10
1.2. Ölümüne Bağlı Tasarruf Kavramı: Tanımı ve Çeşitleri	12
1.2.1. Ölümüne Bağlı Tasarruf Kavramının Tanımı	12
1.2.2. Ölümüne Bağlı Tasarruf Kavramının Çeşitleri	13
1.2.2.1. Şekli Anlamda Ölümüne Bağlı Tasarruflar.....	13
1.2.2.1.1. Genel Olarak	13
1.2.2.1.2. Vasiyetname	14
1.2.2.1.3. Miras Sözleşmesi.....	14
1.2.2.2. Maddi Anlamda Ölümüne Bağlı Tasarruflar	15

İKİNCİ BÖLÜM
BELİRLİ MAL BIRAKMANIN KONUSU, ALACAKLISI, BORÇLUSU,
GEÇERLİLİK KOŞULLARI, ÇEŞİTLERİ VE BENZER KURUMLARLA
KARŞILAŞTIRILMASI

2.1.	Belirli Mal Bırakma	19
2.1.1.	Genel Olarak.....	19
2.1.1.1.	Belirli Mal Bırakma Konusu	19
2.1.1.2.	Belirli Mal Bırakma Alacaklısı	21
2.1.1.3.	Belirli Mal Bırakma Borçlusu	21
2.1.2.	Belirli Mal Bırakmanın Geçerlilik Koşulları.....	23
2.1.2.1.	Ehliyet Koşulu.....	23
2.1.2.1.1.	Vasiyetname Yapma Ehliyeti.....	23
2.1.2.1.2.	Miras Sözleşmesi Yapma Ehliyeti	24
2.1.2.1.3.	Belirli Mal Bırakmada İrade Sakatlığı	25
2.1.2.2.	Şekil Koşulu	26
2.1.2.2.1.	Vasiyetnamede Şekil	26
2.1.2.2.1.1.	Resmi Vasiyetname	26
2.1.2.2.1.2.	El Yazılı Vasiyetname	27
2.1.2.2.1.3.	Sözlü Vasiyet	28
2.1.2.2.2.	Miras Sözleşmesinde Şekil	28
2.1.2.3.	Hukuka ve Ahlaka Aykırılık Koşulu.....	28
2.1.2.4.	Anlamsız veya Rahatsız Edici Koşullar	29
2.1.2.5.	İmkânsız Koşullar	30
2.1.3.	Belirli Mal Bırakma Çeşitleri	30
2.1.3.1.	Genel Olarak	30
2.1.3.2.	Başlıca Vasiyet Çeşitleri	31
2.1.3.2.1.	Alt Vasiyet.....	31
2.1.3.2.2.	Ön Vasiyet.....	32
2.1.3.2.3.	Seçimlik Vasiyet	32
2.1.3.2.4.	Parça Vasiyeti.....	33
2.1.3.2.5.	Çeşit Vasiyeti	33
2.1.3.2.6.	Alacak Vasiyeti	34
2.1.3.2.7.	İbra Vasiyeti	35
2.1.3.2.8.	İntifa Vasiyeti.....	36

2.1.3.2.9. Sükna (Oturma) Vasiyeti.....	36
2.1.3.2.10. İrat Vasiyeti	37
2.1.3.2.11. Tedarik Vasiyeti	37
2.1.3.2.12. Mal Vasiyeti	38
2.1.3.2.13. Sigorta Vasiyeti	38
2.1.4. Belirli Mal Bırakmanın Benzer Kurumlarla Karşılaştırılması	38
2.1.4.1. Belirli Mal Bırakma ve Yükleme	39
2.1.4.2. Belirli Mal Bırakma ve Koşul	40
2.1.4.3. Belirli Mal Bırakma ve Bağışlama.....	41
2.1.4.4. Belirli Mal Bırakma ve Üçüncü Kişi Yararına Koşul	42
2.1.4.5. Belirli Mal Bırakma ve Mirasçı Atama.....	43

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BELİRLİ MAL BIRAKMANIN YERİNE GETİRİLMESİ

3.1. Belirli Mal Bırakma Konusunu Oluşturan Alacağın Doğumu ve Muacceliyeti.....	45
3.1.1. Alacağın Doğumu.....	45
3.1.2. Alacağın Muacceliyeti	48
3.2. Belirli Mal Bırakma Konusunu Oluşturan Alacağın Teslimi	49
3.2.1. Genel Olarak.....	49
3.2.2. Mirasın Açıldığı Günkü Durumu ile Teslim Edilmesi	50
3.2.3. Yarar ve Hasarın Geçışı.....	51
3.2.4. Belirli Mal Bırakma Borçlusunun Kusuru Nedeniyle Malın Hasara Uğramasından Dolayı Sorumluluğu.....	52
3.2.5. Belirli Mal Bırakma Borçlusunun Mala İlişkin Yapmış Olduğu Masrafları Vekaletsiz İş Görme Hükümleri Kapsamında İstem Hakkı	52
3.2.6. Belirli Mal Bırakmada Malın Terekede Bulunmaması	53
3.2.7. Belirli Mal Bırakmada Malın İfasının İmkânsız Hale Gelmesi.....	53
3.3. Belirli Mal Bırakma Alacaklısının Mirasbırakan ve Mirasçıların Alacaklıları Karşısındaki Durumu	54
3.4. Mirasçıların Belirli Mal Bırakma Alacaklısına Karşı Tenkis ve Geri İsteme Hakkı.....	57
3.5. Belirli Mal Bırakma Alacaklısının Belirli Malı Reddetmesi	61
3.6. Belirli Mal Bırakma Borçlusunun İfadan Kaçınması Halinde Açılacak Olan Tenfiz Davası	62
3.6.1. Genel Olarak.....	62

3.6.2. Tenfiz Davasında Usul	64
3.6.2.1. Davacı.....	64
3.6.2.2. Davalı	64
3.6.2.3. Görevli Mahkeme.....	65
3.6.2.4. Yetkili Mahkeme	66
3.6.2.5. İstem	67
3.6.2.6. Zamanaşımı	68
SONUÇ	69
KAYNAKÇA.....	75
ÖZGEÇMİŞ	81



KISALTMALAR LİSTESİ

bkz.	:bakınız
C.	:Cilt
dn.	:dipnot
E.	:Esas
TBK	:6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
ETMK	:743 sayılı Türk Kanunu Medenisi
TMK	:4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
HD	:Hukuk Dairesi
HMK	:6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İMK	:İsviçre Medeni Kanunu
K.	:Karar
m.	:madde
s.	:sayfa
S.	:Sayı
TL	:Türk Lirası
vd.	:ve devamı
vb.	:ve benzeri
Yarg.	:Yargıtay
İBK	:İçtihadı Birleştirme Kararı
TBB	:Türkiye Barolar Birliği
İNÜHFD	:İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
TAAD	:Türkiye Adalet Akademisi Dergisi
BUFHD	:Bahçeşehir Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Y.	:Yıl
T.	:Tarih
YKD.	:Yargıtay Kararları Dergisi

ÖZET

Miras hukukuna göre, mirasbırakanın ölümü anında malvarlığı, bir kül halinde kanunda belirlenmiş veya mirasbırakanın iradesi neticesinde atanmış olan mirasçılara geçmektedir. Ancak bazı durumlarda mirasbırakan ölüme bağlı tasarrufla, terekesinde bulunan belirli bir malı, mirasçı atama oluşturmamak kaydıyla bir kimse lehine kazandırmada bulunabilmektedir. Bu durumda miras hukukunda belirli mal bırakma meydana gelmektedir. İlgili çalışma kapsamında da mirasbırakanın iradesi neticesinde meydana gelen belirli mal bırakmanın kanunun sistematığı içindeki yeri, konusu, alacaklısı, borçlusu, kanunda sayılan çeşitleri, benzer kurumlardan ayrımı, doğumu, muacceliyeti, teslimi, alacaklı haklarının durumu, tenkis ve geri isteme hakkı, belirli malın reddi, belirli malın terekede bulunmaması ve dava hakkı üzerinde durulmuştur.

Belirli mal bırakma, her ne kadar 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda¹ düzenlenmiş olsa da uygulamada ve öğretide bu hususta birtakım belirsizlikler yaşanmaktadır. Özellikle öğretide “belirli mal bırakma” teriminin kullanılmasına yönelik eleştiriler yer almaktadır. Bu sebeple; kanun kapsamında yapılmış olan düzenlemelerin net bir şekilde anlaşılabilmesi ve yorumlanabilmesi, bu konunun tez konusu olarak seçilmesinin en önemli nedenidir.

Anahtar Kelimeler: Belirli Mal Bırakma, Miras Hukuku, Alacaklıların Konumu, Tenkis ve Geri İsteme, Belirli Malın Reddi.

¹ 08.12.2001 tarih, 24607 sayılı Resmî Gazete.

SUMMARY

SPECIFIC BEQUEST IN THE LAW OF INHERITANCE

The purpose of this study is to evaluate the concept of specific bequest in terms of law of inheritance. According to law of inheritance, the patrimony pass to the legal or appointed heirs as a whole at the time of the legator's death. However, in some cases the legator can leave anyone a certain property in his estate with testamentary disposition provided that the heir is not appointed. In this case, specific bequest occurs in the law of inheritance. In this study; the legal position of specific bequest, the subject, creditor and debtor, forms provided by law, distinction from similar institutions, maturity, delivery, status of creditor rights, rights of reduction and reclaim, rejection of certain property, absence of certain property and right to litigation are emphasized.

Although specific bequest has been regulated in the Turkish Civil Code numbered 4721, there are some uncertainties in practice and doctrine. Especially, there have been some criticisms about the usage of the concept of "specific bequest". Therefore, the most important reason for choosing this subject as the thesis topic is to be able to clearly understand and interpret the regulations made within the scope of the law.

Keywords: Specific bequest, law of inheritance, situation of creditors, reduction, reclaim, refusal of certain goods.

ÖNSÖZ

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun üçüncü kitabında miras hukukuna ilişkin hükümler düzenlenmiştir. Bu hükümler kapsamında, bir kişinin ölümünden sonra, daha öncesinde sahip olduğu haklarının, alacaklarının ve borçlarının akıbetine ilişkin kurallar mevcuttur. Böylece bir kişinin sağlığında sahip olduğu malvarlığının ve borçlarının kimlere ve ne şekilde intikal edeceği belirlenmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın² m. 35 hükmüyle herkese, anayasa kapsamında miras hakkı tanınmıştır. Bu hak neticesinde herkes, sağlığında sahip olduğu haklarının, alacaklarının ve borçlarının kimlere ve hangi kurallar suretiyle geçeceğini öğrenme hakkı kazanmaktadır. Kişiler bu haklar çerçevesinde hem genel kurallarla malvarlığının kimlere ve nasıl intikal edeceğine ilişkin bilgi edinmekte olup hem de ölüme bağlı tasarruflarla malvarlığının istediği kişilere intikalini sağlayabilmektedir. Ancak kişilerin ölüme bağlı tasarrufla, tüm haklarını, alacaklarını ve borçlarını istediği kişilere bırakabilme olanağı bulunmamaktadır. Bu durumda kişiler, tasarruf nisabı kapsamında kalan kısım yönünden malvarlığını istedikleri kişilere intikal ettirebilmektedirler.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun m. 517 vd. hükümlerinde belirli mal bırakma düzenlenmiştir. İlgili madde hükmünde başlık olarak “belirli mal bırakma” kavramına yer verilmiştir. Bu kavramın kullanılması ise, uygulamada ve öğretide eleştirilere yol açmıştır. Eleştiriler çerçevesinde bu kavram yerine “vasiyet”³ veya “vasiyet alacaklısı tayin etme”⁴ kavramının kullanılmasının yerinde olacağı ifade edilmiştir. Ayrıca kanun koyucu tarafından 4721 sayılı Türk Medeni Kanun’un birçok hükmünde “belirli mal bırakma” yerine “vasiyet”, “belirli mal bırakma alacaklısı” yerine “vasiyet alacaklısı” kavramı kullanılmıştır. Ancak ilgili kanunun ölüme bağlı tasarruf çeşitleri altında düzenlenen m. 517 hükmünün başlığının “belirli mal bırakma” olması nedeniyle bu çalışmanın başlığı da “Miras Hukukunda Belirli Mal Bırakma” olarak belirlenmiştir. Bu sebeple, kavram bütünlüğünü sağlamak açısından çalışmada, “vasiyet” yerine “belirli mal bırakma”, “vasiyet alacaklısı/borçlusu” yerine ise “belirli mal bırakma alacaklısı/borçlusu” kullanılmıştır.

“Miras Hukukunda Belirli Mal Bırakma” adlı bu çalışma üç ana bölüm olarak ele alınmıştır. Çalışmanın birinci bölümünde; kısa bir şekilde konunun takdimi yapılmış olup

² 09.11.1982 tarih, 17863 sayılı Resmî Gazete.

³ Kocayusufpaşaoğlu, Necip, Miras Hukuku, 3. Bası, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1987, s. 259; Eren, Fikret/Yücer Aktürk, İpek, Türk Miras Hukuku, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020, s.145; Kocaağa, Köksal, Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi, Yetkin Yayınları, Ankara, 2006, s.29.

⁴ Öztan, Bilge, Miras Hukuku (Tablolar ve Örneklerle), Beşinci Bası, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara, 2012, s.274.

ölüme bağı tasarrufların şekli ve maddi anlamlarına yer verilerek belirli mal bırakmanın kanundaki yeri açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde; belirli mal bırakmanın tanımına yer verilerek belirli mal bırakma konusu tespit edilmiş ve kimlerin belirli mal bırakma alacaklısı ve borçlusu olduğuna ilişkin bilgi verilmiştir. Akabinde ise, başlıca belirli mal bırakma çeşitlerine ve belirli mal bırakmanın benzer kurumlarla karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünde ise; belirli mal bırakma alacağının doğumu ile muacceliyet haline değinilmiş ve belirli mal bırakma konusunu oluşturan malın teslimi ile terekeden alacaklı bulunan diğer alacaklı haklarının durumu açıklanmaya çalışılmıştır. Ardından mirasçılarının belirli mal bırakma alacaklısına karşı tenkis ve geri isteme hakkı üzerinde durularak belirli mal bırakma alacaklısının malı reddetmesi haliyle malın terekede bulunmaması ve malın imkansız hale gelmesi durumu ele alınmıştır. Son olarak belirli mal bırakma borçlusunun ifadan kaçınması halinde açılacak olan tenfiz davası üzerinde durulmuş ve davaya ilişkin usul hükümleri anlatılmıştır.

Sonuç kısmında ise, konuyla ilgili genel bir değerlendirme yapılmış ve bu alanda araştırma yapan araştırmacılara katkı sunulmaya çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

BELİRLİ MAL BIRAKMANIN TAKDİMİ, TARİHÇESİ, TERİM SORUNU VE ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLAR İÇİNDEKİ YERİ

1.1. Giriş

1.1.1. Konunun Takdimi, Önemi ve Sınırlandırması

Miras hakkı, mirasçılar bakımından mirasbırakanın ölümü anında kazanılmaktadır. Mirasbırakanın yasal mirasçılarının kimler olacağı ise kanunda açıkça düzenlenmiştir. Ancak mirasçılık sıfatı kanundan doğduğu gibi mirasbırakanın iradesiyle bir ölüme bağlı tasarrufla da doğabilmektedir. Mirasbırakanın iradesi neticesinde ölüme bağlı tasarrufla doğan mirasçı ise, atanmış mirasçıdır. Mirasbırakanın, ölüme bağlı tasarrufla bir veya birden fazla kişiyi terekenin tamamı ya da belirli bir kısmı üzerinde hak sahibi yapmasına mirasçı atama denilmektedir. Böylece hem kanununda belirlenmiş olan yasal mirasçılar hem de mirasbırakanın iradesi neticesinde atanmış olan mirasçılar, külli halef olarak mirasbırakanın ölümüyle birlikte tereke üzerinde kendiliğinden ve doğrudan bir aynı hak kazanmaktadırlar. Türk hukuk sisteminde de mirasın kazanılmasında asıl olan ilke, külli halefiyet ilkesidir. Ancak miras hukuku kapsamında, mirasbırakanın iradesi neticesinde birtakım kişilerin, külli intikal kuralları haricinde atanmış mirasçı olmadan da terekede yer alan değerler üzerinde hak kazanmaları mümkündür. Bu durum cüz'i halefiyet olarak karşımıza çıkmaktadır. Mirasbırakanın iradesiyle lehine belirli bir mal bırakılan cüz'i halefler ise, çalışma konusunu oluşturmaktadır. Gerek çalışmanın kapsamı göz önüne alındığında gerekse araştırmacılara derli toplu bir eser sunabilmek maksadıyla konunun etraflıca incelenmesi gerektiğinden mirasbırakanın külli haleflerine çalışmada ayrıca yer verilmemiştir.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 517 vd. hükümlerinde belirli mal bırakma düzenlenmiştir. Belirli mal bırakma, ölüme bağlı tasarruf çeşitlerinden biridir. Mirasbırakan bir ölüme bağlı tasarrufla, mirasçı atamaksızın, bir kimseye ekonomik değeri olan belirli bir malı kazandırabilmektedir. Ancak mirasbırakan, ölümünden sonra bir kimse lehine belirli bir malı nasıl kazandırabilmektedir? Belirli mal bırakmanın konusu nedir ve kimler belirli mal bırakma alacaklısı olabilir? Lehine belirli mal bırakılan alacaklı, mirasbırakanın ölümünden sonra hangi haklara sahiptir ve bu haklarını kimlere karşı ileri sürebilir? Bir kimse lehine bırakılan belirli mal ne zaman muaccel hale gelir? Bırakılan mal taşınmaz ise, taşınır ise veya bir hak ise teslim borcu nasıl yerine getirilir? Bırakılan belirli malın tesliminde yarar ve hasar nasıl geçer? Bırakılan belirli mala ilişkin yapılan masraflardan kim sorumlu tutulur? Bırakılan

belirli malın terekede bulunmaması durumunda lehine kazandırmada bulunulan alacaklının hakları düşer mi? Bırakılan belirli malın teslimi imkânsız hale gelir ise belirli mal bırakmanın hüküm ve sonuçları nelerdir? Lehine belirli mal bırakılan alacaklının, mirasbırakanın ve mirasçılarının alacaklıları karşısındaki durumu nedir? Saklı payı ihlal edilen mirasçılarının, belirli mal bırakma alacaklısına karşı tenkis ve geri isteme hakkı var mıdır? Belirli mal bırakma alacaklısının belirli malı reddetmesi durumunda belirli mal bırakma borçlusunun borcu sona erer mi? Belirli mal bırakma borçlusunun ifadan kaçınması halinde lehine belirli mal bırakılan alacaklının dava hakkı var mıdır? “Miras Hukukunda Belirli Mal Bırakma” başlıklı bu çalışmada tüm bu sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır.

1.1.2. Tarihçe

1.1.2.1. Roma Hukukunda Belirli Mal Bırakma

Roma hukukunda, mirasçı olabilmek için bir kimseye mirasçılık sıfatının tanınması yeterliydi⁵. Bir diğer deyişle, bir kimseye belirli bir sebeple mirası kazanma yetkisinin verilmesi gerekirdi. Roma hukukunda, mirasçılık sıfatının tanınması da ya vasiyet ya da yasal mirasçılık yoluyla mümkün olmaktaydı⁶. Bir vasiyetin geçerli olabilmesi için ise, vasiyette geçerli bir mirasçı atamanın bulunması gerekmektedir⁷. Bu sebeple mirasçı atamadan yapılmış olan tasarruflar geçerli kabul edilmemekteydi⁸. Ancak vasiyet, mirasçı atamanın yanında diğer tasarrufları da içerebilmekteydi⁹. Bu tasarruflar köle azad etmek, vasi tayin etmek ve belirli mal bırakmaktı¹⁰. Belirli mal bırakma, Roma hukukunda geçerliliği olan bir kurumdu¹¹.

Roma hukukunda belirli mal bırakma ile mirasbırakan, ölüme bağlı tasarruflardan vasiyetnameyle mirasçı aleyhine bir kimseye mirasçılık sıfatı tanımadan belirli bir malını bırakmaktaydı¹². Başlarda bu malın terekeye dahil olan mallardan olması gerekliliği kabul edilmekteyken daha sonrasında mirasçılara veya üçüncü şahıslara ait mallarda belirli mal bırakmanın konusunu oluşturmuştu¹³.

⁵ Küçükgüngör, Erkan, “Roma ve Türk Hukukunda Muayyen Mal Vasiyeti”, s.s.505-531, s.505, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/629513> (erişim tarihi: 31.08.2021).

⁶ Küçükgüngör, s.505.

⁷ Küçükgüngör, s.512.

⁸ Küçükgüngör, s.512.

⁹ Küçükgüngör, s.513.

¹⁰ Umur, Ziya, “Roma Miras Hukuku’nun Ana Hatları”, s.s.159-195, s.173,

<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/96400> (erişim tarihi: 31.08.2021); Küçükgüngör, s.513-514.

¹¹ Gürsoy, Kemal Tahir, Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Mal Vasiyeti, Yıldız Matbaası, Ankara, 1955, s.1.

¹² Umur, s.174; Küçükgüngör, s.516.

¹³ Umur, s.174.

Roma Hukukunda, belirli mal bırakmada, üç kişinin varlığı söz konusuydu¹⁴. Bu kişiler, vasiyetçi (testator, legator), kendisine belirli mal bırakmanın mükellefiyeti yüklenmiş olan mirasçı (heres, oneratus) ve lehine belirli mal bırakılan alacaklı (musaleh, legatarius, honoratus) idi¹⁵.

Roma hukukunda, belirli mal bırakmanın iki şekli geliştirilmişti¹⁶. Bunlar; ius civile'ye ait olan legatum ve imparatorluk hukuku tarafından yaratılmış olan fideicommissum'du¹⁷. Bu iki şekil gelişimlerinin devamı sırasında yakınlaşmış ve İustinianus zamanında aynı şey olmuşlardı¹⁸.

1.1.2.1.1. Roma Hukukunda Belirli Mal Bırakma Çeşitleri

1.1.2.1.1.1. İustinianus Zamanından Önce

1.1.2.1.1.1.1. Legatum

Legatum, vasiyetnamede, mirasçıya yüklenmiş olan ve legare fiilinden türetilmiş, Ius Civile'ye göre, belirli mal bırakma tasarrufudur¹⁹. Bunun için üç kişinin varlığı gerekmektedir. Bu kişiler; mirasbırakan, kendisine belirli mal bırakmanın mükellefiyeti yüklenmiş olan mirasçı ve legatum'dan yararlanan lehine belirli mal bırakılan alacaklıydı²⁰. Böylece kendisine belirli mal bırakmanın mükellefiyeti yüklenmiş olanla, lehine belirli mal bırakılan farklı kişilerdi. Bu durumda mirasbırakan, kendisine belirli mal bırakmanın mükellefiyeti yüklenmiş olan mirasçıya belirli bir malın bırakamamaktaydı²¹. Aksi durumda belirli mal bırakma ile mirasçının kendisine karşı mükellefiyet altına girmesi gerekeceğinden bu vasiyet hükümsüz olarak kabul edilmekteydi²². Günümüzde ise bu durum geçerli değildir²³.

Roma hukukunda legatum, vasiyetle yapılan bir işlem olduğu için geçerliliği, vasiyetin geçerli olmasına bağlıydı²⁴. Vasiyet, şekil şartları dikkate alınmadan yapıldığı veya mirasçı atamaya ilişkin geçerli bir tasarrufu içermediği takdirde legatum da vasiyetle birlikte geçersiz

¹⁴ Küçükgüngör, s.516; Umur, s.174.

¹⁵ Küçükgüngör, s.516; Umur, s.174.

¹⁶ Koschaker, Paul, (Çeviren Kudret Ayiter), Modern Özel Hukuka Giriş Olarak Roma Özel Hukukunun Ana Hatları, Sevinç Matbaası, Ankara, 1977, s.408; Gürsoy, s.1.; Umur, s.174.

¹⁷ Söğüt, İpek Sevdâ, "Roma Ve Türk Hukuku'nda Aile Fideikomisi", TBB Dergisi, 2020 (147), s.s. 143-181, s.159, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/Dergi/Dergi147/160/> (erişim tarihi: 02.09.2021); Koschaker/Ayiter, s.408; Gürsoy, s.1.; Umur, s.174.

¹⁸ Koschaker/Ayiter, s.408; Gürsoy, s.1.; Umur, s.174.

¹⁹ Küçükgüngör, s.516; Umur, s.174; Koschaker/Ayiter, s.409.

²⁰ Koschaker/Ayiter, s.409; Küçükgüngör, s.516; Umur, s.174.

²¹ Koschaker/Ayiter, s.409.

²² Koschaker/Ayiter, s.409.

²³ Koschaker/Ayiter, s.409.

²⁴ Küçükgüngör, s.516.

olurdu²⁵. Böylece, mirasbırakanın vasiyet yapma ehliyetine (testamenti factio activa) sahip olması gerektiği gibi, legatam'dan yararlanacak olan kişinin de yani belirli mal bırakma alacaklısının da mirasçılık ehliyetine (testamenti factio passiva) sahip olması gerekmektedir²⁶. Legatum'dan yabancılar, bekarlar, çocuğu olmayanlar, vasiyetten sonra doğanlar, tüzel kişiler, dinsizler, müebbet cezalara veya ölüm cezasına mahkûm edilenler ise yararlanamamaktaydı²⁷.

Roma hukukunda legatum, yapılış şekillerine göre dörde ayrılmakta ve per vindicationem, per damnationem, sinendi modo ve per praeceptionem olarak adlandırılmaktaydı²⁸.

Legatum per vindicationem' de mirasbırakan, vasiyetinde lehine belirli mal bıraktığı kimseye, bıraktığı malın mülkiyetini doğrudan kazandıracak olan bir ifade kullanmaktaydı²⁹. Örneğin; mirasbırakan, "Mirasçı atamasına ilişkin tasarrufundan sonra, kölem A'yı arkadaşım B alsın, kölem onun olsun." şeklinde vasiyette bulunmaktaydı. Buna bağlı olarak, mirasbırakan, lehine belirli mal bıraktığı alacaklıyı doğrudan o malın maliki yapmaktaydı³⁰. Böylece lehine belirli mal bırakılan alacaklı, o malı istihkak davası (rei vindicatio) ile isteyebilmekteydi³¹. Ayrıca legatum per vindicationem ile vasiyete konu olan gayri misli bir mal ise, mirasbırakanın hem vasiyeti yaparken hem de ölümü anında o malın maliki olması gerekmektedir³². Vasiyete konu olan misli mal ise, bu durumda da mirasbırakanın ölümü anında o malın maliki olması yeterli görülmekteydi³³.

Legatum per damnationem' de mirasbırakan, vasiyetinde lehine belirli mal bıraktığı kimseye, bıraktığı malın mülkiyetini doğrudan kazandırmamakta, yalnızca mirasçıya karşı bir istem hakkı tanımaktaydı³⁴. Örneğin; mirasbırakan, "Mirasçım A, kölem B'yi arkadaşım C'ye versin." şeklinde vasiyette bulunmaktaydı. Böylece belirli mal bırakma mükellefiyeti altına giren mirasçı ile lehine belirli mal bırakılan alacaklı arasında bir borç ilişkisi doğmaktaydı³⁵. Buna bağlı olarak, lehine belirli mal bırakılan alacaklı, borcunu yerine getirmeyen mirasçıya karşı o malı vasiyetten doğan dava (actio ex testamento) ile isteyebilmekteydi³⁶. Ayrıca

²⁵ Küçükgüngör, s.516.

²⁶ Küçükgüngör, s.516.

²⁷ Söğüt, s.159-160; Küçükgüngör, s.516.

²⁸ Küçükgüngör, s.517; Koschaker/Ayiter, s.409.

²⁹ Umur, s.174; Küçükgüngör, s.517; Koschaker/Ayiter, s.409.

³⁰ Koschaker/Ayiter, s.409; Küçükgüngör, s.517; Umur, s.174.

³¹ Umur, s.174; Küçükgüngör, s.517; Koschaker/Ayiter, s.409.

³² Küçükgüngör, s.517; Koschaker/Ayiter, s.409; Umur, s.175.

³³ Koschaker/Ayiter, s.409; Umur, s.175; Küçükgüngör, s.517.

³⁴ Küçükgüngör, s.518; Koschaker/Ayiter, s.409-410; Umur, s.175.

³⁵ Umur, s.175; Küçükgüngör, s.518.

³⁶ Küçükgüngör, s.518; Umur, s.175.

legatum per damnationem ile hem mirasbırakana hem mirasçı atanmış kişiye hem de üçüncü bir kişiye ait bulunan bir mal mevcut olsun veya olmasın vasiyete konu edilebilmekteydi³⁷.

Legatum Sinendi modo' da mirasbırakan, belirli mal bırakma tasarrufuyla mirasçıya, bırakılan malın teslimine ilişkin işlem yapma borcunu değil, yalnızca o malın alınmasına müsaade etmesi borcunu içermekteydi³⁸. Örneğin; mirasbırakan, "Mirasçım A, arkadaşım C'nin kölem B'yi almasına müsaade etsin." şeklinde vasiyette bulunmaktaydı. Böylece legatum per damnationem' de olduğu gibi mirasçı ile lehine belirli mal bırakılan alacaklı arasında bir borç ilişkisi doğmaktaydı³⁹. Buna bağlı olarak da lehine belirli mal bırakılan alacaklı, borcunu yerine getirmeyen mirasçıya karşı, o malı vasiyetten doğan dava (actio ex testamento) ile isteyebilmekteydi⁴⁰. Ayrıca legatum sinendi modo ile yalnızca mirasbırakanın malları ve mirasçıların malları vasiyete konu edilebilmekteydi⁴¹.

Legatum per praeceptionem' de ise mirasbırakan, vasiyetinde belirli mal bıraktığı kimseye, tereke taksim edilmeden önce o malı almasına yönelik ifade kullanmaktaydı⁴². Örneğin; mirasbırakan, "Arkadaşım C, kölem B'yi tereke taksim edilmeden önce alsın." şeklinde vasiyette bulunmaktaydı. Bu vasiyet çeşidi ise bazı görüş ayrılığına sebebiyet vermektedir. Sabinianus'lara göre, sadece atanmış mirasçılara, tereke taksim edilmeden önce almak koşuluyla, belirli mal bırakılabilir⁴³. Mirasçılar dışında kalan kimseye, bu yolla belirli mal bırakmak mümkün değildi⁴⁴. Proculainus'lara göre ise, mirasçılar dışında kalan kişilere de bu yolla belirli mal bırakılabileceği ve bu vasiyet çeşidinin per vindicationem vasiyetinden farklı olmadığı ileri sürmekteydi⁴⁵.

Mirasbırakanın, belirli mal bırakma tasarrufunda bulunurken malın kendisine mi, mirasçısına mı yoksa üçüncü kişiye mi ait olmasına göre, legatum şekillerinden birini kullanmak zorunda olması ise uygulamada birtakım problemlerin ortaya çıkmasına yol açmaktaydı⁴⁶. Örneğin; mirasbırakanın legatum sinendi modo ile üçüncü bir kişiye ait bir malı vasiyete konu etmesi, vasiyetin geçersiz olmasına neden olmaktaydı. Bu problemlere çözüm bulmak maksadıyla M.S. I.yy.'da senatusconsultum Neronianum çıkarıldı⁴⁷. Bu senatusconsultum Neronianum hükmüne göre, bırakılan belirli malın kime ait olduğuna bakılmaksızın mirasbırakanın iradesini dikkate almayı sağlamak amacıyla, başkasına ait

³⁷ Umur, s.175.; Küçükgüngör, s.518.

³⁸ Umur, s.175.; Küçükgüngör, s.519.

³⁹ Umur, s.175; Küçükgüngör, s.519.

⁴⁰ Küçükgüngör, s.519; Umur, s.175.

⁴¹ Küçükgüngör, s.519; Umur, s.175.

⁴² Umur, s.175; Küçükgüngör, s.519.

⁴³ Umur, s.175; Küçükgüngör, s.519.

⁴⁴ Küçükgüngör, s.519.

⁴⁵ Umur, s.175-176; Küçükgüngör, s.519.

⁴⁶ Küçükgüngör, s.519-520; Umur, s.176.

⁴⁷ Umur, s.176; Küçükgüngör, s.520.

olduğu için geçerli olmayan, örneğin *legatum sinendi modo ile yapılan vasiyetin* *Legatum per damnationem* şeklinde yapıldığı düşünülerek, geçerli olacağını kabul etmekteydi⁴⁸.

1.1.2.1.1.2. Fideicommissum

Fideicommissum, *legatum* gibi İlk İmparatorluk Dönemi'nde ortaya çıkan ve oldukça sık kullanılan bir mal vasiyetiydi⁴⁹. Bu vasiyet ile mirasbırakan, mirasçısına veya lehine belirli mal bırakılan kişiye, ölümünden sonra bir arzusunu yerine getirmesi için ricada bulunmaktaydı⁵⁰. Bu ricanın yerine getirilmesi de ricada bulunulan kişinin şeref ve dürüstlüğüne bırakılmaktaydı⁵¹. Bu nedenle, lehine belirli mal bırakılan alacaklının, ricada bulunulan kişiye karşı dava açma hakkı bulunmamaktaydı⁵². Ancak bu vasiyetin temelini oluşturan şeref ve dürüstlük kurallarına zamanla uyulmaması fideicommissum davasını ortaya çıkarmıştı⁵³. Böylece fideicommissum da taraflar arasında borç ilişkisi doğuran akit haline gelmişti⁵⁴.

Fideicommissum ile, *legatum* şeklindeki mal vasiyetlerinden yararlanamayan kişilere de mirasbırakan, belirli mal bırakabilmekteydi⁵⁵. Ayrıca bu mal vasiyetinin vasiyet yoluyla yapılması şartı bulunmadığı gibi, *legatum*' da öngörülen şekil şartları da burada geçerli değildi⁵⁶. Fideicommissum Roma hukukunda uygulamada, sıklıkla vasiyete eklenen ayrı bir mektupla yapılmaktaydı⁵⁷. Ancak bu mal vasiyetini yapan mirasbırakanın, vasiyet yapma ehliyetine sahip olması gerekmektedir⁵⁸.

Fideicommissum ile mirasbırakan, mirasçının elde ettiği miktarı aşmamak koşuluyla, bir kimse lehine bırakmak istediği malı dilediği şekilde belirleyebilmekteydi⁵⁹. Mirasbırakanın, bu tasarrufu mirasçısının elde ettiği miktarı aşması halinde ise, aşan kısım yönünden fideicommissum hükümsüz kabul edilmekteydi⁶⁰.

1.1.2.1.1.2. Iustinianus Zamanından Sonra

Roma hukukunda *legatum* ve fideicommissum, başlangıçta birbirlerinden çok farklı olsalar da zamanla yakınlaşmışlardır. Fideicommissum ile *legatum* arasındaki en önemli fark,

⁴⁸ Umur, s.176; Küçükgüngör, s.520.

⁴⁹ Küçükgüngör, s.520; Koschaker/Ayiter, s.413; Umur, s.176.

⁵⁰ Küçükgüngör, s.520; Umur, s.176.

⁵¹ Küçükgüngör, s.520; Umur, s.176.

⁵² Küçükgüngör, s.520; Koschaker/Ayiter, s.413-414.

⁵³ Umur, s.177; Küçükgüngör, s.520; Koschaker/Ayiter, s.414.

⁵⁴ Oğuzoğlu, H. Cahit, Roma Hukuku, Yeni Desen Matbaası, Ankara, 1959, s.317; Küçükgüngör, s.521.

⁵⁵ Küçükgüngör, s.521; Umur, s.177.

⁵⁶ Koschaker/Ayiter, s.414; Küçükgüngör, s.521.

⁵⁷ Küçükgüngör, s.521.

⁵⁸ Küçükgüngör, s.521; Koschaker/Ayiter, s.414.

⁵⁹ Umur, s.177; Küçükgüngör, s.521.

⁶⁰ Umur, s.177; Küçükgüngör, s.521.

legatum için öngörülen şekil şartlarının ve sınırlamaların fideicommissumda olmamasıydı⁶¹. İmparator **Constantinus** zamanında ise, legatumda şekil şartları ortadan kaldırılmış ve bir taraftan legatumu sınırlayan kurallar da zamanla fideicommissuma dahil edilmişti⁶². Böylece Iustinianus zamanından sonra her iki mal vasiyetinin arasında fark kalmamıştı. Bu dönemde, vasiyet içeriğinde belirtilen belirli mal bırakma tasarrufuna legatum, vasiyete eklenen ayrı bir mektupla yapılan belirli mal bırakma tasarrufuna ise fideicommissum denilmekteydi⁶³.

1.1.2.1.2. Roma Hukukunda Belirli Mal Bırakma Konusu

Roma hukukunda, belirli mal bırakmanın konusunu yalnızca mallar değil, haklar da oluşturabilirdi⁶⁴. Belirli mal bırakma çeşitleri ise konularına göre isimlendirilmekteydi⁶⁵. Örneğin; somut özelliklerine göre belirlenmiş olan bir malın bir kimseye bırakılmasına “parça vasiyeti” ismi verilmekteydi. Roma hukukunda belirli mal bırakma konusunu, seçimlik vasiyet, çeşit vasiyeti, bir mal topluluğunun vasiyeti, belirli miktar paranın vasiyeti, parça vasiyeti, senelik veya aylık bir gelirin vasiyeti, bir alacağın vasiyeti (ibra vasiyeti) gibi vasiyet çeşitleri oluşturabilirdi⁶⁶. Bir irtifak hakkı da belirli mal bırakma konusu olabilmekteydi⁶⁷.

Iustinianus zamanından sonra, üçüncü bir kişiye ait olan malların da belirli mal bırakma konusunu oluşturabileceği kabul edilmekteydi⁶⁸. Mirasbırakan, üçüncü bir kişiye ait olan bir malı, başka bir kişiye bırakmış ise, bu takdirde mirasçı, o malı edinmeli ve lehine belirli mal bırakılan alacaklıya o malı teslim etmeliydi⁶⁹.

1.1.2.1.3. Roma Hukukunda Belirli Mal Bırakma Konusu Malın Kazanılması

Roma hukukunda, belirli mal bırakma konusu malın kazanılması, mirasbırakanın ölümü anında lehine belirli mal bırakılan alacaklının hayatta olmasına bağlıydı⁷⁰.

Romalılar, lehine belirli mal bırakılan alacaklının vasiyete hak kazandığı anı (dies cedens) ve bu hakkına yönelik talepte bulunabileceği anı (dies veniens) birbirinden ayırmaktaydı⁷¹.

Lehine belirli mal bırakılan alacaklının vasiyete hak kazandığı an, kural olarak, mirasbırakanın ölüm anıydı⁷². Ancak belirli mal bırakmanın geciktirici koşula bağlanmış

⁶¹ Koschaker/Ayiter, s.415; Küçükgüngör, s.523.

⁶² Küçükgüngör, s.523; Koschaker/Ayiter, s.415.

⁶³ Söğüt, s.160; Umur, s.177; Küçükgüngör, s.523.

⁶⁴ Koschaker/Ayiter, s.418; Küçükgüngör, s.524.

⁶⁵ Küçükgüngör, s.524; Umur, s.176.

⁶⁶ Umur, s.176; Küçükgüngör, s.524.

⁶⁷ Umur, s.176; Küçükgüngör, s.524.

⁶⁸ Küçükgüngör, s.525.

⁶⁹ Küçükgüngör, s.525.

⁷⁰ Umur, s.179; Küçükgüngör, s.526; Koschaker/Ayiter, s.417.

⁷¹ Koschaker/Ayiter, s.417; Umur, s.179; Küçükgüngör, s.526.

olması durumunda, koşulun gerçekleşmiş olduğu an esas alınmaktaydı⁷³. Bu anda, her ne kadar lehine belirli mal bırakılan alacaklı o malı teslim almamış olsa da malın kendisine teslimi için bir bekleme hakkı elde etmiş bulunmaktaydı⁷⁴. Bu süre içerisinde lehine belirli mal bırakılan alacaklı, malı teslim almadan öldüğü takdirde bekleme hakkı mirasçılarına geçmekte ve mirasçıları malı teslim alabilmekteydi⁷⁵.

Lehine belirli mal bırakılan alacaklının hakkını talep edebileceği an ise, mirasbırakanın mirasçısının mirası kabul etmesi anıydı⁷⁶. Mirasbırakanın ölümüyle birlikte mirasçının, mirası kabul ettiği anda lehine belirli mal bırakılan alacaklının da o malı kazanacağı anlaşılmaktaydı⁷⁷. Böylece lehine belirli mal bırakılan alacaklı, mirasçıya karşı şahsi bir talep hakkına sahip olmaktaydı⁷⁸.

1.1.2.1.4. Roma Hukukunda Belirli Mal Bırakmanın Sınırlandırılması

Roma hukukunda belirli mal bırakma, fazlasıyla gelişim göstermiştir. Bu dönemde herkes vasiyet yapmaya önem vermekte ve dostlarına bir şey bırakmayı şeref meselesi haline getirmektedir⁷⁹. Bu nedenle mirasçılar, çoğu zaman terekeden hiçbir şey elde edemeyecek hale gelmekteydiler. Bu durum ise, terekeden hiçbir menfaat sağlamayan mirasçıların mirası reddetmesine sebebiyet vermektedir⁸⁰. Böylece, mirasçıların mirası reddetmesiyle birlikte lehine belirli mal bırakılan alacaklının hakkı da ortadan kalkmaktaydı⁸¹. Cumhuriyet Dönemi'nde ise bu durumu önlemek amacıyla, "Lex Furia testamentaria" ve "Lex Voconia" adında iki kanun çıkarılmıştır⁸². Bu kanunlarla, öncelikli olarak belirli mal bırakmaya konu olan meblağ sınırlandırılmıştır⁸³. Ancak beklenen menfaat sağlanamamıştır. Bu nedenle M.Ö. 40 yılında "Lex Falcidia" adında bir kanun daha çıkarılmıştır⁸⁴. İlgili kanun gereğince, terekenin en az ¼'ünün mirasçılara kalması gerektiği hükme bağlanmıştır⁸⁵. Ancak Iustinianus zamanında bu emredici hüküm, yorum hükmü haline getirilmiş ve mirasbırakanın, ölüme bağlı tasarrufuyla bu hükmü engelleyebileceği kabul edilmiştir⁸⁶.

⁷² Koschaker/Ayiter, s.417; Küçükgüngör, s.526.

⁷³ Küçükgüngör, s.526; Umur, s.179; Koschaker/Ayiter, s.417.

⁷⁴ Küçükgüngör, s.526; Umur, s.179.

⁷⁵ Umur, s.179; Küçükgüngör, s.526.

⁷⁶ Koschaker/Ayiter, s.417; Küçükgüngör, s.526; Umur, s.180.

⁷⁷ Umur, s.179; Koschaker/Ayiter, s.417.

⁷⁸ Küçükgüngör, s.526-527.

⁷⁹ Gürsoy, s.1; Koschaker/Ayiter, s.419; Küçükgüngör, s.527.

⁸⁰ Küçükgüngör, s.527; Umur, s.180.

⁸¹ Koschaker/Ayiter, s.420; Küçükgüngör, s.527; Umur, s.180.

⁸² Küçükgüngör, s.527-528; Umur, s.180; Koschaker/Ayiter, s.420.

⁸³ Umur, s.180; Koschaker/Ayiter, s.420; Küçükgüngör, s.528.

⁸⁴ Küçükgüngör, s.528; Umur, s.180; Koschaker/Ayiter, s.420.

⁸⁵ Koschaker/Ayiter, s.420; Küçükgüngör, s.528; Umur, s.180.

⁸⁶ Umur, s.180; Koschaker/Ayiter, s.420; Küçükgüngör, s.528.

1.1.2.2. İslam Hukukunda Belirli Mal Bırakma

İslam hukukunda, mirasçılının tespiti ve miras payları Hadis'e, icma ve içtihadla bırakılmıştır⁸⁷. Ölüme bağılı tasarruflara da Kur'an-ı Kerim'de ayrıca yer verilmiştir⁸⁸. Bunlar; vasiyet, miras sözleşmesi, tasarruf nisabı ve mirasta hak sahibi olma kurallarıdır⁸⁹. Mirasbırakanın tasarruf nisabı, terekenin 1/3'ü olarak belirlenmiştir⁹⁰. Mirasçılının payları ise, bu oranı değıştirmemektedir⁹¹.

İslâm hukukunun miras sisteminde, mirasbırakanın iradesiyle atanmış olan mansup mirasçılık yoktur⁹². Bunun nedeni, İslam'da mirasçılının ancak Kur'an-ı Kerim ile belirlenmiş olması ve ilâhî irade ile belirlenmiş mirasçılar arasına mirasbırakanın iradesiyle yeni bir mirasçı eklemenin uygun olmayacağından kaynaklanmaktadır⁹³. Çünkü, Kur'an-ı Kerim ile belirlenmiş olan mirasçının payının, yeni bir mirasçı eklenmesi halinde azalacağı öngörülmektedir⁹⁴. Bir başka neden ise, mirasbırakanın iradesiyle atanmış olan mansup mirasçı da tereke borçlarından diğere mirasçılar gibi sorumlu olacağından, İslam hukukuna göre mirasbırakanın yapmak istediğı bağışın amacına erişemeyeceğidir⁹⁵.

İslam hukukunda her ne kadar mansup mirasçılık yoksa da bu miras sisteminde, mirasbırakanın tasarruf nisabı kapsamında bir kimse lehine belirli mal bırakma serbestisi kaldırılmamıştır⁹⁶. Çünkü, lehine belirli mal bırakılan alacaklı, hem diğere mirasçılar arasına mirasçı olarak eklenmemekte hem de tereke borçlarından sorumlu olmadığından, mirasbırakanın yapmak istediğı bağış amacına erişebilmektedir⁹⁷. Ancak İslam hukukuna göre, “varise, vasiyet caiz değıldir” şeklinde sınırlandırılmıştır⁹⁸. Böylece, İslam hukukunda mirasbırakan ölüme bağılı tasarrufla, tasarruf nisabı kapsamında mirasçısı dışında bir kimse lehine belirli mal bırakabilmektedir.

⁸⁷ Berki, Şakir, “Kur'an'da Miras Hukuku”, s.s.107-132, s.107, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/630521> (erişim tarihi: 02.09.2021).

⁸⁸ Berki, s.116.

⁸⁹ Berki, s.116.

⁹⁰ Berki, s.116.

⁹¹ Berki, s.116.

⁹² Berki, Şakir, “Eski ve Yeni Hukukumuzda Miras Sistemleri Arasındaki Farklar”, s.s.133-158, (Berki, Farklar), s.151, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/631961> (erişim tarihi: 02.09.2021).

⁹³ Berki, Farklar, s.151; Berki, s.116.

⁹⁴ Berki, Farklar, s.151.

⁹⁵ Berki, s.116.

⁹⁶ Berki, Farklar, s.151.

⁹⁷ Berki, s.116.

⁹⁸ Berki, Farklar, s.151.

1.1.2.3. 743 Sayılı Türk Kanunu Medenisi'nde Belirli Mal Bırakma

743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nde⁹⁹ belirli mal bırakma, ölüme bağlı tasarruf çeşitleri arasında “muayyen bir malda tasarruf” kenar başlığı altında düzenlenmiştir. İlgili Kanunu'nun m.464 hükmünde, belirli mal bırakma hususu açıklanmaya çalışılmıştır.¹⁰⁰ Bu hüküm, mevzuatımızın aslı olan İsviçre Medeni Kanunu'nun m. 484 hükmüne tekabül etmektedir¹⁰¹. Ancak hükmün başlığı ve konusu günümüz Türkçesi bakımından güçlükle anlaşıldığından, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda bu hüküm sadeleştirmek amacıyla yeniden kaleme alınmış ve İMK' nın m.484 hükmünde olduğu gibi üç fıkra haline getirilmiştir¹⁰².

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun belirli mal bırakma hususuna ilişkin hükümleri ile 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi' nin muayyen bir malda tasarruf hükümleri içerik bakımından farklılık taşımamaktadır. Bu nedenle, 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nde belirli mal bırakma hususuna çalışma kapsamında ayrıca yer verilmemiştir.

1.1.3. Terim Sorunu

Miras hukuku bakımından belirli mal bırakma tasarrufu, Latince *Legatum* ve *Legata*, Almancada *Legat* ve Fransızcada *Legs* olarak adlandırılmaktadır¹⁰³. Türk miras hukukunda ise, bu tasarrufa ilişkin birden fazla terim kullanılmaktadır. Öğretide bu terimler; “mal vasiyeti”¹⁰⁴, “vasiyet”¹⁰⁵, “vasiyet alacaklısı tayin etme”¹⁰⁶, “muayyen mal vasiyeti”¹⁰⁷, “belirli mal bırakma vasiyeti”¹⁰⁸ veya “belirli mal bırakma”¹⁰⁹ şeklinde ifade edilmektedir¹¹⁰.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nde bu tasarrufa ilişkin hükümlerin kenar başlığının “Muayyen Bir Malda Tasarruf” olarak düzenlenmesi ve bu başlıkta kullanılan terimin konu

⁹⁹ 04.04.1926 tarih, 339 sayılı Resmî Gazete

¹⁰⁰ Gürsoy, s.11.

¹⁰¹ Gürsoy, s.19.

¹⁰² İşgüzar, Hasan, Yeni Türk Medeni Kanunu'na Göre Miras Hukuku Hükümlerindeki Değişiklikler ve Yenilikler, Yetkin Yayınları, Ankara, 2003, s.42.

¹⁰³ Gürsoy, s.7.

¹⁰⁴ Gürsoy, s.1; Gönensay, Samim /Birsen, Kemaleddin, Miras Hukuku, Ahmed Said Matbaası, İstanbul, 1963, s. 132; Eviz, Esra, “Vasiyet Türleri ve Özellikleri”, ÜHFM C. LXXV, S. 1, s.s. 393-412, 2017, s.395, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/327267> (erişim tarihi: 26.05.2021).

¹⁰⁵ Kocayusufpaşaoğlu, s. 259; Eren/Yücer Aktürk, s.145; Kocağa, s.29.

¹⁰⁶ Öztan, s.274.

¹⁰⁷ Ayiter, Nuşin, Miras Hukuku, Ankara, 1986, s. 66.

¹⁰⁸ İnan, Ali Naim/Ertas, Şeref/Albaş, Hakan, İnan Türk Medeni Hukuku Miras Hukuku, 10. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Ocak 2019, s.173.

¹⁰⁹ Ayan, Mehmet, Miras Hukuku, Gözden Geçirilmiş 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Ekim 2016, s.93; Eren/ Yücer Aktürk, s.127-128.

¹¹⁰ Eviz, s.395.

itibariyle tasarrufun çeşitlerini kapsayıcı nitelikte olmaması öğretide eleştirilere¹¹¹ yol açmış ve bu tasarrufa ilişkin birden fazla terimin kullanılmasına sebebiyet vermiştir¹¹². Ayrıca ETMK m. 464 hükmünde belirli mal bırakma tasarrufuna “muayyen tasarruflar”, ETMK m. 466 hükmünde “vasiyet”, ETMK m. 467 hükmünde ise aynı fıkra içerisinde hem “vasiyet” hem de “muayyen mal” ifadelerinin bir arada kullanılması da kanun kapsamında bir terim birliğinin sağlanamadığını göstermektedir¹¹³. Bu terim sorunu, 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi’nin çeşitli maddelerinde de mevcudiyetini korumuştur. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nda ise, her ne kadar terim birliğinin sağlanması maksadıyla ilgili hükümlerde yer alan terimlerin tamamı “belirli mal bırakma” olarak değiştirilmişse de yine birçok hükmünde, “belirli mal bırakma” yerine “vasiyet”, “belirli mal bırakma alacaklısı” yerine “vasiyet alacaklısı” terimleri de kullanılmaya devam edilmiştir¹¹⁴. Özellikle öğretideki eleştiriler¹¹⁵ dikkate alınmayarak 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nda bu tasarrufa ilişkin hüküm başlığının benzer şekilde günümüz Türkçesine çevrilmesi halen bu terim sorununun yaşanmasına sebebiyet vermektedir.

Öğretiye göre, belirli mal bırakma terimi, bu tasarrufun konusunu oluşturan vasiyet çeşitlerinin tümünü kapsayacak nitelikte değildir¹¹⁶. Nitekim, belirli mal bırakma denildiği zaman bir kimseye ölüme bağlı tasarruf ile sadece taşınır veya taşınmaz bir malın bırakılacağı düşünülmektedir¹¹⁷. Oysaki belirli mal bırakma daha geniş bir anlam içerdiği gibi bu tasarrufun konusunu sadece mallar değil, haklar da oluşturabilmektedir. Bu nedenle, TMK m. 517 hükmünün kenar başlığının “belirli mal bırakma” terimi kullanılarak düzenlenmiş olması ve “vasiyet” terimi yerine bu terimin kullanılmış olması da haklı olarak eleştiri konusu yapılmıştır¹¹⁸. Zira vasiyetin konusu yalnızca belirli mal bırakma değildir¹¹⁹. Belirli mal bırakma, vasiyetin bir çeşidini oluşturmaktadır¹²⁰. Bu nedenle, “belirli mal bırakma” teriminin, ölüme bağlı tasarrufları ifade eden “vasiyet” terimi yerine vasiyetin belirli bir mala

¹¹¹ Engin, Baki İlkay, “1998 Tarihli Türk Medeni Kanunu Tasarısının Ölüme Bağlı Tasarrufun Konularına İlişkin Hükümlerinin (MKT. 514-530) Değerlendirilmesi”, Cumhuriyet’in 75. Yıl Armağanı, İstanbul, 1999, s. 863; Oğuzman, M. Kemal, Miras Hukuku, 6. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1995, s. 140-141; Kocaağa, s.29.

¹¹² Eviz, s.395.

¹¹³ Gürsoy, s.7.

¹¹⁴ Bkz. TMK m.544,552, 581, 583, 598, 601, 647; Kocaağa, s.30.

¹¹⁵ Engin, s.863; Oğuzman, s.140-141.

¹¹⁶ Bu konuda yapılan eleştiriler için bkz. Engin, s.863; Özbey, Serap, *Olumlu Miras Sözleşmesi*, (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Ankara, 2010, s.26; Eviz, s.395; Oğuzman, s.140-141.

¹¹⁷ Özbey, s.26.

¹¹⁸ Ağca Toplandı, Pınar, *Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali*, (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2008, s.13; İnanc/Ertaş/Albaş, s.228.

¹¹⁹ Antalya, O. Gökhan, Marmara Hukuk Yorumu Miras Hukuku, Sağlam, İpek, Cilt III, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s.232; Kocaağa, s.29; Çabri, Sezer, Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 495-574) Cilt-1, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s.356; Ağca Toplandı, s.13.

¹²⁰ Antalya, s.232; Çabri, s.356; Ağca Toplandı, s.13; Kocaağa, s.29.

ilişkin hali için kullanılması daha yerinde olacaktır¹²¹. Ancak ilgili kanunun ölüme bağlı tasarruf çeşitleri altında düzenlenen m. 517 hüküm başlığının “belirli mal bırakma” olması nedeniyle bu çalışmanın başlığı da “Miras Hukukunda Belirli Mal Bırakma” olarak belirlenmiştir. Bu sebeple, terim bütünlüğünü sağlamak açısından çalışmada, “vasiyet” yerine “belirli mal bırakma”, “vasiyet alacaklısı/borçlusu” yerine ise “belirli mal bırakma alacaklısı/borçlusu” kullanılmıştır.

1.2. Ölüme Bağlı Tasarruf Kavramı: Tanımı ve Çeşitleri

1.2.1. Ölüme Bağlı Tasarruf Kavramının Tanımı

Miras hukukunda belirli mal bırakma, ölüme bağlı tasarruf çeşitlerinden biridir. TMK m. 502 hükmü ile başlayan ikinci bölümünde ölüme bağlı tasarruflarla ilgili düzenlemelere yer verilmiştir¹²². Bu hükümler, gerçek kişilere ölümlerinden sonraki zamana ait terekeleri üzerinde etki meydana getirebilecek tasarruf yapma özgürlüğü sağlamıştır¹²³. Ancak her ne kadar ölüme bağlı tasarruf kavramının 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nda tanımı yapılmamış olsa da öğretide¹²⁴ bu kavram, “mirasbırakanın istek ve arzularını içeren hüküm ve sonuçlarını ise mirasbırakanın ölümünden sonra doğuran hukuki işlemler” olarak nitelendirilmiştir. Bu nitelemeye sahip olan tasarruf kavramı ise, miras hukukunda teknik anlamda değil, geniş bir kavram olan hukuki işlem anlamında kullanılmıştır¹²⁵. Sağlararası hukuki işlemler, bir hakka etki yapan, bir hakkın doğumunu ortadan kaldıran, bir hakkı içeriği yönünden tamamen değiştiren işlemler iken; miras hukukunda tasarruf kavramı, mirasbırakanın son istek ve arzularını açıkladığı ve ölümünün ardından hüküm ifade edebilecek her türlü işlem olarak kullanılmıştır¹²⁶.

Mirasbırakanın, ölüme bağlı tasarruf yapma özgürlüğü de bazı sınırlandırmalara tabi tutulmuştur¹²⁷. Bu sınırlandırmalar; ilk olarak, saklı paylı mirasçıların kanunen belirlenmiş

¹²¹ Ağca Toplandı, s.13.

¹²² Koçoğlu, Safa, *Vasiyet Tasarrufunun Hükümsüzlüğü*, (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul, Mayıs 2013, s.3; Antalya, s.145-146; Serozan, Rona/Engin, Baki İlkay, *Miras Hukuku ve Uygulama Çalışmaları*, Güncellenmiş 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, s.161.

¹²³ Koçoğlu, s.3; Serozan/Engin, s.255; Antalya, s.146; Öztan, s.155.

¹²⁴ Arbek, Ömer, *Miras Hukukunda Ölüme Bağlı İşlemlerde İrade Serbestisi Sınırları ve Müeyyidesi*, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013, s.27; Öztan, s.155; Antalya, s.146; Keskin, Dilşad/Demircioğlu, Reyhan, *Medeni Hukuk-II (Eşya Hukuku-Miras Hukuku)*, Birinci Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Kasım 2018, s.209; Ayan, s.55.

¹²⁵ Arbek, s.27; Öztan, s.155-156; Ayan, s.93.

¹²⁶ Koçoğlu, s.3; Öztan, s.156; “Bunun yanında sağlararası işlemlerde, tasarruf işlemi yapıldığı anda hüküm ifade ettiği halde, ölüme bağlı tasarruflarda durum farklıdır. Zira mirasbırakan sağ kaldığı sürece bir hukuki ilişki doğmaz, sonuç ancak mirasın açılmasından sonra gerçekleşir.” bkz. Antalya, s.146, dn.9.

¹²⁷ Antalya, s.147; Serozan/Engin, s.202; Öztan, s.156.

olan paylarına ilişkindir. Böylece mirasbırakanın, saklı paylı mirasçılara¹²⁸ ait bulunan ve kanunda belirlenmiş olan paylar üzerinde tasarruf yapma yetkisi önlenmiştir¹²⁹. İkinci olarak ise, ölüme bağlı tasarruflar şekil ve içerik bakımından sınırlandırmalara tabi tutulmuştur¹³⁰. Bu sınırlandırmalar şekli anlamda ölüme bağlı tasarruf ve maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf olmak üzere iki şekilde adlandırılmıştır. Şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar olarak adlandırılmış olan sınırlandırmalar, mirasbırakanın iradesini açıklarken bağlı olduğu şekil şartlarını ifade etmekte¹³¹, maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar olarak adlandırılan sınırlandırmalar ise, mirasbırakanın arzu ve istekleri ile ölümüne bağlı emirlerini içermektedir¹³². Bu durumda belirli mal bırakma, maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf çeşitlerinden biri olup¹³³ mirasbırakanın, malvarlığının tamamı veya bir kısmı üzerinde tasarruf özgürlüğü sınırları içerisinde, şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar ile yapılabilmektedir¹³⁴. Bu sebeple belirli mal bırakma tasarrufunun, kanunun sistematığı içindeki yerini anlayabilmek için öncelikli olarak şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar ve maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflara kısaca değinmekte fayda bulunmaktadır.

1.2.2. Ölüme Bağlı Tasarruf Kavramının Çeşitleri

1.2.2.1. Şekli Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar

1.2.2.1.1. Genel Olarak

Ölüme bağlı tasarruflar, kendi içinde iki kategoride ele alınmaktadır¹³⁵. Bunlar şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar ve maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar olarak ayrılmaktadırlar¹³⁶. Şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar, mirasbırakanın tasarrufta bulunurken uyması gerektiği şekil şartlarını ifade etmektedir¹³⁷. Bu şekil şartları, TMK m. 531 vd. hükümleri (vasiyetname) ile m. 545 vd. hükümlerinde (miras sözleşmesi) düzenlenmiş olup iki şekilde gerçekleşmektedir¹³⁸. Bu nedenle mirasbırakan, maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf yapmak istediği takdirde, yalnızca 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda

¹²⁸ 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda tahdidi olarak sayılmış yasal mirasçılara, saklı paylı mirasçılar denilmektedir. Saklı paylı mirasçıların saklı payları, mirasbırakanın iradesi neticesinde meydana gelen tasarrufla dahi ortadan kaldırılmamaktadır. bkz. Serozan/Engin, s.202.

¹²⁹ Öztan, s.156; Serozan/Engin, s.202.

¹³⁰ Antalya, s.154-155; Serozan/Engin, s.260.

¹³¹ Ayan, s.94; Öztan, s.165; Antalya, s.157.

¹³² Ayan, s.94; Öztan, s.165; Antalya, s.229.

¹³³ Antalya, s.229-230; Öztan, s.167; Serozan/Engin, s.95; TMK m. 515-530 hükümleri arasında maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufların içeriğinde hangi hususların düzenlenebileceği yer almaktadır.

¹³⁴ Günay, Erhan, Bilimsel Görüşler ve Yargısal Kararlar Eşliğinde Miras Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davaları, Birinci Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016, s.186; Serozan/Engin, s.267.

¹³⁵ Öztan, s.165; Antalya, s.154.

¹³⁶ Antalya, s.154-155; Serozan/Engin, s.260; Ayan, s.93.

¹³⁷ Ayan, s.94; Öztan, s.165; Antalya, s.157.

¹³⁸ Öztan, s.165; Antalya, s.157; Serozan/Engin, s.260; Keskin/Demircioğlu, s.210; Ayan, s.94; Eren/ Yücer Aktürk, s.56.

düzenlenmiş olan şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflardan birini seçerek tasarruf işlemini yapmak mecburiyetinde bulunmaktadır¹³⁹. Şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflardan vasiyetname ve miras sözleşmesine kısaca değinmekte fayda vardır.

1.2.2.1.2. Vasiyetname

Vasiyetname, karşı tarafın kabulüne gerek duyulmaksızın tek taraflı irade beyanı ile yapılan hüküm ve neticelerini ise mirasbırakanın ölümünden sonra doğuran bir ölüme bağlı tasarruftur¹⁴⁰. Bu tasarruf, yalnızca mirasbırakanın iradesini esas almakta olup herhangi bir kişinin kabul veya reddine yönelik irade açıklamasına gerek duyulmaksızın yapılmaktadır¹⁴¹.

Vasiyetname, TMK m. 531-544 hükümleri arasında düzenlenmiştir. 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nde olduğu gibi 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda da vasiyetname düzenlenirken “vasiyet” başlığı kullanılmıştır¹⁴². Ancak düzenleme her ne kadar “vasiyet” başlığı altında yapılmışsa da bu kavram vasiyetname sözcüğü ile anlam karışıklığı yaşanmasına sebebiyet vermiştir. Çünkü, vasiyet kavramı, şekli anlamda ölüme bağlı tasarrufların konusunu oluşturan maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf çeşitlerini ihtiva etmektedir¹⁴³. Vasiyet kavramı, uygulamada ve öğretide “belirli mal bırakma” kavramı yerine kullanılmaktadır. 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nde maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf olan “muayyen mal vasiyeti” kavramı içerisinde bu kavrama yer verilmiş, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda ise bu kavram “belirli mal bırakma” olarak nitelendirilmiştir¹⁴⁴. “Belirli mal bırakma alacaklısı” ise, “vasiyet alacaklısı” olarak adlandırılmıştır¹⁴⁵. Bu durum da birden fazla anlam karışıklığının yaşanmasına sebebiyet vermektedir. Bu nedenle, ilgili başlığın “vasiyetname” olarak değil de “vasiyet” olarak adlandırılması isabetsiz bir durum oluşturmuştur¹⁴⁶.

1.2.2.1.3. Miras Sözleşmesi

Miras sözleşmesi, sözleşme niteliğine sahip olup iki taraflı hukuki işlem mahiyetinde bulunan, hüküm ve sonuçlarını mirasbırakanın ölümünden sonra doğuran şekli anlamda ölüme bağlı tasarruftur¹⁴⁷.

¹³⁹ Keskin/Demircioğlu, s.210; Arbek, s.28; Antalya, s.157.

¹⁴⁰ Ayan, s.103; Keskin/Demircioğlu, s.211; Antalya, s.159; Öztan, s.167; Arbek, s.28

¹⁴¹ Öztan, s.167; Arbek, s.29; Antalya, s.159; Keskin/Demircioğlu, s.211.

¹⁴² İnan/Ertas/Albaş, s.173; Arbek, s.29.

¹⁴³ Arbek, s.29; Kocaağa, s.30.

¹⁴⁴ Koçoğlu, s.5.

¹⁴⁵ Koçoğlu, s.5.

¹⁴⁶ Arbek, s.29; Kocaağa, s.30.

¹⁴⁷ Arbek, s.29; Öztan, s.230; Ayan, s.117; Keskin/Demircioğlu, s.217; Serozan/Engin, s.263; Tekdoğan, Aydın, Vasiyetnamenin Tenfizi ve İptali Davaları, Güncellenmiş 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Ocak 2021, s.151.

Türk hukuk sisteminde miras sözleşmesi, içeriği bakımından olumlu miras sözleşmesi ve olumsuz miras sözleşmesi (feragat sözleşmesi) olarak iki kategoriye ayrılmıştır¹⁴⁸.

Olumlu miras sözleşmesi, TMK m. 527 hükmünde; “*Mirasbırakan miras sözleşmesiyle mirasını veya belirli malını sözleşme yaptığı kimseye ya da üçüncü bir kişiye bırakma yükümlülüğü altına girebilir.*” şeklinde düzenlenmiştir. Bu hüküm, ETMK m. 474 hükmünün yeniden kaleme alınmasıyla oluşturulmuştur¹⁴⁹. İlgili kanunun m. 474 hükmü, İMK’nın m. 494 hükmüne karşılık gelmektedir¹⁵⁰. Ancak İsviçre Medeni Kanunu’nda olumlu miras sözleşmesi kavramına yer verilmemektedir. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nda ise bu kavrama yer verilmesinin amacı, miras sözleşmesinin muhtevasına yönelik ayırım yapılabilmesini sağlamaktır¹⁵¹. Bu da demektir ki; ilgili kavram, muhtevası mirasçı atama, belirli mal bırakma veya üçüncü kişi yararına olan miras sözleşmesi ile muhtevası miras hakkından vazgeçmeyi içeren miras sözleşmesini birbirinden ayırmaktadır¹⁵². Muhtevası mirasçı atama, belirli mal bırakma ve üçüncü kişi yararına olan miras sözleşmesi olumlu miras sözleşmesi olarak adlandırılmaktayken, muhtevası bir mirasçının mirastan vazgeçmesini düzenleyen miras sözleşmesi olumsuz miras sözleşmesi (mirastan feragat sözleşmesi) olarak adlandırılmaktadır.

1.2.2.2. Maddi Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar

Maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar, şekli anlamda ölüme bağlı tasarrufların konusunu oluşturmaktadır¹⁵³. Mirasbırakan, bu tasarruf aracılığıyla da ölümünden sonra gerçekleştirmek istediği arzu ve isteklerinin yerine getirilmesini sağlamaktadır¹⁵⁴. Maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar, TMK m. 514-530 hükümleri arasında düzenlenmiştir. Fakat yalnızca bu madde hükümleriyle sınırlandırılmamış, miras hukukunun farklı hükümlerinde başka ölüme bağlı tasarruflara da yer verilmiştir¹⁵⁵. Bunlar; “evlilik dışı çocuğu tanıma” (TMK m. 295), “vasiyetnameden dönme” (TMK m. 544-549) veya “vasiyeti yerine getirme görevlisi tayini” (TMK m. 550 vd.) gibi ölüme bağlı tasarrufların konusunu oluşturan hukuki işlemlerdir¹⁵⁶. Bu şekilde mirasbırakana, ölümünden sonra da bazı hususlarda irade açıklamasında bulunabilme ve yetkinlik vasfı taşıma fırsatı sunulmuştur.

¹⁴⁸ Hatemi, Hüseyin, *Miras Hukuku*, 7. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018, s.106; Öztan, s.233; Ayan, s.117; Keskin/Demircioğlu, s.218.

¹⁴⁹ Özbey, s.3.

¹⁵⁰ Özbey, s.3-4.

¹⁵¹ Özbey, s.4.

¹⁵² Ayan, s.117; Özbey, s.4; Öztan, s.233.

¹⁵³ Ayan, s.124; Öztan, s.257.

¹⁵⁴ Keskin/Demircioğlu, s.220; Öztan, s.258; Arbek, s.31; Ayan, s.124.

¹⁵⁵ Arbek, s.31; Öztan, s.259.

¹⁵⁶ Öztan, s.259; Arbek, s.31.

Maddi anlamda ölüme bağlı tasarrufların bir kısmı vasiyetnameye konu olabilmekteyken bir kısmı da miras sözleşmesine konu olabilmektedir¹⁵⁷. Ancak bunların dışında kalan ölüme bağlı tasarruflar ise hem vasiyetnameye hem de miras sözleşmesine konu olabilmektedir¹⁵⁸. Bu nedenle, maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar incelenirken bu ayrıma dikkat edilmesi gerekmektedir.

Genellikle vasiyetname şeklinde yapılan ölüme bağlı tasarruflar; tek taraflı bir hukuki işlem olan vasiyeti yerine getirme görevlisi atama, mirasçılıktan çıkarma, tanıma ve vakıf kurma yönündeki ölüme bağlı tasarruflardır¹⁵⁹. Mirasbırakan, ölüme bağlı tasarruf ile açıkladığı son arzularını yerine getirmek üzere, bir veya birden fazla kişiyi vasiyeti yerine getirme görevlisi olarak atayabilmektedir¹⁶⁰. TMK m. 550/1 hükmü gereğince de vasiyeti yerine getirme görevlisinin vasiyetname ile atanabileceği düzenlenmiştir. Ayrıca mirasbırakan ölüme bağlı tasarrufla, kanunda yazılı sebeplerin varlığı halinde saklı paylı mirasçılarının saklı paylarını indirebilmekte veya ortadan kaldıracabilmektedir¹⁶¹. Bu durum kanun koyucu tarafından mirasçılıktan çıkarma olarak adlandırılmıştır. Mirasçılıktan çıkarma, tek taraflı hukuki bir işlem olması nedeniyle vasiyetname ile düzenlenebilmektedir¹⁶². Vakıf kurma ise, belirli bir amacın gerçekleştirilmesine yönelik bir malın o amaca özgülenmesi yönündeki irade açıklaması olarak tanımlanabilmektedir¹⁶³. TMK m. 102 hükmü gereğince de vakfın ölüme bağlı tasarrufla kurulabileceği düzenlenmiştir. Öğretide benimsenmiş olan görüş de dikkate alındığında, vakıf tek taraflı irade beyanıyla kurulabildiğinden, vakfın ölüme bağlı tasarruflardan tek taraflı bir işlem olan vasiyetname ile kurulmasının da daha uygun olacağı görülmektedir¹⁶⁴.

Sadece miras sözleşmesi şeklinde yapılan ölüme bağlı tasarruf ise, mirastan feragattir¹⁶⁵. TMK m. 528 hükmü gereğince de mirastan feragatin sadece miras sözleşmesi ile yapılabileceği düzenlenmiştir. Mirastan feragat, muhtemel mirasçının ileride doğacak mirasçılık sıfatından tamamen veya kısmen vazgeçmesi olarak tanımlanabilmektedir¹⁶⁶.

¹⁵⁷ Ayan, s.124; Keskin/Demircioğlu, s.221; Öztan, s.258; Antalya, s.229.

¹⁵⁸ Keskin/Demircioğlu, s.221; Antalya, s.229; Ayan, s.124; Öztan, s.258.

¹⁵⁹ Keskin/Demircioğlu, s.230; Antalya, s.229; Öztan, s.258; Günay, s.23; Serozan/Engin, s.358-359.

¹⁶⁰ Kocağa, Köksal, "Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisinin Hukuki Niteliği", (Hukuki Nitelik), Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 2, 2002, s.s.1-28, s.4, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/789871> (erişim tarihi: 14.05.2021); Kocağa, s.61; Öztan, s.296; Ayan, s.142.

¹⁶¹ Tekdoğan, s.31; İnan/Ertas/Albaş, s.262; Keskin/Demircioğlu, s.228.

¹⁶² Tekdoğan, s.32; Öztan, s.258; Keskin/Demircioğlu, s.228.

¹⁶³ Ayan, s.140.

¹⁶⁴ Serozan/Engin, s.394; Ayan, s.140-141; Öztan, s.258.

¹⁶⁵ Keskin/Demircioğlu, s.226; Serozan/Engin, s.359; Öztan, s.258; Ayan, s.145.

¹⁶⁶ Tekdoğan, s.63; Ruhi, Canan/Ruhi, Ahmet Cemal, Vasiyetname ve Miras Sözleşmesi, Birinci Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Ekim 2017, s.54-55.

Mirasçının, mirastan feragat etmesi, açık bir rızasının varlığını gösteren mirasbırakan ile mirasçı arasında yapılan miras sözleşmesiyle mümkün hale gelmektedir¹⁶⁷.

Ölüme bağlı tasarrufların bir kısmı ise hem vasiyetname hem de miras sözleşmesi şeklinde yapılabilmektedir. Örneğin; her ne kadar TMK m. 516-517 hükümleri ile mirasçı atamanın ve belirli mal bırakmanın vasiyetname şeklinde yapılabileceği düzenlenmişse de TMK m. 527 hükmü ile mirasçı atama ve belirli mal bırakmanın miras sözleşmesi şeklinde de yapılabileceğine yer verilmiştir¹⁶⁸. Bu sebeple bu tasarruflar hem miras sözleşmesi hem de vasiyetname yoluyla yapılabilecek tasarruflardır.

Mirasbırakan, mirasçı atamaya ilişkin tasarrufu vasiyetname ile yapabildiği gibi miras sözleşmesi ile de yapabilmektedir¹⁶⁹. Mirasçı atamaya ilişkin tasarruf, vasiyetname yoluyla yapılmış ise, o halde atanmış mirasçının söz konusu işleme katılması ve vasiyeti kabul etmesi gerekmemektedir. Tek taraflı irade beyanıyla yapılmış olan bu tasarruftan mirasbırakan her zaman dönme hakkına sahiptir¹⁷⁰. Ancak mirasçı atamaya ilişkin tasarruf bir ivaz karşılığında yapılacak ise, bu durumda mirasbırakanın bu tasarrufu miras sözleşmesi yoluyla gerçekleştirmesi gerekmektedir¹⁷¹.

Mirasbırakan, mirasçı atama maksadı dışında, malvarlığındaki belirli bir malı bırakma yoluyla bir kişi lehine tasarrufta bulunmuş ise, bu durumda belirli mal bırakma söz konusu olmaktadır¹⁷². Belirli mal bırakmaya ilişkin tasarruf da hem miras sözleşmesi hem de vasiyetname ile yapılabilmektedir¹⁷³. Ancak mirasçı atamada da olduğu gibi, bu tasarruf ivazlı yapılmış ise, mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufu miras sözleşmesi şeklinde yapması gerekmektedir¹⁷⁴.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 527 hükmünde her ne kadar miras sözleşmesinin konusunun mirasçı atama veya belirli mal bırakma vasiyeti olabileceği düzenlenmişse de her iki kurum dışında kalan birtakım tasarruflar da miras sözleşmesine konu olabilmektedir¹⁷⁵. Bunlar; yükleme, yedek ve art mirasçı atama veya mirasbırakanın paylaşma kurallarını belirlemesi gibi tasarruflardır¹⁷⁶. Bu tasarruflarda hem vasiyetnamelere hem de miras sözleşmelerine konu olabilmektedir¹⁷⁷. Kısacası, maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf çeşitlerinden biri olan belirli mal bırakma, yalnızca şekli anlamda ölüme bağlı tasarrufların

¹⁶⁷ Tekdoğan, s.63.

¹⁶⁸ Öztan, s.258; İnan/Ertay/Albaş, s.215; Ayan, s.124; Antalya, s.229.

¹⁶⁹ Ayan, s. 124; Antalya, s. 229; Öztan, s.258; İnan/Ertay /Albaş, s. 215.

¹⁷⁰ Öztan, s.199; Serozan/Engin, s.337.

¹⁷¹ Keskin/Demircioğlu, s.225-226.

¹⁷² Serozan/Engin, s.362; Öztan, s.274.

¹⁷³ Öztan, s.258; İnan/Ertay/Albaş, s.215; Ayan, s.124; Antalya, s.229; Günay, s.186.

¹⁷⁴ Keskin/Demircioğlu, s.225-226; Ayan, s.128.

¹⁷⁵ Öztan, s.258.

¹⁷⁶ Öztan, s.259.

¹⁷⁷ Öztan, s.259.

birisiyle mümkün hale gelmektedir¹⁷⁸. Bu durumda belirli mal bırakma, şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflardan hem vasiyetname hem de miras sözleşmesiyle yapılabilmektedir¹⁷⁹. Bu takdirde belirli mal bırakmanın geçerliliği de vasiyetname veya miras sözleşmesinin geçerliliğine bağlıdır. Burada önemli olan husus, belirli mal bırakmanın, kurucu ve geçerlilik unsurlarını içeren bir ölüme bağlı tasarruf ile yapılmış olmasıdır.

¹⁷⁸ Gürsoy, s.21; Ayan, s.94; Öztan, s.165; Antalya, s.157.

¹⁷⁹ Günay, s.186; Öztan, s.258; İnan/Ertas/Albaş, s.215; Ayan, s.124; Antalya, s.229; Gürsoy, s.24.

İKİNCİ BÖLÜM

BELİRLİ MAL BIRAKMANIN KONUSU, ALACAKLISI, BORÇLUSU, GEÇERLİLİK KOŞULLARI, ÇEŞİTLERİ VE BENZER KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

2.1. Belirli Mal Bırakma

2.1.1. Genel Olarak

Belirli mal bırakma, mirasbırakan tarafından bir kimseye, bir malvarlığı değerini alacak hakkı olarak isteme hakkı veren maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf çeşitlerinden biridir¹⁸⁰. Bırakılan değer çeşidine göre belirli mal bırakma; alt vasiyet, ön vasiyet, seçimlik vasiyet, parça vasiyeti, çeşit vasiyeti, alacak vasiyeti, ibra vasiyeti, intifa vasiyeti, sükna vasiyeti, irat vasiyeti, tedarik vasiyeti, mal vasiyeti ve sigorta vasiyeti gibi adlarla anılmaktadır.

Lehine belirli mal bırakılan alacaklının, belirli mal bırakmanın konusunu oluşturan malvarlığı değerine karşı sadece şahsi bir istem hakkı vardır¹⁸¹. Bu nedenle, bu kişiye durumunu belirtmek maksadıyla belirli mal bırakma alacaklısı denilmektedir. Kendisine belirli mal bırakmanın mükellefiyeti yüklenmiş olan kişi ise, belirli mal bırakma borçlusu olarak nitelendirilmektedir.

2.1.1.1. Belirli Mal Bırakma Konusu

Belirli mal bırakma konusu TMK m. 517 hükmü ile; “*Mirasbırakan, bir kimseye onu mirasçı atamaksızın belirli bir mal bırakma yoluyla kazandırmada bulunabilir.*

Belirli mal bırakma, ölüme bağlı tasarrufla bir kimseye terekedeki bir malın mülkiyetinin veya terekenin tamamı ya da bir kısmı üzerinde intifa hakkının kazandırılmasına yönelik olabileceği gibi; bir kimse lehine değeri üzerinden bir edimin yerine getirilmesinin, bir iradın bağlanması veya bir kimsenin bir borçtan kurtulmasının mirasçılar veya belirli mal bırakılanlara yükletilmesi suretiyle de olabilir.

Bırakılan belirli mal terekede bulunmadığı takdirde, tasarruftan aksi anlaşılmadıkça, ölüme bağlı tasarrufu yerine getirmekle yükümlü olanlar borçtan kurtulurlar.” şeklinde düzenlenmiştir.

¹⁸⁰ Eren/Yücer Aktürk, s.145; Gürsoy, s.25; Albaş, Hakan, “Belirli Mal Bırakma Vasiyetinin Teslim Borcu”, s.s.131-150, s.133, <https://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2014/01/5-Hakan-ALBA%C5%9E.pdf> (erişim tarihi: 18.05.2021); Antalya, s.232; İnan/Ertas/Albaş, s.228; Kocayusufpaşaoğlu, s.259.

¹⁸¹ Eren/ Yücer Aktürk, s.145; Günay, s.169; Albaş, s.141; Serozan/Engin, s.364.; Öztan, s.274.

Hükmün birinci fıkrasına dikkat edildiğinde, belirli mal bırakma konusunu, mirasçı atama (nasbı) oluşturmamak kaydıyla, terekeden yapılan her türlü kazandırma olarak nitelemek mümkündür¹⁸². Hükmün ikinci fıkrasına dikkat edildiğinde ise, hükümde belirtilen belirli mal bırakma çeşitlerinin sınırlı sayıda olmadığı görülmektedir¹⁸³. Bu durum, belirli mal bırakma konusunun, mirasbırakanın terekesinde yalnızca mevcut bulunan belirli bir mal olmak zorunda olmadığını, tereke değerleri üzerinden de bir edimin yerine getirilmesinin mümkün olabileceğini göstermektedir¹⁸⁴.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 517 hüküm içeriğine bakıldığında kanun koyucunun belirli mal bırakma tasarrufuna çok geniş bir anlam yüklemiş olduğu görülmektedir¹⁸⁵. Kanunda da belirtildiği şekilde, yalnızca bir kimseye terekedeki bir malın mülkiyetini kazandırmaya veya terekenin tamamı veya bir kısmı üzerinde intifa hakkı kurmaya yönelik değil, bir kimse lehine tereke değeri üzerinden bir edimin yerine getirilmesinin veya bir kimsenin bir borçtan kurtulmasının mirasçılara veya belirli mal bırakılanlara yükletilmesi gibi tasarruflar da belirli mal bırakma kavramı içerisinde sayılmıştır¹⁸⁶.

Belirli mal bırakmanın temel amacı, lehine vasiyette bulunulan kişiye ekonomik değeri olan bir şey kazandırmaktır¹⁸⁷. Bir başka ifadeyle bu amaç, kazandırmanın hak sahibine ifasını sağlamak olarak da ifade edilebilmektedir¹⁸⁸. Bu husus ise, TMK m. 518 hükmünde düzenlenmiş bulunmaktadır. Ancak teslim borcundan önce bu borcun alacaklısı, borçlusu ve muacceliyeti gibi hususları ele almakta fayda bulunmaktadır¹⁸⁹. Çünkü belirli mal bırakmaya ilişkin ölüme bağlı tasarruflarda ilke olarak, kazandırma tasarrufun yürürlüğe girmesiyle kendiliğinden hak sahibine geçmemektedir¹⁹⁰.

¹⁸² Albaş, s.132-133; Serozan/Engin, s.362; Turan, Gamze, Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü, (Turan, Hükümsüzlük), Turhan Kitapevi, Ankara, 2009, s.79 s.27; Öztan, s.274; Ayan, s.128; İnan/Ertaş/Albaş, s.228; Antalya, s.232; Gürsoy, s.11.

¹⁸³ Albaş, s.133; Çabri, s.355; Ayan, s.129; Serozan/Engin, s.365.

¹⁸⁴ Albaş, s.133; Çabri, s.355; Antalya, s.233; Serozan/Engin, s.365.

¹⁸⁵ Ağca Toplandı, s.13; Albaş, s.133; Çabri, s.355; Antalya, s.233; Serozan/Engin, s.365; Kocaağa, s.30.

¹⁸⁶ Günay, s.186-187; Ağca Toplandı, s.13; Albaş, s.133; Çabri, s.355; Antalya, s.233; Serozan/Engin, s.365.

¹⁸⁷ Gürsoy, s.25; Albaş, s.133; Antalya, s.232; İnan/Ertaş/Albaş, s.228; Eren/ Yücer Aktürk, s.146.

¹⁸⁸ İnan/Ertaş/Albaş, s.228; Gürsoy, s.25; Albaş, s.133; Antalya, s.232.

¹⁸⁹ Albaş, s.133.

¹⁹⁰ Ölüme bağlı tasarruflarda, maddi anlamda kazandırmalar hak sahibine kendiliğinden geçmez. Ancak istisnası mevcuttur. Bu istisna, Türk Medeni Kanununun m. 601/2 hükmünde yer alan sigorta tazminatı alacağında karşımıza çıkmaktadır.; Albaş, s.133; Serozan/Engin, s.363; Antalya, s.234; Ayan, s.131.

2.1.1.2. Belirli Mal Bırakma Alacaklısı

Belirli mal bırakma alacaklısı, gerçek ve tüzel kişiler olabileceği gibi tüzel kişiliği haiz olmayan topluluklar da olabilmektedir¹⁹¹.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 577 hükmünde; *“Bu Kanuna göre mirasa ehil olmayanlar dışındaki herkes mirasçı olabileceği gibi, vasiyet alacaklısı da olabilir.*

Tüzel kişiliği bulunmayan bir topluluğa belli bir amaç için yapılan kazandırmaları, o topluluk içindeki kişiler, mirasbırakan tarafından belirlenen bu amacı gerçekleştirme kaydıyla birlikte edinmiş olurlar; amacın bu yolla gerçekleştirilmesine olanak yoksa yapılan kazandırma vakıf kurma sayılır.” şeklinde düzenleme yapıldığı görülmektedir.

743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nin m. 519 hükmünde de; *“Ehil olmayanlardan başka, herkes kanuni mirasçı olabileceği gibi, vasiyet ve miras mukavelesi ile de mirasçı veya lehine vasiyet yapılan kimse olabilir. Hükmi şahsiyeti haiz olmayan bir cemaate muayyen bir gaye için vuku bulan teberrular o gayenin temini şartıyla, cemaati teşkil eden kimselere ait olur. Bu suretle gayenin temini kabil olmazsa, o teberru tesis addolunur.”* şeklinde bahse konu edilmiştir.

Mirasbırakan tarafından belirlenen belirli mal bırakma alacaklısının, kim olduğunun da ölüme bağlı tasarruf içeriğinden açık bir şekilde anlaşılması gerekmektedir¹⁹². Belirli mal bırakma alacaklısı, mirasbırakanın iradesi neticesinde belirlenmiş olduğundan ne üçüncü bir kişi ne de vasiyeti yerine getirme görevlisi, belirli mal bırakılan alacaklıyı tayin etmeye yetkilidir¹⁹³. Belirli mal bırakılan alacaklı, üçüncü bir kişi olabileceği gibi, yasal veya atanmış bir mirasçı da olabilmektedir¹⁹⁴. Ayrıca mirasbırakan, birden fazla kişiyi belirli mal bırakma alacaklısı olarak belirleyebilmektedir¹⁹⁵. Bu durumda ise, ölüme bağlı tasarruftan aksi anlaşılmadıkça, belirli mal bırakma alacaklılarının tümünün payları eşit olarak kabul edilmektedir¹⁹⁶.

2.1.1.3. Belirli Mal Bırakma Borçlusu

Belirli mal bırakma borçlusu, varsa vasiyeti yerine getirme görevlisi yoksa yasal veya atanmış mirasçılar olabileceği gibi, lehine belirli mal bırakılan alacaklı da başka bir belirli mal

¹⁹¹ Antalya, s.238; Albaş, s.138; İnan/Ertaş/Albaş, s.235; Ayan, s.128; Öztan, s.274; İmre, Zahit/Erman, Hasan, Miras Hukuku, Gözden Geçirilmiş 12. Basım, Der Yayınları, İstanbul, 2016, s.125.

¹⁹² Albaş, s.138; İnan/Ertaş/Albaş, s.235; Ayan, s.128; Antalya, s.238.

¹⁹³ İnan/Ertaş/Albaş, s.235; Antalya, s.238; Albaş, s.138; Öztan, s.274.

¹⁹⁴ Antalya, s.237; Ayan, s.128.

¹⁹⁵ Albaş, s.138; İnan/Ertaş/Albaş, s.236; Ayan, s.128; Antalya, s.238; İmre/Erman, s.125.

¹⁹⁶ İnan/Ertaş/Albaş, s.236; Albaş, s.138; Ayan, s.128.

birakma alacaklısına karşı borçlu konumunda bulunabilmektedir¹⁹⁷. TMK m.517/2 hükmünde; “*Belirli mal bırakma, ölüme bağlı tasarrufla bir kimseye terekedeki bir malın mülkiyetinin veya terekenin tamamı ya da bir kısmı üzerinde intifa hakkının kazandırılmasına yönelik olabileceği gibi; bir kimse lehine tereke değeri üzerinden bir edimin yerine getirilmesinin, bir iradın bağlanması veya bir kimsenin bir borçtan kurtarılmasının, mirasçılar veya belirli mal bırakılanlara yükletilmesi suretiyle de olabilir.*” şeklinde bu hususa yönelik olarak düzenleme yapıldığı görülmektedir. Aynı zamanda TMK m. 600/1 hükmünde de; “*Vasiyet alacaklısı, vasiyeti yerine getirme görevlisi varsa ona; yoksa yasal veya atanmış mirasçılara karşı kişisel bir istem hakkına sahip olur.*” şeklinde düzenleme yapılmıştır.

Mirasbırakan, ölüme bağlı tasarrufla bir veya birden fazla belirli mal bırakma alacaklısı belirleyebildiği gibi, bir veya birden fazla belirli mal bırakma borçlusu da belirleyebilmektedir¹⁹⁸. Belirli mal bırakma borçlusunu ne üçüncü bir kişinin ne de vasiyeti yerine getirme görevlisinin belirleme yetkisi vardır. Çünkü; TMK m. 600/1 hükmüne göre, mirasbırakan ölüme bağlı tasarrufla, özel olarak belirli mal bırakma borçlusu belirlemediği takdirde, belirli mal bırakma borçlusu yasal veya atanmış mirasçıların tümü olmaktadır¹⁹⁹. Böyle bir durumda ise, TMK m. 641 hükmü, “*Mirasçılar, tereke borçlarından müteselsilen sorumludurlar.*”

Ana ve baba veya büyük ana ve büyük baba ile birlikte yaşayan ve emeklerini veya gelirlerini aileye özgüleyen ergin çocuklar ile torunlara verilecek uygun miktardaki tazminat, bu yüzden terekenin borç ödemededen acze düşmemesi kaydıyla tereke borcu sayılır.”, öğretiyeye göre kıyasen uygulanmakta ve belirli mal bırakma borçlularının müteselsil sorumluluğunun varlığı kabul edilmektedir²⁰⁰.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun m. 519/2 hükmünde; “*Tasarrufu yerine getirme yükümlüsü, mirasçılığı veya kendisine bırakılan kazandırmayı reddetmiş ya da mirasbırakandan önce ölmüş veya mirastan yoksun kalmış olsa bile tasarruf yürürlükte kalır; yerine getirme borcu, bu durumlardan yararlananlara geçer.*” şeklinde düzenleme yapıldığı görülmektedir. Bu hallerin varlığı neticesinde de belirli mal bırakma borçlusu sıfatı yer değiştirmektedir.

¹⁹⁷ Albaş, s.138-139; Antalya, s.238; Öztan, s.274; İnan/Ertas/Albaş, s.236; Keskin/Demircioğlu, s.223; Serozan/Engin, s.364.

¹⁹⁸ Antalya, s.238; Albaş, s.139; Serozan/Engin, s.364.

¹⁹⁹ Eviz, s.408; Serozan/Engin, s.364.

²⁰⁰ Keskin/Demircioğlu, s.223; Albaş, s.139; Serozan/Engin, s.364; Antalya, s.238; Eviz, s.408.

2.1.2. Belirli Mal Bırakmanın Geçerlilik Koşulları

Belirli mal bırakma, bir ölüme bağlı tasarruftur. Bu sebeple, belirli mal bırakmanın geçerlilik koşulları kanunda ayrı bir hükümle düzenlenmemiştir. Dolayısıyla ölüme bağlı tasarrufların geçerlilik koşullarına tabidir. Bunlar; ehliyet koşulu, şekil koşulu, hukuka ve ahlaka aykırılık koşulu, anlamsız ve rahatsız edici koşullar ve imkânsız koşullardır.

2.1.2.1. Ehliyet Koşulu

Herkes, belirli mal bırakma tasarrufunda bulunamamaktadır. Bir kimsenin belirli mal bırakma tasarrufunda bulunabilmesi için öncelikli olarak ölüme bağlı tasarruf yapma ehliyetine sahip olması gerekmektedir. TMK' nın "Ölüme Bağlı Tasarruflar" başlığı altında m. 502-503 ve 504 hükümleri arasında tasarruf ehliyeti düzenlenmiştir. TMK m. 502 hükmünde vasiyetname yapma ehliyetine, TMK m. 503 hükmünde miras sözleşmesi yapma ehliyetine ve TMK m. 504 hükmünde tasarruf sahibinin irade sakatlığına yer verilmiştir.

2.1.2.1.1. Vasiyetname Yapma Ehliyeti

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 502 hükmüne göre, vasiyetname yapabilmek için kişinin ayırt etme gücüne sahip ve on beş yaşını doldurmuş olması gerekmektedir. Bu durumda, vasiyetname yapmak suretiyle belirli mal bırakma tasarrufunda bulunan kişi, ayırt etme gücüne sahip ve on beş yaşını doldurmuş olmalıdır.

Ayırt etme gücü, hukuki tasarrufta bulunacak olan kişinin, bu tasarrufun hüküm ve sonuçlarını anlayabilecek durumda olmasını ifade etmektedir²⁰¹. TMK' nın m. 13 hükmünde, *"Yaşının küçüklüğü yüzünden veya akıl hastalığı, akıl zayıflığı, sarhoşluk ya da bunlara benzer sebeplerden biriyle akla uygun biçimde davranma yeteneğinden yoksun olmayan herkes, bu Kanuna göre ayırt etme gücüne sahiptir."* şeklinde ayırt etme gücü tanımlanmıştır. Dolayısıyla, belirli mal bırakma tasarrufunda bulunacak olan kişinin, her şeyden önce bu tasarrufun hüküm ve sonuçlarını anlaması ve bu anlayışa uygun hareket etmesi gerekmektedir. Ayrıca ölüme bağlı tasarrufta bulunan kişi, ayırt etme gücüne o tasarrufu yaptığı anda sahip olmalıdır²⁰².

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 502 hükmünde görüldüğü üzere, vasiyetname yapabilme ehliyeti bakımından iki şart öngörülmüştür. Böylece, vasiyetname yapmak suretiyle bir kimse lehine belirli mal bırakma tasarrufunda bulunan mirasbırakanın,

²⁰¹ Arbek, s.54; Kocayusufpaşaoğlu, s.135-136; Eren/ Yücer Aktürk, s.63.

²⁰² Eren/ Yücer Aktürk, s.63; Arbek, s.54; Kocayusufpaşaoğlu, s.125. Ölüme bağlı tasarrufta bulunan kişinin, ayırt etme gücünü sonradan kaybetmiş olması, yapmış olduğu ölüme bağlı tasarrufu geçersiz hale getirmemektedir.

tasarrufta bulunduğu esnada ayırt etme gücüne sahip olması ve on beş yaşını doldurmuş olması vasiyetnameyi ehliyet koşulu bakımından geçerli kılmaktadır.

Ehliyetsiz bir kişinin yapmış olduğu ölüme bağlı tasarruf, kişinin son arzularının yerine getirilmesi ilkesi göz önüne alınarak iptal edilmesi sonucuna bağlanmıştır²⁰³ (TMK m.557/1). Bu durumda, ölüme bağlı tasarrufun iptali için kanunda öngörülen süre içinde iptal davası açılması vasiyetnameyi hükümsüz hale getirmektedir²⁰⁴. Ancak iptal davası açılmadığı takdirde vasiyetname geçerli kabul edilmektedir²⁰⁵.

2.1.2.1.2. Miras Sözleşmesi Yapma Ehliyeti

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 503 hükmüne göre, miras sözleşmesi yapabilmek için ise kişinin ayırt etme gücüne sahip ve ergin olması, kısıtlı bulunmaması gerekmektedir. Bu durumda, miras sözleşmesi yapmak suretiyle belirli mal bırakma tasarrufunda bulunacak olan kişi, ayırt etme gücüne sahip ve ergin olmalı, kısıtlı bulunmamalıdır.

Vasiyetnamede olduğu gibi, miras sözleşmesi yapan kişinin de ayırt etme gücüne sahip olması gerekmektedir²⁰⁶. Dolayısıyla, miras sözleşmesi yapma suretiyle belirli mal bırakma tasarrufunda bulunan kişi, her şeyden önce bu tasarrufun hüküm ve sonuçlarını anlamalı ve bu anlayışa uygun hareket etmelidir. Çünkü, ayırt etme gücüne sahip olmak, hukuki tasarrufta bulunma ehliyetinin zorunlu bir unsurunu oluşturmaktadır²⁰⁷.

Vasiyetnameden farklı olarak miras sözleşmesi yapan kişinin, ergin olması koşulu öngörülmüştür. Bunun nedeni ise, miras sözleşmesinin bağlayıcı olmasıdır²⁰⁸. TMK m.11/1 hükmüne göre erginlik, kişinin on sekiz yaşını doldurmasıyla başlamaktadır. Ancak birtakım sebeplerle kişiler, evlenme (TMK m.11/2) veya yargı kararıyla (TMK m.12) da ergin olabilmektedirler. Dolayısıyla, on sekiz yaşını dolduran veya evlenme ve yargı kararıyla ergin olan kişiler, hükümde yer alan diğer ehliyet koşullarını sağladıkları takdirde, miras sözleşmesi yapma suretiyle belirli mal bırakma tasarrufunda bulunabilmektedirler²⁰⁹.

²⁰³ “Ehliyetsiz kişilerin yaptığı vasiyetnameler kendiliğinden batıl olmaz. Mirasçılar vasiyetname geçersiz de olsa; miras bırakanın son arzularına saygı duyup, vasiyetnameye geçerlik tanıyabileceklerinden dava açılıp, iptal hükmü alınmadıkça bu vasiyetnameler geçerliliklerini korurlar...”, Yarg. 2. HD'nin, 2007/2204E., 2007/3809K., 12.03.2007 tarihli ilamı, <https://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?t=65299> (erişim tarihi: 19.10.2021).

²⁰⁴ Çabri, s.157.

²⁰⁵ Öztan, s.173; Çabri, s.157.

²⁰⁶ Arbek, s.56; Eren/ Yücer Aktürk, s.63.

²⁰⁷ Öztan, Bilge, Şahsın Hukuku Hakiki Şahıslar, (Öztan, Şahsın), 3. Bası, Ankara, 1990, s.61; Arbek, s.56.

²⁰⁸ Eren/ Yücer Aktürk, s.66.

²⁰⁹ Eren, Fikret, Türk Medeni Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davası, (Eren, İptal), Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Yargıçoğlu Matbaası, Ankara, 1966, s.24; Eren/ Yücer Aktürk, s.66; Solak, Edhem, *Ölüme Bağlı Tasarruflarda Ehliyet*, (yayınlanmamış yüksek lisan tezi), Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Gaziantep, 2016, s.70.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 503 hükmünde öngörülen bir diğer ehliyet koşulu ise, bu tasarrufta bulunan kişinin kısıtlı olmamasıdır. Kısıtlılık, kanunda belirlenmiş olan nedenlerden dolayı bir kişinin yargı kararıyla fiil ehliyetinden tamamen veya kısmen mahrum edilmesidir²¹⁰. TMK m. 405-408 hükümleri arasında kısıtlılık nedenleri düzenlenmiştir. Kişi, yalnızca akıl hastalığı veya akıl zayıflığı, savurganlık, alkol veya uyuşturucu madde bağımlılığı, kötü yaşama tarzı, kötü yönetim, özgürlüğü bağlayıcı ceza, istek üzerine olmak üzere bu nedenlerin varlığı halinde kısıtlanabilmektedir²¹¹. Kısıtlı olan kişi, TMK m. 503 hükmüne göre miras sözleşmesi yapma ehliyetinin koşullarını sağlamamaktadır.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 503 hükmünde görüldüğü üzere, mirasbırakanın miras sözleşmesi yapabilme ehliyeti bakımından üç şart öngörülmüştür. Böylece, miras sözleşmesi yapmak suretiyle bir kimse lehine belirli mal bırakma tasarrufunda bulunan mirasbırakanın, tasarrufta bulunduğu esnada ayırt etme gücüne sahip ve ergin olması ve kısıtlı bulunmaması miras sözleşmesini ehliyet koşulu bakımından geçerli kılmaktadır.

Vasiyetnamede olduğu gibi miras sözleşmesinde de ehliyetsiz bir kişinin yapmış olduğu ölüme bağlı tasarruf, kendiliğinden hükümsüz hale gelmemektedir. Bu durumda da ölüme bağlı tasarrufun iptali için kanunda öngörülen süre içinde iptal davası açılması miras sözleşmesini hükümsüz hale getirmektedir. Aksi takdirde miras sözleşmesi geçerli kabul edilmektedir.

2.1.2.1.3. Belirli Mal Bırakmada İrade Sakatlığı

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 504 hükmünde, ölüme bağlı tasarruflarda irade sakatlığı düzenlenmiştir. Ancak bu hususun "Tasarruf Ehliyeti" başlığı altında düzenlenmiş olması irade sakatlığının niteliğine uygun değildir²¹². Zira bir kişi tasarruf ehliyetine sahip olsa da iradesi herhangi bir nedenle sakatlanabilir²¹³.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 504 hükmünde sayılan irade sakatlığı halleri hem vasiyetname hem de miras sözleşmesi yapan kişiler için geçerlidir²¹⁴. Dolayısıyla, ölüme bağlı tasarruf çeşitlerinden her ikisinin de hukuken geçerli olabilmesi için bu tasarrufun mirasbırakanın geçek iradesini ifade etmesi gerekmektedir²¹⁵. Bu durumda mirasbırakanın yanıltma, aldatma, korkutma veya zorlama etkisi altında bir kimse lehine yapmış olduğu belirli

²¹⁰ Gönensay, Ahmet Samim, Medeni Hukuk, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1936, s.87; Arbek, s.56; Solak, s.73.

²¹¹ Solak, s.73; Arbek, s.56.

²¹² Eren/ Yücer Aktürk, s.69.

²¹³ Eren/ Yücer Aktürk, s.69.

²¹⁴ Arbek, s.64; Eren/ Yücer Aktürk, s.70.

²¹⁵ Eren/ Yücer Aktürk, s.71.

mal bırakma tasarrufu geçersizdir. Ancak mirasbırakanın, yanıldığını veya aldatıldığını öğrendiği ya da korkutma veya zorlamanın etkisinden çıktığı günden itibaren bir yıl içinde tasarrufundan dönmesi gerekmektedir. Aksi takdirde mirasbırakanın belirli mal bırakma tasarrufu geçerli kabul edilmektedir.

2.1.2.2. Şekil Koşulu

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda ölüme bağlı tasarrufların yapılabilmesi için bazı şekil koşulları öngörülmüştür. Bu şekil koşulları, ölüme bağlı tasarruflar bakımından bir geçerlilik koşuludur. Daha önce de ifade edildiği gibi, belirli mal bırakma, ölüme bağlı tasarruf çeşitlerinden biri olan şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflarla yapılabilmektedir²¹⁶. Bu takdirde belirli mal bırakmanın geçerliliği de vasiyetname veya miras sözleşmesinin geçerliliğine bağlıdır. Burada önemli olan husus, belirli mal bırakmanın, kurucu ve geçerlilik unsurlarını içeren bir ölüme bağlı tasarruf ile yapılmış olmasıdır.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda vasiyetnamenin ve miras sözleşmesinin geçerliliği bazı şekil koşullarına bağlanmıştır. Ölüme bağlı tasarrufta bulunmak isteyen kişinin, bu şekil koşullarına uyması zorunludur²¹⁷.

2.1.2.2.1. Vasiyetnamede Şekil

Vasiyetname, hukukumuzda üç şekilde düzenlenebilmektedir. Bunlar; resmi vasiyetname, el yazılı vasiyetname ve sözlü vasiyettir²¹⁸.

2.1.2.2.1.1. Resmi Vasiyetname

Kanunda resmi vasiyetnamenin tanımına açık bir şekilde yer verilmemiş olsa da TMK m. 532 hükmüne göre genel bir tanım yapmak mümkündür²¹⁹. İlgili hükme göre, resmi vasiyetname, kanunun öngördüğü hükümlere uygun olarak düzenlenen ve resmi memur önünde iki tanığın katılımıyla gerçekleştirilen bir ölüme bağlı tasarruftur²²⁰. Burada mirasbırakanın iradesi, resmi memur tarafından düzenlenen bir vasiyetname olması nedeniyle diğer vasiyetname türlerine nazaran daha net ve açık bir şekilde ortaya konulmaktadır²²¹.

²¹⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. s.17.

²¹⁷ Arbek, s.57; Eren/ Yücer Aktürk, s.107.

²¹⁸ Keskin/Demircioğlu, s.212-213-215; Koçoğlu, s.5; Ayan, s.104; Öztan, s.180; Arbek, s.29; İnan/Ertaş/Albaş, s.173.

²¹⁹ Kılıçoğlu Yılmaz, Kumru, "Resmi Vasiyetname", TBB Dergisi, 2017 (133), s.s. 369-392, s.370, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2017-133-1705> (erişim tarihi: 15.05.2021).

²²⁰ Ayan, s.104; Kılıçoğlu Yılmaz, s.370; Öztan, s.188; Keskin/Demircioğlu, s.212.

²²¹ Öztan, s.187.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda mirasbırakanın okuma yazma bilip bilmemesine göre iki farklı resmi vasiyetname şekli öngörülmüştür²²². Mirasbırakan, okuma yazma bildiği takdirde (TMK m. 533), son arzularını resmi memura yazılı veya sözlü olarak açıklayabilmektedir²²³. Ancak okuma yazma bilmeyen mirasbırakan, yalnızca TMK m. 535 hükmünde kabul edilen şekilde resmi vasiyetname yapabilmektedir²²⁴. Böylece, mirasbırakanın resmi vasiyetname yapmak suretiyle bir kimse lehine geçerli bir belirli mal bırakma tasarrufunda bulunabilmesi için 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda belirtilen şekil koşullarına uyması gerekmektedir. Aksi takdirde, resmi vasiyetnamenin iptali için kanunda öngörülen süre içerisinde iptal davası açılması, belirli mal bırakma tasarrufunu hükümsüz hale getirmektedir.

2.1.2.2.1.2. El Yazılı Vasiyetname

El yazılı vasiyetname, mirasbırakanın son arzularını açıkladığı en basit ve en kolay şekil koşullarına tabi olan bir ölüme bağlı tasarruftur²²⁵. Burada aranan şekil koşulları yalnızca vasiyetnamenin mirasbırakanın el yazısı ile yazılmış olması, vasiyetnamede açık bir tarih bulunması ve mirasbırakanın el yazısı ile vasiyetnameyi imzalamış olmasıdır²²⁶. Bu nedenle, el yazılı vasiyetname şekli herkesin masraf yapmaksızın müracaat edebileceği bir yöntemdir²²⁷.

Mirasbırakanın el yazılı vasiyetname yapmak suretiyle, bir kimse lehine geçerli bir belirli mal bırakma tasarrufunda bulunabilmesi için bu şekil koşullarına uyması gerekmektedir. Aksi takdirde, kanunda öngörülen süre içerisinde iptal davası açılması halinde belirli mal bırakma tasarrufu geçersiz kabul edilmektedir.

²²² Eren/Yücer Aktürk, s.120.

²²³ “Resmi vasiyetnamenin; işlemde birlik prensibi uyarınca, vasiyetçinin vasiyeti okumasından sonra, aşamalarında araya fasıla girmeksizin tamamlanması gerekir. Resmi memurun yaptığı işlemler tevsik işlemi olduğu için, baştan itibaren aynı memurlar tarafından yapılması ve son imza işleminin de tahriri ala, okuyan ve vasiyetçi ile tanık sözlerini dinleyen, yazdıran memur tarafından yapılması zorunludur. Bu yön işlemlerde birlik prensibinin zaruri bir sonucudur. Bu prensibe uyulmamasının, vasiyetnamenin iptali sebebinin oluşturduğu Yargıtay’ın yerleşmiş uygulaması ile kabul edilmektedir.” Bkz. Eren/ Yücer Aktürk, dn.51, s.120; Arbek, s.59; Kocayusufpaşaoğlu, s.162.

²²⁴ Eren/ Yücer Aktürk, s.120; Arbek, s.59; “...Buna göre vasiyetnameyi bizzat okuyacak durumda olmayan (okur yazar olmayan) kişilerin vasiyetnamesinin nasıl düzenleneceğinin TMK’nun 535. maddesinde açıkça düzenlenmiş olması karşısında, davaya konu vasiyetnamenin şekil kurallarına uygun olarak usulüne göre yapılmadığı anlaşılmıştır. O halde, mahkemece; yasada gösterilen şekle uygun olarak düzenlenmemiş olan vasiyetnamenin bu gerekçe ile iptaline karar verilmesi gerekirken, yanılgılı değerlendirme ve yazılı gerekçe ile davanın reddi doğru görülmemiş bozmayı gerektirmiştir.”, Yarg. 3. HD’nin, 2019/4906 E., 2019/8106 K., 17.10.2019 tarihli ilamı, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> (erişim tarihi: 19.10.2021).

²²⁵ Ayan, s.107; Öztan, s.180.

²²⁶ Keskin/Demircioğlu, s.213; Öztan, s.181; Ayan, s.108; İnan/Ertas/Albaş, s.176.

²²⁷ Öztan, s.180; Ayan, s.107.

2.1.2.2.1.3. Sözlü Vasiyet

Sözlü vasiyet, TMK m. 539-541 hükümleri arasında düzenlenmiştir. Bu vasiyet, istisnai olarak olağanüstü hallerin varlığında, resmi vasiyetname veya el yazılı vasiyetname yapma imkânı bulunmayan durumlarda mirasbırakanın müracaat edebileceği bir ölüme bağlı tasarruftur²²⁸. Burada aranan şekil koşulu ise, mirasbırakanın vasiyetnameye ilişkin herhangi bir menfaati bulunmayan mevcut iki tanık huzurunda sözlü olarak son arzularını açıklamış olmasıdır²²⁹.

Mirasbırakanın sözlü vasiyetle, bir kimse lehine geçerli bir belirli mal bırakma tasarrufunda bulunabilmesi için bu şekil koşuluna uyması gerekmektedir. Aksi takdirde, kanunda öngörülen süre içerisinde sözlü vasiyetin iptaline ilişkin dava açılması, belirli mal bırakma tasarrufunu geçersiz hale getirmektedir.

2.1.2.2.2. Miras Sözleşmesinde Şekil

Miras sözleşmesi, TMK m. 545 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. TMK m. 545 hükmüne göre; *“Miras sözleşmesinin geçerli olması için resmi vasiyetname şeklinde düzenlenmesi gerekir. Sözleşmenin tarafları, arzularını resmi memura aynı zamanda bildirirler ve düzenlenen sözleşmeyi memurun ve iki tanığın önünde imzalarlar.”* şeklinde uyulması gereken şekil koşullarına yer verilmiştir. İlgili hükme göre; miras sözleşmesi, iki tanık önünde resmi senetle kurulmaktadır²³⁰. Bu şekil koşullarına uyulmadığı takdirde miras sözleşmesinin iptali için dava açılabilmektedir²³¹.

Mirasbırakanın miras sözleşmesi yapmak suretiyle, bir kimse lehine geçerli bir belirli mal bırakma tasarrufunda bulunabilmesi için bu şekil koşullarına uyması gerekmektedir. Aksi takdirde, miras sözleşmesinin iptali için dava açılması halinde belirli mal bırakma tasarrufu da geçersiz hale gelmektedir.

2.1.2.3. Hukuka ve Ahlaka Aykırılık Koşulu

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun m. 557/3 hükmünde, ölüme bağlı tasarrufun içeriğinin veya bağlandığı koşulların hukuka ve ahlaka aykırı olması halinde, bu tasarrufun iptali için dava açılabileceği düzenlenmiştir.

²²⁸ Keskin/Demircioğlu, s.215; Ayan, s.111; Öztan, s.195; İnan/Ertas/Albaş, s.194.

²²⁹ Öztan, s.197; İnan/Ertas/Albaş, s.194; Keskin/Demircioğlu, s.215; Ayan, s.112.

²³⁰ Öztan, s.232; İnan/Ertas/Albaş, s.205-206; Keskin/Demircioğlu, s.219.

²³¹ Keskin/Demircioğlu, s.219; Öztan, s.232; bkz. TMK m.557.

Emredici hukuk kuralları ile kamu düzeni ve kişilik haklarına ilişkin kuralları ihlal eden tasarruflar, hukuka aykırı olarak kabul edilmektedir²³². Bir toplum tarafından benimsenen ve objektif olarak varlığı kabul edilen kurallara aykırı olan tasarruflar ise, ahlaka aykırı olarak kabul edilmektedir²³³. Örneğin; birinin öldürülmesi, yaralanması, evlenmesi ya da boşanması koşullana bağlı olarak yapılan ölüme bağlı tasarruflar, kişilik haklarını ihlal ettiğinden hukuka aykırıdır. Hukuka aykırı olan birçok eylem aynı zamanda ahlaka da aykırı bulunmaktadır²³⁴.

Hukuka ve ahlaka aykırı olan sağlararası işlemler, kesin hükümsüzdür (TBK m. 27). Ancak hukuka ve ahlaka aykırı olan ölüme bağlı tasarruflar, iptal davasına konu edilmemişse geçerli bir tasarruf olarak kabul edilmektedir (TMK m.557/3). Dolayısıyla, mirasbırakan tarafından yapılan ölüme bağlı tasarrufun içeriği veya öngördüğü koşul, hukuka ve ahlaka aykırı ise bu tasarrufa ilişkin iptal davası açılmalıdır.

Mirasbırakanın, bir kimse lehine geçerli bir belirli mal bırakma tasarrufunda bulunabilmesi için bu tasarrufun içeriğinin veya bağlandığı koşulların da hukuka ve ahlaka uygun olması gerekmektedir. Örneğin; mirasbırakanın bir ölüme bağlı tasarrufla, arkadaşı B'ye evini randevu evi olarak işletmesi koşuluyla bırakması halinde bu tasarruf hukuka ve ahlaka aykırıdır. Bu durumda tasarrufun iptali için dava açılması, belirli mal bırakma tasarrufunu da geçersiz hale getirmektedir.

2.1.2.4. Anlamsız veya Rahatsız Edici Koşullar

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 515/3 hükmüne göre, ölüme bağlı tasarruflara eklenen anlamsız veya başkalarını rahatsız edici koşullar yok hükmündedir. İlgili hükümden anlaşıldığı üzere bu tür koşulların varlığı halinde, bu koşullar hiç konulmamış sayılmakta olup tasarrufta koşulsuz olarak varlığını sürdürmeye devam etmektedir²³⁵. Örneğin; mirasbırakanın bir ölüme bağlı tasarrufla, arkadaşı A' ya mezarının başında her gün yüksek sesle şarkı söylemesi koşuluyla evini bırakması durumunda, bu koşul anlamsız olduğundan, belirli mal bırakma tasarrufu da koşulsuz olarak geçerliliğini sürdürmektedir.

²³² Eren/ Yücer Aktürk, s.91; Arbek, s.71; Öğretide, kanuna karşı hilenin de hukuka aykırılık teşkil ettiği savunulmaktadır. Bkz. Pulaşlı, Hasan, Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları, Dayınlarlı Yayıncılık, Ankara, 1989, s.129.

²³³ Pulaşlı, s. 135; Eren, İptal, s.51; Turan, s.79; Sirmen, Lale, Türk Özel Hukukunda Şart, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayın No:254, Ankara, 1992, s.118; Ercoşkun Şenol, H. Kübra, *Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler*, (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Erzurum, 2011, s.49-51.

²³⁴ Arbek, s.72; Ateş, Derya, Borçlar Hukuku Sözleşmelerinde Genel Ahlaka Aykırılık, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007, s.166.

²³⁵ Ercoşkun Şenol, s.117; Arbek, s.73.

2.1.2.5. İmkânsız Koşullar

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda ölüme bağlı tasarrufa eklenen koşulun imkânsız olması halinde ne gibi bir hukuki sonuç doğacağına ilişkin düzenleme mevcut değildir²³⁶. Bu nedenle öğretide, bu boşluğun mirasbırakanın iradesine göre doldurulması gerektiği savunulmuştur²³⁷.

Öğretide, sağlararası işlemlere eklenen imkânsız koşul, geciktirici nitelikte bir koşulsuz, bu koşul hiç gerçekleşmeyecek olduğundan işlemin tümüyle hükümsüz hale geleceği öne sürülmektedir²³⁸. Fakat sağlararası işlemlere eklenen imkânsız koşul, bozucu nitelikte bir koşulsuz, bu durumda işlem koşulsuz olarak geçerli kabul edilmektedir²³⁹. Ölüme bağlı tasarrufa eklenen koşulun imkânsız olması halinde de sağlararası işlemlerde olduğu gibi bir değerlendirmede bulunması gerektiği savunulmaktadır. Böylece öğretiye göre, mirasbırakanın iradesine uygun hareket edileceği ileri sürülmektedir²⁴⁰. Ayrıca öğretide, ölüme bağlı tasarrufa eklenen imkânsız koşulun aynı zamanda anlamsız ve rahatsız edici bir koşul olması durumunda ise, TMK m. 515/3 hükmünün uygulanarak koşulun yok sayılması gerektiği öne sürülmektedir²⁴¹. O halde, mirasbırakanın, belirli mal bırakma tasarrufuna geciktirici nitelikte imkânsız bir koşul eklemesi halinde, bu koşul gerçekleşmeyeceğinden, belirli mal bırakma tasarrufu da tümüyle geçersiz hale gelmektedir. Ancak mirasbırakanın, belirli mal bırakma tasarrufuna bozucu nitelikte imkânsız bir koşul eklemesi halinde, bu koşul geçersiz kabul edilerek belirli mal bırakma tasarrufu koşulsuz olarak geçerliliğini devam ettirmektedir.

2.1.3. Belirli Mal Bırakma Çeşitleri

2.1.3.1. Genel Olarak

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 517/2 hükmünde belirli mal bırakmaya konu olabilecek vasiyet çeşitleri düzenlenmiştir. Ancak belirli mal bırakmaya konu olabilecek vasiyet çeşitleri, ilgili hükümde sayılan vasiyetlerle sınırlı bulunmamaktadır²⁴². Kural olarak mirasbırakanın terekesindeki her türlü malvarlığı değeri, belirli mal bırakmanın konusunu oluşturmaktadır²⁴³. Mirasbırakan bir belirli mal bırakma alacaklısına, bir taşınmaza yönelik irtifak hakkı tesis edebildiği gibi önalım, geri alım, alım hakkı tanınması gibi kanunda

²³⁶ Arbek, s.73; Ercoşkun Şenol, s.118.

²³⁷ Ercoşkun Şenol, s.118; Pulaşlı, s.74.

²³⁸ Ercoşkun Şenol, s.119; Yıldırım, Abdülkerim, Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015, s.373.

²³⁹ Sirmen, s.83; Ercoşkun Şenol, s.119; Pulaşlı, s.79; Yıldırım, s.373; Akıntürk, Turgut, "Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerinde Bir İnceleme", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 27, S. 3, 1970, s.s.219-247, s.225-226, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/322/3174.pdf> (erişim tarihi:04.05.2021).

²⁴⁰ Pulaşlı, s. 74-75; Eren, İptal, s.65; Ercoşkun Şenol, s.119.

²⁴¹ Ercoşkun Şenol, s.119.

²⁴² Serozan/Engin, s.365; Ayan, s.129; Çabri, s.360; Albaş, s.133.

²⁴³ Öztan, s.276.

sayılmamış olan kazandırmalarda da bulunabilmektedir²⁴⁴. Burada asıl amaç, belirli mal bırakma alacaklısına ekonomik değeri olan bir kazandırmada bulunmaktır.²⁴⁵ Ancak belirli mal bırakmanın konusunu kazandırmalar oluşturduğundan mirasbırakan, bir borcunu üçüncü bir kişiye bırakamayacağı gibi mevcut bulunan bir rehin hakkını da asıl alacaktan bağımsız olarak bırakamayacaktır²⁴⁶.

Belirli mal bırakmaya konu olabilecek başlıca vasiyet çeşitleri başlıklar halinde açıklanacaktır.

2.1.3.2. Başlıca Vasiyet Çeşitleri

2.1.3.2.1. Alt Vasiyet

Mirasbırakanın, lehine kazandırmada bulunduğu belirli mal bırakma alacaklısına başka bir isteğini yerine getirmesi için belirli mal bırakma borcu yüklemesi alt vasiyet olarak tanımlanmaktadır²⁴⁷. Örneğin, mirasbırakan M, sanat galerisini arkadaşı S' ye bırakmış ancak galeride bulunan yağlı boya tablolarının tamamını kardeşi G'ye bırakıp, S' den yağlı boya tablolarını G'ye vermesini istemişse alt vasiyet söz konusudur. Bu durumda S, belirli mal bırakmada üst alacaklı konumunda iken G, belirli mal bırakmada alt alacaklı konumuna sahip olmuştur²⁴⁸. O halde S, M'nin mirasçılarına karşı bir alacak hakkı olarak sanat galerisinin mülkiyet devrini isteyebilirken, G ise alt vasiyeti yerine getirmekle yükümlü bulunan S'ye karşı yağlı boya tablolarının kendisine devrini isteyebilmektedir. Dolayısıyla belirli mal bırakma borçlusunu olan belirli mal bırakma alacaklısının borcu da kendisine istenilen şeyle sınırlı bulunmaktadır²⁴⁹.

Belirli mal bırakma alacaklısına yüklenen vasiyeti yerine getirme görevi, belirli mal bırakma alacaklısı lehine yapılan kazandırmayı aşmamalıdır²⁵⁰. Aksi durumda alt vasiyeti yerine getirmekle yükümlü olan belirli mal bırakma alacaklısı, kendisine bırakılan miktarı aşan borcun tenkisini isteyebilmektedir²⁵¹.

Alt vasiyette belirli mal bırakma borçlusunu olan üst alacaklı, belirli mal bırakma konusu alacağı reddeder veya mirastan yoksun olur ise, alt alacaklı TMK m. 519/2 hükmü gereğince, istem hakkını belirli mal bırakmanın reddinden veya yoksunluktan yararlanan kişiye yöneltme

²⁴⁴ Çabri, s.360; Öztan, s.277.

²⁴⁵ Öztan, s.276; Gürsoy, s.25; Albaş, s.133; Antalya, s.232; İnan/Ertaş/Albaş, s.228.

²⁴⁶ Çabri, s.361; Serozan/Engin, s.363; Antalya, s.235.

²⁴⁷ Eviz, s.398; Çabri, s.361; Serozan/Engin, s.366; Antalya, s.238; Ayan, s.128; İnan/Ertaş/Albaş, s.231; Öztan, s.227; Kocayusufpaşaoğlu, s.262; İmre/Erman, s.128.

²⁴⁸ Eviz, s.398; Öztan, s.277; İnan/Ertaş/Albaş, s.231-232; Serozan/Engin, s.366; Çabri, s.361; Kocayusufpaşaoğlu, s.262; İmre/Erman, s.128.

²⁴⁹ Öztan, s.277; Eviz, s.398; Çabri, s.361.

²⁵⁰ Çabri, s.361; Öztan, s.277.

²⁵¹ Eviz, s.398-399; Öztan, s.277; Çabri, s.361-362; bkz. TMK 519/1.

imkanına sahiptir²⁵². Örneğin; mirasbırakan M, sahip olduğu kreşi arkadaşı A'ya bırakmış ve kreşteki 1-3 yaş aralığında bulunan oyuncakların tümünü ise Çocuk Esirgeme Kurumuna vermesini istemiştir. Ancak A lehine bırakılan belirli mal bırakma konusu alacağı reddetmiştir. Bu durumda ilgili belirli mal bırakma konusu alacaktan M'nin mirasçıları yararlanacağından alt vasiyeti yerine getirme yükümlülüğü de M'nin yasal mirasçılarına geçmektedir.

2.1.3.2.2. Ön Vasiyet

Mirasbırakanın, yasal mirasçılarından veya atanmış mirasçılarından biri lehine miras payı dışında bir kazandırmada bulunması ön vasiyet olarak tanımlanmaktadır²⁵³. Örneğin, mirasbırakanın yasal mirasçısı olan eşine, miras payı dışında yazlığını bırakması ön vasiyet niteliğindedir. Lakin ilgili tasarruftan aksi anlaşılmadıkça, mirasbırakanın yalnızca tereke malını bir mirasçıya özgülemesi belirli mal bırakma olmayıp paylaşırma kuralı sayılmaktadır²⁵⁴. Örneğin; mirasbırakan vasiyetnamesinde “Evimi mirasçım B'ye, ofisimi ise mirasçım C'ye bırakıyorum.” yönünde bir paylaşırma kuralı da koyabilmektedir. Bu nedenle, ön vasiyetin varlığı için mirasbırakanın, yasal veya atanmış mirasçılara miras payları dışında kazandırmada bulunmuş olması ve ilgili vasiyetnameden bu durumun açıkça anlaşılıyor olması gerekmektedir²⁵⁵. Ancak bu durumda mirasçı ve vasiyet alacaklısı sıfatları birbirinden ayrılmakta ve bağımsız olarak değerlendirilmektedir. Şöyle ki; yasal mirasçının mirası reddetmesi, belirli mal bırakma konusu alacağının da reddi sonucunu doğurmayacak olup belirli mal bırakma konusu alacağın reddi de mirasın reddi sonucunu doğurmamaktadır²⁵⁶. Fakat mirasbırakan ön vasiyeti, mirasın reddedilmemesi şartına bağlı tutmuş ise, bu durumda mirasın reddi hali belirli mal bırakma konusu alacağının da reddi sonucunu doğurmaktadır²⁵⁷.

2.1.3.2.3. Seçimlik Vasiyet

Mirasbırakanın, ölüme bağlı tasarrufunda belirtmiş olduğu birden fazla edimden birinin seçimini belirli mal bırakma borçlusu veya belirli mal bırakma alacaklısına seçme hakkı tanınması seçimlik vasiyet olarak tanımlanmaktadır²⁵⁸. Örneğin; mirasbırakan M'nin, ölüme bağlı tasarrufla ofis veya evinden birini kardeşi H'ye bırakması seçimlik vasiyettir.

²⁵² Çabri, s.362; Eviz, s.399.

²⁵³ Antalya, s.237; Çabri, s.362; Öztan, s.277; Eviz, s.399; Serozan/Engin, s.367; Kocayusufpaşaoğlu, s.262.

²⁵⁴ Serozan/Engin, s.364; Çabri, s.363; Eviz, s.399; bkz. TMK m. 647/3.

²⁵⁵ Çabri, s.363; Serozan/Engin, s.364-365.

²⁵⁶ Öztan, s.278; Serozan/Engin, s.367; Eviz, s.399; Antalya, s.237-238; Çabri, s.362-363; Kocayusufpaşaoğlu, s.262; İmre/Erman, s.129; bkz. TMK m. 519/3.

²⁵⁷ Eviz, s.399; Çabri, s.363; Kocayusufpaşaoğlu, s.262.

²⁵⁸ Kocayusufpaşaoğlu, s.262; Öztan, s.276; Çabri, s.363; İmre/Erman, s.127; Eviz, s.397-398.

Mirasbırakan, ölüme bağlı tasarrufuyla seçim hakkının kime ait olduğunu da belirleyebilmektedir²⁵⁹. Belirli mal bırakma konusunu seçim hakkı, belirli mal bırakma borçlusuna veya alacaklısına bırakılabileceği gibi üçüncü bir kişiye de bırakılabilmektedir²⁶⁰. Ancak bu husus tartışmalı bir konudur. Kanaatimizce seçim hakkının üçüncü bir kişiye bırakılmasına engel bir durum söz konusu olmadığı gibi, mirasbırakanın seçimlik vasiyet ile belirli mal bırakma konusunu ve belirli mal bırakma alacaklısını kendisi belirlemiş olduğundan, sadece seçim hakkını üçüncü bir kişiye bırakmış olması tartışma konusu yapılan ölüme bağlı tasarrufun kişiye sıkı surette bağlı bir hak olması ilkesine aykırılık teşkil etmemektedir²⁶¹.

Mirasbırakan, ölüme bağlı tasarrufuyla seçim hakkının kime ait olduğunu belirtmemiş ise, bu durumdan aksi anlaşılmadığı takdirde, TBK m. 87 hükmü gereği bu hakkın belirli mal bırakma borçlusuna ait olduğu kabul edilmektedir²⁶².

2.1.3.2.4. Parça Vasiyeti

Mirasbırakanın, ölüme bağlı tasarrufla somut özelliklerine göre belirlenmiş olan bir malını bir kimseye bırakması parça vasiyeti olarak tanımlanmaktadır²⁶³. Örneğin; mirasbırakan M' nin, "Rüzgâr" isimli atını arkadaşı F'ye bırakması parça vasiyetidir. Bu durumda belirli mal bırakma, vasiyeti yerine getirmekle yükümlü olan belirli mal bırakma borçlusu açısından parça borcu özelliğine haizdir²⁶⁴. Bu takdir de belirli mal bırakma alacaklısı, yalnızca belirli mal bırakmaya konu olan belirli malın kendisine verilmesini veya devrini isteyebilmektedir²⁶⁵.

2.1.3.2.5. Çeşit Vasiyeti

Mirasbırakanın, ölüme bağlı tasarrufla somut özelliklerine göre belirlenmeyen yalnızca miktar ve nitelik olarak belirlenmiş olan bir malını, terekede bulunup bulunmadığına bakılmaksızın bırakması çeşit vasiyeti olarak tanımlanmaktadır²⁶⁶. Örneğin, mirasbırakan M'nin, kuzeni B'ye 100.000 TL bırakması çeşit vasiyetidir. Aynı zamanda ek olarak mirasbırakan M'nin, kuzeni B'ye on tane tam altın, iki bilgisayar, bir araba bırakması da çeşit vasiyeti olarak değerlendirilmektedir.

²⁵⁹ Çabri, s.364; Eviz, s.398; Öztan, s.276.

²⁶⁰ Eviz, s.398; Çabri, s.364; Öztan, s.276.

²⁶¹ Aynı yönde bkz. Çabri, s.364; Eviz, s.398; İmre/Erman, s.125.

²⁶² Kocayusufpaşaoğlu, s.263; Çabri, s.364; İmre/Erman, s.128.

²⁶³ Çabri, s.364; Öztan, s.276.

²⁶⁴ Eviz, s.396; Öztan, s.276.

²⁶⁵ Öztan, s.276; Çabri, s.364.

²⁶⁶ Serozan/Engin, s.365; Öztan, s.276; Çabri, s.365; Kocayusufpaşaoğlu, s.263; İmre/Erman, s.127; Eviz, s.397.

Çeşit vasiyetinde bırakılan belirli bir malın terekede bulunup bulunmaması, belirli mal bırakma borçlusunun borcunun geçerliliğini etkilememektedir²⁶⁷. Belirli mal bırakma borçlusu, bırakılan malın terekede bulunmaması durumunda, bu malı temin etmek ve borcunu yerine getirmekle yükümlü tutulmaktadır²⁶⁸. Ancak mirasbırakan ölüme bağlı tasarrufla, bırakılan malın terekeden yerine getirilmesini istemişse, bu durumda sınırlı çeşit vasiyeti söz konusu olduğundan mirasın açılması esnasında belirli mal bırakma konusunu oluşturan malın terekede bulunmaması halinde belirli mal bırakma borcu sona ermektedir²⁶⁹. O halde, belirli mal bırakma borçlusu da bırakılan malı temin etmek ve borcunu yerine getirmek yükümlülüğünden kurtulmaktadır. Ancak mirasbırakan belirli mal bırakma konusunu oluşturan malın, terekede bulunmasa dahi tedarik edilmesini istemişse, bu durumda belirli mal bırakma borçlusu bırakılan malı tedarik etmek ve yerine getirmekle yükümlü bulunmaktadır²⁷⁰. Mirasbırakan belirli mal bırakma konusunu oluşturan malın, terekeden yerine getirilmesini istemiş ve terekede bulunmaması durumunda ise bedelinin ödenmesini istemişse, bu durumda da mirasbırakanın arzu ve istekleri ön planda tutulduğundan belirli mal bırakmaya ilişkin yapılmış olan tasarruf geçerli olmaya devam etmektedir²⁷¹.

Belirli mal bırakma borçlusu, tasarruftan aksi anlaşılmadığı takdirde, TBK m. 86 hükmü gereğince ortalama kaliteden düşük bir şeyi ifa ile çeşit vasiyetini yerine getirme yükümlülüğünden kurtulamamaktadır²⁷².

2.1.3.2.6. Alacak Vasiyeti

Mirasbırakanın, ölüme bağlı tasarrufla bir kimseden olan alacağını arzu ettiği başka bir kimseye bırakması alacak vasiyeti olarak tanımlanmaktadır²⁷³. Örneğin; mirasbırakan M'nin, D'den olan 100.000 TL'lik alacağını arkadaşı O'ya bırakması alacak vasiyetidir. Lakin alacak vasiyetinin konusunu yalnızca para alacağı oluşturmamaktadır. Mirasbırakanın para dışındaki diğer alacakları da alacak vasiyetinin konusunu oluşturabilmektedir²⁷⁴. Örneğin; mirasbırakan M'nin, D'den olan yağlı boya tablosu alacağını arkadaşı O'ya bırakması da bir alacak vasiyeti olarak nitelendirilmektedir.

²⁶⁷ Çabri, s.365; Serozan/Engin, s.365; Eviz, s.397; Kocayusufpaşaoğlu, s.263.

²⁶⁸ Serozan/Engin, s.365; Çabri, s.365; Kocayusufpaşaoğlu, s.263; Eviz, s.397.

²⁶⁹ Çabri, s.365; Eviz, s.397; Serozan/Engin, s.365; Kocayusufpaşaoğlu, s.263.

²⁷⁰ Serozan/Engin, s.365; Çabri, s.366; Kocayusufpaşaoğlu, s.263.

²⁷¹ Kocayusufpaşaoğlu, s.263; Çabri, s.366.

²⁷² Kocayusufpaşaoğlu, s.263; Çabri, s.366; İmre/Erman, s.127; Eviz, s.397.

²⁷³ İnan/Ertas/Albaş, s.231; Çabri, s.366; Kocayusufpaşaoğlu, s.263; İmre/Erman, s.132; Eviz, s.399; Kılıçoğlu, Ahmet M., Miras Hukuku, 6. Bası, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara, 2015, s.149.

²⁷⁴ Çabri, s.367.

Mirasbırakanın ölümü, bu alacağın kendiliğinden belirli mal bırakma alacaklısına geçmesi sonucunu doğurmamaktadır²⁷⁵. Bu durumda belirli mal bırakma alacaklısı, belirli mal bırakma konusu edilen bu alacağın kendisine temlikini varsa vasiyeti yerine getirme görevlisinden yoksa yasal veya atanmış mirasçılardan isteme hakkına sahiptir²⁷⁶.

Vasiyeti yerine getirme görevlisinin veya mirasçıların, belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacağı, yazılı olarak devretmesiyle birlikte alacak hakkı da belirli mal bırakma alacaklısına geçmektedir²⁷⁷. Böylece belirli mal bırakma alacaklısı, alacağını mirasbırakanın borçlusundan isteme hakkına sahip olmaktadır²⁷⁸.

2.1.3.2.7. İbra Vasiyeti

Mirasbırakanın, ölüme bağlı tasarrufla kendisine borçlu olan bir kimsenin borcundan kurtarılmasını istemesi ibra vasiyeti olarak tanımlanmaktadır²⁷⁹. Örneğin; mirasbırakan M'nin, A' dan olan 100.000 TL tutarındaki alacağının ölümü neticesinde sona ereceğini ve bu alacağının alınmamasını istemesi ibra vasiyetidir.

İbra vasiyetinde, mirasbırakanın ölümü ile borç kendiliğinden sona ermemektedir²⁸⁰. Bu durumda belirli mal bırakma alacaklısı, ibra vasiyeti ile mirasçılara karşı borçtan kurtarılmasına ilişkin bir istem hakkına sahip olmaktadır²⁸¹. Belirli mal bırakma alacaklısının borçtan kurtulabilmesi ise, mirasçılarla ibra sözleşmesi yapmış olmasına bağlıdır²⁸². İbra sözleşmesinin geçerliliği de herhangi bir şekil şartına tabi değildir²⁸³.

Mirasbırakanın yapmış olduğu ibra vasiyetinin konusunu oluşturan borcun var olmadığının anlaşılması halinde ise, belirli mal bırakma borçlusunun borcu sona ermektedir²⁸⁴. Fakat mirasbırakanın, belirli mal bırakma alacaklısına ibra ettiği borç miktarınca kazandırma yapmak istediği vasiyetnameden anlaşıldığı takdirde, belirli mal bırakma borçlusunun borcu sona ermemekte olup mirasbırakanın belirli mal bırakma alacaklısına aynı miktarda alacak bıraktığı kabul edilmektedir²⁸⁵.

Aynı zamanda mirasbırakanın, bir kimseyi borçtan değil de rehin, ipotek gibi bir yükümlülükten kurtarması her ne kadar ibra değilse de ibra vasiyetine benzemekte olup aynı

²⁷⁵ İmre/Erman, s.132; Çabri, s.366.

²⁷⁶ Eviz, s.399; İmre/Erman, s.132; Çabri, s.366.

²⁷⁷ Çabri, s.367; bkz. TBK m. 183-184.

²⁷⁸ Çabri, s.367.

²⁷⁹ Kocayusufpaşaoğlu, s.264; Çabri, s.367; Eviz, s.400.

²⁸⁰ Çabri, s.367; Eviz, s.400; Kocayusufpaşaoğlu, s.264.

²⁸¹ Kocayusufpaşaoğlu, s.264; Çabri, s.367; Eviz, s.400.

²⁸² Çabri, s.367; Eviz, s.400; Gürsoy, s. 151; Kocayusufpaşaoğlu, s. 264.

²⁸³ Eren, Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 21. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017, s.1299; Çabri, s.367; bkz. TBK m. 132.

²⁸⁴ Eviz, s.400.

²⁸⁵ Gürsoy, s. 151; Eviz, s.400.

şartlarda belirli mal bırakma alacaklısı mirasçılardan yükten kurtarılmasını isteme hakkına sahip olmaktadır²⁸⁶.

2.1.3.2.8. İntifa Vasiyeti

Mirasbırakanın, ölüme bağlı tasarrufla mirasçılardan biri veya üçüncü bir kişi lehine terekenin tamamı, bir kısmı veya terekede bulunan belirli bir mal üzerinde intifa hakkı kurulmasını istemesi intifa vasiyeti olarak tanımlanmaktadır²⁸⁷. Örneğin; mirasbırakan M'nin, evi üzerinde arkadaşı B'ye intifa hakkı tesis edilmesini istemesi intifa vasiyetidir. İlgili tanımlamadan ve örnekten de anlaşılacağı üzere mirasbırakan, intifa vasiyeti ile terekesinde bulunan mallar veya belirli bir mal üzerinde belirli mal bırakma alacaklısına intifa hakkı tanınmasını istemektedir²⁸⁸.

Mirasbırakanın ölümüyle birlikte belirli mal bırakma alacaklısı, kendiliğinden intifa hakkı elde edememektedir²⁸⁹. Bu sebeple, mirasçılara karşı belirli mal bırakma konusunu oluşturan intifa hakkının tanınmasını isteme hakkına sahip bulunmaktadır²⁹⁰. TMK m. 795 hükmüne göre intifa hakkı, taşınırlarda zilyetliğin devri, alacaklarda alacağın devri, taşınmazlarda ise tapu kütüğüne tescille kurulduğundan belirli mal bırakma alacaklısının da belirli mal bırakma konusunu oluşturan intifa hakkının kendisine tanınması için mirasçılara yani belirli mal bırakma borçlusuna karşı ilgili işlemlerin tamamlanmasına yönelik istemde bulunması gerekmektedir²⁹¹.

2.1.3.2.9. Sükna (Oturma) Vasiyeti

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 517/2 hükmünde sükna vasiyetinden söz edilmemiş olsa da öğretide, mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufla bir kimseye sükna hakkı tanınmasını istemesi sükna vasiyeti olarak tanımlanmaktadır²⁹². Örneğin, mirasbırakan M'nin, evi üzerinde annesi A'ya oturma hakkı tanınmasını istemesi sükna vasiyetidir. Bu durumda

²⁸⁶ Çabri, s.368; Eviz, s.400.

²⁸⁷ Kocayusufoğlu, s.264; İmre/Erman, s.130; Kılıçoğlu, s.149; Çabri, s.368; Eviz, s.401; İnan/Ertas/Albaş, s.230.

²⁸⁸ Çabri, s.368-369.

²⁸⁹ İmre/Erman, s.131; Kocayusufoğlu, s.264; Çabri, s.369.

²⁹⁰ İmre/Erman, s.131; Kocayusufoğlu, s.264; Çabri, s.369; TMK m. 601/1 hükmünde de belirtildiği gibi, intifa hakkı vasiyet edilen vasiyet alacaklısının talep hakkı, tasarrufla başka bir esas öngörülmediği takdirde, borçlar ve eşya hukuku kurallarına tabi bulunmaktadır.

²⁹¹ Çabri, s.369.

²⁹² Kocayusufoğlu, s.265; Çabri, s.369; "...Mülkiyetten gayri ayni haklar da vasiyete konu olur. Vasiyetname muayyen mal vasiyeti niteliğinde olup davalıya vasiyetnameye konu işyerinin belirtilen süre için kullanma hakkı tanınmıştır. Mahkemece yanlış yorum sonucu işyerinde sükna hakkı olamayacağından sözedilerek vasiyetnamenin iptaline karar verilmesi doğru değildir." bkz. Yarg. 2. HD'nin, 1999/3137E., 1999/5549K., 21.05.1999 tarihli ilamı, <https://lib.kazanci.com.tr/kho3/ibb/files/dsp.php?fn=2hd-1999-3137.htm&kw=Yargitay+2.+Hukuk+dairesi+E.+`1999/3137`&cr=yargitay#fm> (erişim tarihi: 18.05.2021).

belirli mal bırakma alacaklısı kendisine sükna hakkı tanınmasını, intifa hakkında da olduğu gibi mirasçılara yani belirli mal bırakma borçlusuna karşı isteme hakkına sahip olmaktadır²⁹³.

2.1.3.2.10. İrat Vasiyeti

Mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufla belirli mal bırakma alacaklısına, belirli bir süre veya ömür boyu düzenli olarak para ya da misli eşya verilmesini istemesi irat vasiyeti olarak tanımlanmaktadır²⁹⁴. Örneğin; mirasbırakan M'nin, yeğeni B'ye öğrenim hayatı bitinceye kadar her ay 2.000 TL verilmesini istemesi irat vasiyetidir.

Kendisine irat hakkı bırakılan belirli mal bırakma alacaklısının istem hakkı, tasarruftan aksi anlaşılmadığı takdirde, eşya hukuku ve borçlar hukuku kurallarına tabidir²⁹⁵. TBK m. 607 vd. düzenlenmiş olan ömür boyu gelir sözleşmesine ilişkin hükümler, irat vasiyetine kıyasen uygulanmaktadır²⁹⁶.

2.1.3.2.11. Tedarik Vasiyeti

Mirasbırakanın, ölüme bağlı tasarrufla bir kimseye terekede olmayan bir malı bırakması tedarik vasiyeti olarak tanımlanmaktadır²⁹⁷. Örneğin; mirasbırakan M'nin, terekede mevcut olmayan arabasını arkadaşı B'ye bırakması tedarik vasiyetidir.

Kural olarak tasarruftan aksi anlaşılmadığı takdirde, belirli mal bırakma konusunun terekede mevcut bulunmaması, belirli mal bırakma borçlusunun borcunu sona erdirmektedir²⁹⁸. Fakat tasarruftan aksinin anlaşılması muhtemelse, belirli mal bırakma borçlusu, belirli mal bırakma konusunu oluşturan malı tedarik etmek ve borcunu yerine getirmekle yükümlü bulunmaktadır²⁹⁹. Bu durumda tedarik vasiyetinden söz edebilmek için belirli mal bırakma konusunu oluşturan malın, terekede mevcut bulunmasa dahi tedarik edilerek yerine getirilmesinin istendiğinin mirasbırakanın iradesinden açıkça anlaşılması gerekmektedir³⁰⁰.

²⁹³ Çabri, s.370.

²⁹⁴ İnan/Ertas/Albaş, s.231; Kocayusufpaşaoğlu, s.265; Çabri, s.370; Ayan, s.130; Eviz, s.401.

²⁹⁵ Kocayusufpaşaoğlu, s.265; Çabri, s.371; Eviz, s.401.

²⁹⁶ Eviz, s.401; Kocayusufpaşaoğlu, s.265; Çabri, s.371.

²⁹⁷ İmre/Erman, s.133; Kocayusufpaşaoğlu, s.266; İnan/Ertas/Albaş, s.230-231; Çabri, s.371.

²⁹⁸ Çabri, s.371.

²⁹⁹ Kocayusufpaşaoğlu, s.266; Çabri, s.371.

³⁰⁰ İmre/Erman, s.133; Çabri, s.371; Kocayusufpaşaoğlu, s.266.

2.1.3.2.12. Mal Vasiyeti

Mirasbırakanın, ölüme bağlı tasarrufla bir kimseye belirli bir malını bırakması mal vasiyeti olarak adlandırılmaktadır³⁰¹. Belirli mal, taşınır veya taşınmaz bir mal olabileceği gibi, terekede yer alan ve ekonomik değere sahip hisse senetleri veya fikri ve sınai haklarda olabilmektedir³⁰².

Mal vasiyetinde, tasarruftan aksi anlaşılmadığı takdirde, belirli mal bırakma konusu malın terekede mevcut bulunmaması, belirli mal bırakma borçlusunun borcunu sona erdirmektedir.

2.1.3.2.13. Sigorta Vasiyeti

Mirasbırakanın, ölüme bağlı tasarrufla bir kimseye sigorta alacağını bırakması sigorta vasiyeti olarak tanımlanmaktadır³⁰³. Mirasbırakan, sağlığında kendi adına imzalamış olduğu sigorta sözleşmesinden doğan teminatını, üçüncü bir kişiye bırakabileceği gibi yasal veya atanmış mirasçılara da bırakabilmektedir³⁰⁴.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 601/2 hükmü gereği, sigorta vasiyetinde, lehine sigorta alacağı bırakılan kişi, bu alacağını diğer vasiyet çeşitlerinden farklı olarak mirasbırakanın ölümüyle birlikte doğrudan sigortacıya karşı ileri sürebilmektedir³⁰⁵. Bu durumda sigorta vasiyetinde, diğer vasiyet çeşitlerinden farklı bir belirli mal bırakma borçlusu mevcuttur³⁰⁶. Böylece sigorta vasiyetinde, lehine sigorta alacağı bırakılan kişi, alacak devrine yönelik herhangi bir işlem yapmaksızın bu sigortaya ilişkin alacak hakkını kazanmaktadır³⁰⁷.

2.1.4. Belirli Mal Bırakmanın Benzer Kurumlarla Karşılaştırılması

Belirli mal bırakma ile benzerlik arzeden bazı hukuki kurumlar vardır. Bunlar; yükleme, koşul, bağışlama, üçüncü kişi yararına koşul ve mirasçı atamadır. Bu kurumlar, her ne kadar birbirleriyle büyük bir benzerlik gösteriyor olsa da aynı zamanda birbirlerinden oldukça farklıdırlar.

³⁰¹ Ayan, s.129; Ozanemre Yayla, Hatice Tolunay, “Ön Vasiyet (Mirasçı Lehine Vasiyet) Kavramı, Ön Vasiyetin Unsurları ve Özellikleri”, Ankara Barosu Dergisi, 2017/2, s.s. 101-144, s.120.

³⁰² Ayan, s.129; Ozanemre Yayla, s.120.

³⁰³ Ozanemre Yayla, s.127; Öztan, s.277; Serozan/Engin, s.512.

³⁰⁴ Öztan, s.277; Ozanemre Yayla, s.127-128.

³⁰⁵ Öztan, s.277; Ozanemre Yayla, s.128; Serozan/Engin, s.512.

³⁰⁶ Ozanemre Yayla, s.128; TMK m.601/2 hükmü; “Kendisine mirasbırakanın ölümünde ödenecek bir sigorta alacağı vasiyet edilen kişi, sigorta sözleşmesinden doğan istem hakkını sigortacıya karşı doğrudan doğruya kullanabilir.” şeklinde düzenlenmiştir.

³⁰⁷ Ozanemre Yayla, s.128; Serozan/Engin, s.512.

2.1.4.1. Belirli Mal Bırakma ve Yükleme

Belirli mal bırakma ve yükleme kavramları birbirleriyle büyük bir benzerlik gösterdikleri gibi aynı zamanda birbirlerinden farklı kurumlardır.

Yükleme edası, maddi ve ekonomik değeri olan bir eda olabileceği gibi maddi ve ekonomik değeri olmayan bir eda da olabilmektedir³⁰⁸. Ancak belirli mal bırakma da tasarrufa konu olan yalnızca ekonomik değerdir³⁰⁹. Yüklemede asıl amaç, bir kişiye ekonomik değeri olan bir şey kazandırmak veya onun malvarlığına katkıda bulunmak değildir³¹⁰. Buradaki amaç bilimsel, kültürel ve kişisel nitelikte de olabilmektedir³¹¹. Belirli mal bırakmada ise asıl amaç, yüklemenin aksine bir kişiye ekonomik değeri olan bir şey kazandırmak veya onun malvarlığına bir şeyler ilave etmektir. Örneğin; tasarruf konusu edilen yükleme, bir cami veya bir okul yaptırmak ise bu takdirde yüklemekten söz edilmekte iken tasarrufa konu olan belirli bir malın bir kişiye bırakılması durumunda belirli mal bırakmadan söz edilmektedir. Bu durumda, malvarlığı değeri bulunmayan hususlar belirli mal bırakmanın değil, yüklemenin konusunu oluşturmaktadır³¹².

Yükleme, kendisine bağışta bulunulan kişiyi bir edimde bulunmaya zorlamaktadır³¹³. Ancak bu edimden yararlanacak olanlara bir alacak hakkı sunmamaktadır³¹⁴. Yüklemeyi, belirli mal bırakmadan ayıran en önemli özellik de budur. Çünkü, belirli mal bırakmada, belirli mal bırakılan kişi yani alacaklı lehine bir alacak hakkı doğmaktadır³¹⁵. Bu nedenle, belirli mal bırakma alacaklısına bir istem hakkı tanınmıştır³¹⁶. Belirli mal bırakma alacaklısı, bu hakkını kullanarak belirli mal bırakma konusunun yerine getirilmesi isteminde bulunabilmekte ve bu hususa yönelik kendi menfaatine ilişkin dava hakkını kullanabilmektedir. Ancak yükleme edasının yerine getirilmesinde, kimseye bu hususa yönelik kendi menfaatine ilişkin bir ifa davası açma hakkı tanınmamıştır³¹⁷. Çünkü yükleme edasında dolaylı bir menfaat söz konusu olup bu edadan hiç kimse doğrudan ve kişisel olarak yararlanamamaktadır³¹⁸. Bu sebeple, yükleme edasının yerine getirilmesine ilişkin herhangi bir tazminat davası da açılamamaktadır³¹⁹. Oysaki, belirli mal bırakmada, belirli mal bırakma alacaklısının tasarruf konusu mal üzerinde doğrudan ve kişisel menfaati bulunmakta

³⁰⁸ Gürsoy, s.25.

³⁰⁹ Albaş, s.133; Antalya, s.232; İnan/Ertaş/Albaş, s.228; Gürsoy, s.25.

³¹⁰ Gürsoy, s.25; Ayan, s.133.

³¹¹ İnan/Ertaş/Albaş, s.216; Öztan, s.262.

³¹² Antalya, s.233; Öztan, s.262.

³¹³ Akıntürk, s.236; Öztan, s.260; Ayan, s.132; Keskin ve Demircioğlu, s.223.

³¹⁴ Öztan, s.262; Akıntürk, s.236.

³¹⁵ Akıntürk, s.236; Öztan, s.262.

³¹⁶ Gürsoy, s.25.

³¹⁷ Öztan, s.263; Gürsoy, s.25; Keskin/Demircioğlu, s.224.

³¹⁸ Öztan, s.263; Gürsoy, s.25.

³¹⁹ Keskin/Demircioğlu, s.224; Gürsoy, s.26; Öztan, s.264.

olduğundan, belirli mal bırakma konusunun yerine getirilmesi hususunda zarar gördüğü takdirde tazminat davası açma hakkı bulunmaktadır. Böylece belirli mal bırakma alacaklısı, bu durum neticesinde bir alacaklı sıfatına sahiptir³²⁰. Fakat yükleme edasından yararlanan kişilerin, alacaklı sıfatı bulunmamakta olup bu kişiler yalnızca bu edanın muhatabı olarak değerlendirilmektedirler³²¹.

2.1.4.2. Belirli Mal Bırakma ve Koşul

Koşul, tarafların iradesi neticesinde takdir ve tayin edilen bir hukuki işlemin hüküm ve sonuçlarını doğurabilmesi için ileri bir tarihte meydana geleceği kuşkusunu uyandıran ve beklenen bir hadisedir³²². Bir hukuksal işlemin kurulması veya hükümlerini devam ettirmesi ileride gerçekleşmesi belirsiz olan olaylara bağlandığında, koşula bağlı bir hukuksal işlemin varlığı söz konusudur³²³. Ölüme bağlı tasarruflar da koşula bağlı olarak düzenlenebilmektedir. Örneğin; mirasbırakan B' yi, üniversiteyi bitirmesi veya A' ya ölünceye kadar bakması koşuluyla mirasçı olarak atayabilmekte veya belirli mal bırakmada bulunabilmektedir. Bu durumda B'nin, lehine yapılmış olan tasarrufu kazanması mirasbırakanın emrini yerine getirmesine bağlıdır³²⁴. Ancak B' nin bu koşulu yerine getirip getirmeyeceği isteğine tabi olduğundan meçhuldür³²⁵. Bu sebeple, koşulun yerine getirilmesini ne A ne de mirasbırakanın mirasçıları B' den isteyememektedir³²⁶. Böylece, koşulun yerine getirilmesi için B aleyhine herhangi bir dava da açılmamaktadır³²⁷.

Belirli mal bırakmada ise, mirasbırakanın ölümüyle belirli mal bırakma alacaklısı bir alacak hakkına sahip olmakta ve dava açma hakkı elde etmektedir³²⁸. TMK m. 600 hükmü ile “... Vasiyet alacaklısı, yükümlülüğünü yerine getirmeyen vasiyet yükümlüsüne karşı, vasiyet edilen malın teslimini veya hakkın devrini; vasiyet konusu bir davranış ise, bunun yerine getirilmemesinden doğan zararın giderilmesini dava edebilir.” şeklinde düzenlenme mevcuttur. Bu husus belirli mal bırakma ve koşulu birbirinden ayırmaktadır.

³²⁰ Öztan, s.262; Gürsoy, s.26.

³²¹ Gürsoy, s.26.

³²² Keskin/Demircioğlu, s.224; Öztan, s.265; Gürsoy, s.26; Akıntürk, s.224; Yıldırım, s.371.

³²³ Kılıçoğlu, Ahmet M., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, (Kılıçoğlu, Borçlar), 14. Bası, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara, 2011, s.732; Eren, s.1185.

³²⁴ Gürsoy, s.26; Öztan, s.266; Keskin/Demircioğlu, s.224.

³²⁵ Keskin/Demircioğlu, s.224; Öztan, s.265; Gürsoy, s.26.

³²⁶ Öztan, s.268; Gürsoy, s.26.

³²⁷ Gürsoy, s.26.

³²⁸ Keskin/Demircioğlu, s.222-223; Öztan, s.278; Gürsoy, s.26.

2.1.4.3. Belirli Mal Bırakma ve Bağışlama

Her iki kurumda da maddi ve ekonomik bir değerin karşılıksız olarak bir başkasına verilmesi söz konusudur³²⁹. Ancak bağışlama, sağlararası bir işlem iken belirli mal bırakma ölüme bağlı bir tasarruftur³³⁰.

Belirli mal bırakma, bağışlamaya göre daha geniş bir kavramdır³³¹. Şöyle ki; bağışlamanın bahse konu olabilmesi için taraflardan birinin malvarlığında azalma olması gerekmektedir diğer tarafın malvarlığında bir zenginleşme olmalıdır³³². Örneğin, A tatil amaçlı gittiği yerde arkadaşı B'nin yazlığında konaklamış ise, A her ne kadar konaklama masrafından tasarruf etse de B'nin malvarlığında bir azalma olmadığından bu durumda bir bağışlama sözleşmesi değil bir hizmet ilişkisi meydana gelmektedir. Oysaki, belirli mal bırakma alacaklısı lehine değerlendirilebilecek her durum, belirli mal bırakma konusunu oluşturmaktadır³³³. Bu nedenle vermiş olduğumuz örnek, belirli mal bırakmaya konu olabilmektedir.

Bağışlama ile belirli mal bırakma kurumlarını birbirinden ayıran belirleyici unsurlardan bir diğeri ise, bağışlamanın yalnızca bir sözleşme ile yapılabiliyor olmasıdır. Belirli mal bırakma ise, hem tek taraflı bir işlem olan vasiyetnameye hem de bir sözleşme olan miras sözleşmesine konu olabilmektedir³³⁴. Ayrıca, lehine bağışlamada bulunulan kişi, bu sözleşmenin gerçekleştirilmesinden itibaren bir alacak hakkına sahip olmaktadır belirli mal bırakmada belirli mal bırakma alacaklısı, mirasbırakanın ölümü halinde alacak hakkına sahip olmaktadır³³⁵.

Bağışlama sözleşmesinde, lehine bağışlamada bulunulan kişinin, bağışlayandan önce ölmesi durumunda bağışlanan malın, bağışlayana rücu edeceğine ilişkin bir kaydın bulunması veya tenfizi bağışlayanın ölümüyle mümkün hale gelecek bir bağışın varlığında, bağışlama ile belirli mal bırakmayı ayırt etmek de bir hayli güçtür³³⁶. Burada dikkat edilmesi gereken husus ise, yapılan her iki bağışlama sözleşmesinin de esas itibarıyla sağlararası bir işlem olduğu ve her iki durumda da sözleşme anından itibaren bağışlamanın mevcut olduğudur³³⁷. Bu nedenle bu hususta 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu³³⁸ hükümleri uygulanmaktadır³³⁹. Fakat

³²⁹ Gürsoy, s.27.

³³⁰ Ayan, 205; Gürsoy, s.27.

³³¹ Gürsoy, s.27.

³³² Sert Sütçü, Selin; Miras Bırakanın Muvazaalı Hukuki İşlemleri ve Sonuçları, Birinci Baskı, Seçkin Yayıncılık, Mart, 2018, s.90; Gürsoy, s.27.

³³³ Albaş, s.133; Antalya, s.232; İnan/Ertaş/Albaş, s.228; Gürsoy, s.28.

³³⁴ İnan/Ertaş/Albaş, s.215; Ayan, s.124; Gürsoy, s.28; Günay, s.186; Öztan, s.258; Antalya, s.229.

³³⁵ Gürsoy, s.28; Antalya, s.233.

³³⁶ Öztan, s.159; Gürsoy, s.28.

³³⁷ Gürsoy, s.28.

³³⁸ 04.02.2011 tarih, 27836 sayılı Resmi Gazete.

³³⁹ Öztan, s.159; Gürsoy, s.28.

belirtmek gerekir ki; tenfizi bağışlayanın ölümüyle mümkün hale gelecek olan bağışlamaya, ölüme bağlı bağışlama adı verilmektedir³⁴⁰. Ölüme bağlı bağışlamada, miras sözleşmesi şeklinde yapılmaktadır³⁴¹. Lakin belirli mal bırakmada, mirasbırakan ölümünden sonra sonuç doğuracağı terekesi üzerinde bir tasarrufta bulunduğu halde, bağışlayan kişi bağışlama sözleşmesini gerçekleştirdiği andaki malvarlığı üzerinde bir tasarrufta bulunmaktadır³⁴².

2.1.4.4. Belirli Mal Bırakma ve Üçüncü Kişi Yararına Koşul

Mirasbırakan, terekesinde mevcut bulunan bir malı üçüncü bir kişiye miras sözleşmesiyle bırakma taahhüdünde bulunabilmektedir³⁴³. Bu sözleşmenin geçerli olması için üçüncü kişinin sözleşmeye taraf olmasına ya da bu sözleşme hakkında bilgisinin olmasına gerek yoktur³⁴⁴. Mirasbırakan bu sözleşmeyi başka bir kimseyle akdederek üçüncü bir kişi yararına tasarrufta bulunmaktadır. Sözleşmenin tarafını oluşturan karşı tarafın ise, bu tasarruftan menfaati bulunmasına gerek yoktur³⁴⁵. Örneğin; mirasbırakan B ile yaptığı bir miras sözleşmesiyle A'ya bir malını bırakmayı taahhüt edebilir. B' nin bu durum nedeniyle herhangi bir menfaati söz konusu olmasa dahi bu sözleşme geçerlidir.

Yararına tasarrufta bulunulan üçüncü kişi, sözleşmede taraf olmadığından mirasbırakanın üçüncü kişiye yönelik herhangi bir yükümlülüğü bulunmamaktadır³⁴⁶. Bu nedenle mirasbırakan, karşı tarafla bu sözleşmeyi istediği zaman feshetme hakkına sahiptir³⁴⁷. Üçüncü kişinin de bu feshe ilişkin şikâyet etme hakkı bulunmamaktadır³⁴⁸. Bu takdirde üçüncü kişi, kazandırmada bulunulan malı, mirasbırakanın ölümü halinde terekede mevcut olması veya mirasbırakanın bu sözleşmeden rücu etmemiş olması halinde, yalnızca kabul etme hakkına sahip olmaktadır³⁴⁹. Dolayısıyla üçüncü kişi, miras sözleşmesiyle sadece yararına tasarruf edilen bir malı kabul etme hakkına sahiptir. Böylece mirasbırakan, yararına tasarrufta bulunulan üçüncü kişiye bir alacak hakkı tanımamaktadır. Oysaki, belirli mal bırakmada belirli mal bırakılan alacaklı, mirasbırakanın ölümüyle birlikte alacak hakkına sahip bulunmaktadır. Ancak belirli mal bırakma alacaklısı, bu hakkını istem yoluyla kazanmaktadır.

³⁴⁰ Öztan, s.160; Gürsoy, s.29.

³⁴¹ Gürsoy, s.29; Öztan, s.160.

³⁴² Öztan, s.233; Antalya, s.276; Gürsoy, s.29.

³⁴³ Gürsoy, s.30.

³⁴⁴ Gürsoy, s.30.

³⁴⁵ Serozan/Engin, s.264; Gürsoy, s.30.

³⁴⁶ Serozan/Engin, s.264; Gürsoy, s.30.

³⁴⁷ Serozan/Engin, s.264; Gürsoy, s.30.

³⁴⁸ Gürsoy, s.30; Serozan/Engin, s.264.

³⁴⁹ Gürsoy, s.30.

2.1.4.5. Belirli Mal Bırakma ve Mirasçı Atama

Mirasçı atama, TMK m. 516 hükmü ile; “*Mirasbırakan, mirasının tamamı veya belli bir oranı için bir veya birden çok kişiyi mirasçı atayabilir.*

Bir kişinin, mirasın tamamını veya belli bir oranını almasını içeren her tasarruf, mirasçı atanması sayılır.” şeklinde düzenlenmiştir. İlgili hükümden de anlaşıldığı üzere, mirasçılık sıfatı kanundan doğduğu gibi mirasbırakanın iradesiyle de doğabilmektedir³⁵⁰. Mirasbırakanın iradesiyle doğan mirasçı ise, atanmış mirasçıdır. Mirasbırakanın, vasiyetname veya miras sözleşmesiyle bir veya birden fazla kişiyi terekenin tamamı ya da belirli bir kısmı üzerinde hak sahibi yapmasına mirasçı atama denilmektedir³⁵¹. Ancak mirasbırakan, bir kişiyi mirasçı atamaksızın belirli mal bırakma yoluyla da kazandırmada bulunabilmektedir³⁵². Bu durum da ise kazandırmada bulunulan kişi, atanmış mirasçı değil, belirli mal bırakma alacaklısı olmaktadır.

Bir ölüme bağlı tasarrufun, mirasçı atama mı ya da belirli mal bırakma mı olduğu ise mirasbırakanın iradesine göre belirlenebilmektedir³⁵³. Mirasbırakan, lehine tasarrufta bulunulan kişinin, terekenin tamamı veya belirli bir kısmı üzerinde hak sahibi olmasını amaçlamış ise mirasçı atamadan söz etmek mümkün iken, lehine tasarrufta bulunulan kişinin terekede belirli bir şeyin veya malvarlığı değerinin üzerinde hak sahibi olmasını amaçlamış ise bu takdirde belirli mal bırakmadan söz etmek mümkündür³⁵⁴. Örneğin; mirasbırakan, ölüme bağlı tasarrufla terekenin yarısını veya tamamını A’ ya bırakmış ise A, atanmış mirasçı ancak mirasbırakan, ölüme bağlı tasarrufla evini B’ye bırakmış ise B, belirli mal bırakma alacaklısı olarak belirlenmiştir.

Mirasçı atama ve belirli mal bırakma her ne kadar birbirleriyle büyük bir benzerlik gösteriyor olsa da tanımlarından da anlaşılacağı üzere, sonuçları bakımından birbirlerinden oldukça farklıdır³⁵⁵. Öncelikle, belirli mal bırakma alacaklısı sadece belirli mallar üzerinde hak sahibi olur iken, atanmış mirasçı terekenin tamamı veya belli bir kısmı üzerinde hak sahibi olmaktadır³⁵⁶. Böylece atanmış mirasçı, külli halef olarak mirasbırakanın ölümüyle birlikte tereke üzerinde kendiliğinden ve doğrudan bir ayni hak kazanmaktayken belirli mal bırakma alacaklısı, cüz’i halef olarak sadece yasal ve atanmış mirasçılara karşı

³⁵⁰ Öztan, s.272; Çabri, s.339; Serozan/Engin, s.361.

³⁵¹ Kocayusufpaşaoğlu, s.258; İmre/Erman, s.121; Kılıçoğlu, s.149; Dural, Mustafa/Öz, Turgut, Türk Özel Hukuku Cilt IV, Miras Hukuku, Filiz Kitapevi, İstanbul, 2013, s.141; Antalya, s.230; Çabri, s.339;Serozan/Engin; s.360; Ayan, s.125; İnan/Ertaş/Albaş, s.225; Taşatan, Caner, “Türk Medeni Kanunu’na Göre Mirasçı Atama”, İnÜHFD 10(1), 2019, s.s.40-49, s.41., <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/666319> (erişim tarihi: 25.04.2021).

³⁵² Taşatan, s.43; Serozan/Engin, s.362; Öztan, s.274.

³⁵³ Çabri, s.339; Serozan/Engin; s.361; Ayan, s.125; İnan/Ertaş/Albaş, s.229.

³⁵⁴ Dural/Öz, s.141-142; Çabri, s.339-340; İnan/Ertaş/Albaş, s.229.

³⁵⁵ Taşatan, s.43; Gürsoy, s.34.

³⁵⁶ Gürsoy, s.34; Taşatan, s.43; İnan/Ertaş/Albaş, s.229.

yöneltebileceği bir alacak hakkı elde etmektedir³⁵⁷. Bu sebeple, atanan mirasçı tereke borçlarından kişisel malvarlığı ile sorumlu olmaktadır belirlî mal bırakma alacaklısının böyle bir sorumluluğu bulunmamaktadır³⁵⁸.

Mirasçı atama ve belirlî mal bırakma arasındaki bir diğerk fark ise; belirlî mal bırakma alacaklısının, lehine kazandırmada bulunulan belirlî malın teslimini veya hakkın devrini dava yoluyla istem hakkına sahip bulunmasıdır³⁵⁹. Ancak atanmış mirasçı, miras payı üzerinde hak sahibi olduğundan miras payına düşen malın ve hakkın devrini atanmış mirasçı olduğunu gösterir belgeyi ibraz etmekle ve hiçbir rıza beyanına gerek olmaksızın kendiliğinden ve doğrudan sahip bulunmaktadır³⁶⁰.

Atanmış mirasçı, tereke malları üzerinde idari tasarruflarda bulunabilmekte ve taksime iştirak etmekten belirlî mal bırakma alacaklısı ne terekenin idaresine ne de taksime iştirak edebilmektedir³⁶¹.

Tüm bu farklar nedeniyle bu iki kurumun birbirinden ayrımı büyük bir önem arz etmektedir. Burada esas olan, mirasbırakanın arzusudur.

³⁵⁷ İnan/Ertaş/Albaş, s.229; Taşatan, s.43; Gürsoy, s.34; Serozan/Engin, s.363.

³⁵⁸ Gürsoy, s.34; Taşatan, s.43; Serozan/Engin, s.363; İnan/Ertaş/Albaş, s.229.

³⁵⁹ İnan/Ertaş/Albaş, s.229; Taşatan, s.43.

³⁶⁰ Taşatan, s.43; İnan/Ertaş/Albaş, s.229; Gürsoy, s.34.

³⁶¹ Gürsoy, s.35.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BELİRLİ MAL BIRAKMANIN YERİNE GETİRİLMESİ

3.1. Belirli Mal Bırakma Konusunu Oluşturan Alacağın Doğumu ve Muacceliyeti

3.1.1. Alacağın Doğumu

Mirasbırakanın ölümü halinde, ölüme bağlı tasarruflar kendiliğinden hüküm ve sonuçlarını doğurmaktadır³⁶². Belirli mal bırakmaya ilişkin ölüme bağlı tasarruflar da kural olarak mirasbırakanın ölümüyle birlikte hüküm ve sonuçlarını doğurmaktadır³⁶³.

Belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacağın doğumu için öncelikle, mirasbırakanın ölümüyle birlikte kurucu ve geçerlilik unsurlarını içeren bir ölüme bağlı tasarrufun bulunması ve bu tasarrufla başka bir kişi lehine bir kazandırma yapılmış olması gerekmektedir³⁶⁴. Bahse konu ölüme bağlı tasarruf, iptal edilebilir bir tasarruf olsa dahi, bu tasarruf iptal edilinceye kadarki süreç içerisinde hükümlerini doğurmaktadır³⁶⁵. Böyle bir ölüme bağlı tasarruf ile belirli mal bırakma amacıyla kazandırma yapılmış olsa dahi, yapılan kazandırmayla birlikte mirasbırakanın ölümü halinde belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacak da doğmuş olmaktadır³⁶⁶. Burada önemli olan husus, yapılan bu tasarrufun iptal edilebilir niteliğe sahip olsa da kurucu ve geçerlilik unsurlarını içeren bir ölüme bağlı tasarruf ile yapılmış olmasıdır.

Geciktirici koşula bağlı ölüme bağlı tasarruflar ise, mirasbırakanın ölümüyle birlikte hüküm ve sonuçlarını doğurmamaktadır³⁶⁷. Bu durumda ölüme bağlı tasarruf geciktirici koşula bağlanmış ise, mirasbırakanın ölümü anında koşul gerçekleşmemiş olduğu takdirde belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacağın doğumu geciktirici koşulun gerçekleşmesiyle meydana gelmektedir³⁶⁸. Örneğin; mirasbırakan M, hukuk fakültesini kazanması koşuluyla yeğeni C'ye evini bırakmış ve C' nin sınav hazırlığı devam ettiği süreçte ölmüş ise, ölümün gerçekleştiği anda koşul gerçekleşmemiş olduğundan belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacak da doğmamaktadır. Fakat C, daha sonrasında hukuk fakültesini kazanmış ise, bu durumda koşulun gerçekleşmiş olması nedeniyle belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacak da koşulun gerçekleşmesiyle birlikte sonradan doğmaktadır. Öte yandan belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacağın doğumu için, belirli mal bakımından da bir

³⁶² Çabri, s.380.

³⁶³ Kocayusufpaşaoğlu, s.267; Dural/Öz, s.150; Çabri, s.380; İnan/Ertaş/Albaş, s.236; Keskin/Demircioğlu, s.223; Antalya, s.233.

³⁶⁴ Albaş, s.134.

³⁶⁵ İnan/Ertaş/Albaş, s.162; Albaş, s.134.

³⁶⁶ Albaş, s.134.

³⁶⁷ Kocayusufpaşaoğlu, s.267; Dural/Öz, s.152; Çabri, s.380.

³⁶⁸ Çabri, s.380; Kocayusufpaşaoğlu, s.267; Dural/Öz, s.152.

değerlendirme yapılması gerekmektedir³⁶⁹. Bunun nedeni ise, mirasın açılması anında, belirli mal terekede mevcut değilse veya ilgili malın ifası imkânsız hale gelmişse belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacağın doğumu bakımından da konunun irdelenmesi gerekliliğidir³⁷⁰.

Belirli mal bırakma konusunu oluşturan belirli mal, mirasın açılması anında terekede bulunmuyorsa, bu durumda vasiyeti yerine getirme görevlisinin yani belirli mal bırakma borçlusunun ilgili borçtan kurtulmuş olması söz konusu olabilmektedir³⁷¹. İlgili kişinin bu borçtan kurtulmasının nedeni ise, çoğu kez ya imkânsızlığın varlığı ya da TMK m. 544/2 hükmüne göre belirli mal bırakmadan dönülmüş olmasıdır³⁷². Bu hallerin varlığı durumunda ise, belirli mal bırakma alacaklısının alacak hakkı doğmamaktadır.

Belirli mal bırakma alacaklısının, alacak hakkının doğumu için ayrıca TMK m. 581 hükmünde belirtilmiş olan koşulu da taşıyor olması gerekmektedir³⁷³. Bu koşul, TMK m. 581 hükmünde; “*Vasiyet alacaklısı olabilmek için mirasbırakanın ölümü anında mirasa ehil olarak sağ olmak şarttır.*” şeklinde düzenlenmiştir. Mirasa ehil olmaktan kastedilen, belirli mal bırakma alacaklısının kural olarak hak ehliyetine sahip olması ve mirastan yoksun bırakılmamış olmasıdır³⁷⁴. Kanunda öngörülen bir diğer koşul ise, belirli mal bırakma alacaklısının mirasbırakanın ölümü halinde sağ olmasıdır³⁷⁵. Ancak TMK m. 583/1 hükmünde, “*Mirasın açıldığı anda henüz var olmayan bir kimseye art mirasçı veya art vasiyet alacaklısı olarak, tereke veya tereke malı bırakılabilir.*” şeklinde bir düzenleme mevcuttur. Bu düzenleme belirli mal bırakma alacaklısı bakımından, TMK m. 581 hükmünün istisnasını oluşturmaktadır³⁷⁶. Bu istisna, TMK m. 582/1 hükmünde yer alan; “*Cenin, sağ doğmak koşuluyla mirasçı olur.*” şeklindeki düzenlemeyle birlikte uygulamada cenin, belirli mal bırakma alacaklısı olabilir mi sorusunu gündeme getirmiştir. Ancak belirli mal bırakma alacaklısı, tam olarak mirasçı sıfatına sahip olmadığından³⁷⁷, TMK m. 582/1 hükmü ile belirli mal bırakma alacaklısının cenin olması mümkün değildir. TMK m. 28/2 hükmü ise; “*Çocuk hak ehliyetini, sağ doğmak koşuluyla, ana rahmine düştüğü andan başlayarak elde eder.*” şeklinde düzenlenmiştir. Bu hükme göre; sağ doğmak koşuluyla, cenin, ana rahmine düştüğü

³⁶⁹ Albaş, s.134.

³⁷⁰ Albaş, s.134.

³⁷¹ Antalya, s.234; Albaş, s.134; Serozan/Engin, s.366.

³⁷² Serozan/Engin, s.366; Antalya, s.234, Albaş, s.135.

³⁷³ Albaş, s.135.

³⁷⁴ Albaş, s.135.

³⁷⁵ “...Bu açıklamalar ışığında somut olaya bakıldığında ise; dosya içerisinde yer alan kayıt ve belgelerden anlaşılacağı üzere, davacının annesi olan vasiyet alacaklısı ... Sayar, 21.05.2004 tarihinde vefat etmiş iken, muris ... ise, vasiyet alacaklısı ... Sayar’dan sonra 29.06.2012 tarihinde vefat etmiştir. Davacının annesi, mirasbırakanın ölümü anında sağ olmadığına göre vasiyeti yerine getirme yükümlülüğü, vasiyet yükümlüsünün yararına ortadan kalkmıştır.” Yarg. 3. HD. 2020/2949E., 2020/5735K., 19.10.2020 tarihli ilam, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> (erişim tarihi: 19.10.2021).

³⁷⁶ Albaş, s.136; İnan/Ertas/Albaş, s.242.

³⁷⁷ Öztan, s.274; Çabri, s.373; Albaş, s.136.

andan itibaren hak ehliyetine sahip olmaktadır³⁷⁸. O halde, TMK m. 583/1 hükmüyle, henüz var olmayan bir kimse lehine belirli mal bırakma mümkün hale getirilmişse, TMK m. 521 vd. hükümleri uygulama alanı bulacağından, ceninin belirli mal bırakma alacaklısı olması ve alacak hakkının doğumu ve muacceliyeti için tam ve sağ doğması yeterli kabul edilmelidir³⁷⁹.

Belirli mal bırakma alacağının doğumu açısından, belirli mal bırakma alacaklısının gaip olma durumunun da açıklanması gerekmektedir. Çünkü bu durum gerek bahse konu hakkın doğumu gerekse belirli mal bırakma konusunu oluşturan malın ahvali açısından bir hayli önem arz etmektedir. TMK m.32/1 hükmünde; *“Ölüm tehlikesi içinde kaybolan veya kendisinden uzun zamandan beri haber alınamayan bir kimsenin ölümü hakkında kuvvetli olasılık varsa, hakları bu ölüme bağlı olanların başvurusu üzerine mahkeme bu kişinin gaipliğine karar verebilir.”* şeklinde düzenleme yapılmıştır. TMK m. 35/2 hükmünde ise; *“Gaiplik kararı ölüm tehlikesinin gerçekleştiği veya son haberin alındığı günden başlayarak hüküm doğurur.”* şeklinde düzenlemeye yer verilmiştir. Belirli mal bırakma açısından bu husus değerlendirildiğinde görülmektedir ki, ölüm tehlikesinin gerçekleştiği veya kendisinden son haber alınma tarihinin, mirasbırakanın ölüm tarihinden önce olması durumunda, gaibin belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacak hakkı TMK m. 581 hükmü gereğince doğmamaktadır³⁸⁰. Bu durum neticesinde belirli mal bırakma alacaklısı olan gaibin mirasçılarının da ölüme bağlı tasarrufla, gaip olan kişiye bırakılan ve belirli mal bırakma konusunu oluşturan malı isteme hakları bulunmamaktadır³⁸¹. Fakat gaip olan kişinin ölüm tehlikesinin gerçekleştiği veya kendisinden son haber alınma tarihi mirasbırakanın ölüm tarihinden sonra olması durumunda, bırakılan belirli malın gaip açısından intikale elverişli bir mal varlığı değeri oluşturmaması halinde, gaibin mirasçıları belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacağı istem hakkına sahip bulunmaktadırlar³⁸². Gaiplik konusunda yasal mirasçılığa ilişkin TMK m.584 vd. hükümlerinde de yer alan düzenlemelerin belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacağın niteliğine uygun düştüğü ölçüde kıyasen uygulanabileceği de kabul edilmektedir³⁸³.

³⁷⁸ İnan/Ertas/Albaş, s.466; Albaş, s.136.

³⁷⁹ Albaş, s.137; Eren/ Yücer Aktürk, s.147.

³⁸⁰ İnan/Ertas/Albaş, s.461; Albaş, s.137.

³⁸¹ Albaş, s.137.

³⁸² Ancak mirasbırakan ile belirli mal bırakılan alacaklının aynı anda ölüm tehlikesi içinde kaybolması halinde, belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacağın doğmayacağı kabul edilmektedir. Bu durumda, belirli mal bırakma alacaklısının mirasçılarının, alacağın doğması için belirli mal bırakma alacaklısının mirasbırakandan sonra öldüğünü ispat etmeleri gerekmektedir. bkz. Albaş, dn.18, s.137; İnan/Ertas/ Albaş, s.461.

³⁸³ İnan/Ertas/Albaş, s.461; Albaş, s.138.

3.1.2. Alacağın Muacceliyeti

Belirli mal bırakma alacaklısı, mirasbırakanın ölümü anında hak ehliyetine sahip, mirastan yoksun bırakılmamış ve sağ ise, lehine bırakılan malı kazanmış bulunmaktadır³⁸⁴. Ancak belirli mal bırakma alacaklısı, kendisine bırakılan malı, mirasbırakanın ölümü anında yasa gereği yasal veya atanmış mirasçılar gibi kendiliğinden kazanamamaktadır³⁸⁵. TMK m. 600/1 hükmüne göre belirli mal bırakma alacaklısı, vasiyeti yerine getirme görevlisine, vasiyeti yerine getirme görevlisi yok ise yasal veya atanmış mirasçılara yani belirli mal bırakma borçlusuna karşı kişisel bir istem hakkına sahip olmaktadır.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 600/2 hükmüne göre ise; *"Bu alacak, tasarruftan aksi anlaşılmıyorsa vasiyet yükümlüsünün mirası kabul etmesi veya ret hakkının düşmesiyle muaccel olur."* Ancak bu hüküm, belirli mal bırakma borçlusu olan belirli mal bırakma alacaklısına uygulanmamaktadır³⁸⁶. Öğretiye göre; belirli mal bırakma alacaklısı için alt vasiyet borcu, üst vasiyet alacağının muaccel olması durumunda muacceliyet kazanmaktadır³⁸⁷. Ayrıca TMK m.600/2 hükmündeki kural, ölüme bağlı tasarrufta başka bir düzenleme yapılmamış ise geçerli bulunmaktadır³⁸⁸. Ölüme bağlı tasarruflarda mirasbırakan, belirli mal bırakma alacaklısının alacağını bir koşula veya bir süreye bağlayabilmektedir³⁸⁹. Bu halde, belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacağın muacceliyet kazanması için koşulun gerçekleşmesi veya vade tarihinin gelmiş olması gerekmektedir³⁹⁰. Belirli mal bırakma alacaklısının alacağının ifası, geçici bir nedenden dolayı imkânsız hale gelir ise, bu durumda da alacağın muacceliyet kazanması için imkânsızlık halinin ortadan kalkması gerekmektedir³⁹¹.

Belirli mal bırakma alacaklısı, alacağı muaccel olduktan sonra vasiyeti yerine getirme görevlisine, vasiyeti yerine getirme görevlisi yok ise, yasal veya atanmış mirasçılardan vasiyetin yerine getirilmesini istemek, istemi yerine getirilmediği takdirde, dava açma hakkına sahip olmaktadır³⁹². Ancak bu kuralın bir istisnası mevcuttur³⁹³. TMK m.601/2 hükmünde; *"Kendisine mirasbırakanın ölümünde ödenecek bir sigorta alacağı vasiyet edilen kimse, sigorta sözleşmesinden doğan istem hakkını sigortacıya karşı doğrudan doğruya kullanabilir."* şeklinde düzenleme yapılmıştır. Bu durumun varlığı neticesinde ise, belirli mal

³⁸⁴ Albaş, s.139-140; bkz. TMK m. 581.

³⁸⁵ İnan/Ertay/Albaş, s.229; Taştan, s.43; Gürsoy, s.34; Serozan/Engin, s.363; Albaş, s.140.

³⁸⁶ Gürsoy, s.70; Çabri, s.382; Albaş, s.140.

³⁸⁷ Kocayusufpaşaoğlu, s.267-268; Dural/Öz, s.152; Albaş, s.140; Gürsoy, s.73.

³⁸⁸ Çabri, s.381; Kocayusufpaşaoğlu, s.267; Dural/Öz, s.152; Albaş, s.140.

³⁸⁹ Albaş, s.140; Çabri, s.320.

³⁹⁰ Çabri, s.320-321; Albaş, s.140.

³⁹¹ Albaş, s.140.

³⁹² Gürsoy, s.26; Çabri, s.357; Dural/Öz, s.143; Kocayusufpaşaoğlu, s.260.

³⁹³ Dural/Öz, s.145; Kocayusufpaşaoğlu, s.261; Albaş, s.141; Çabri, s.358.

bırakma alacalısının istem hakkını doğrudan doğruya sigortacıya karşı kullanması gerekmektedir.

Belirli mal bırakma alacaklısının, belirli mal bırakma konusunu oluşturan malı kazanabilmesi de vasiyeti yerine getirme yükümlüsünün yani belirli mal bırakma borçlusunun, vasiyet olunan malın taşınır olması durumunda, bu malı teslim etmesine, taşınmaz olması durumunda, belirli mal bırakma vasiyeti alacaklısı adına tapuya tescil ettirmesine, bir alacak olması durumu halinde ise, alacağın temlik işlemini yapmasına bağlıdır³⁹⁴.

3.2. Belirli Mal Bırakma Konusunu Oluşturan Alacağın Teslimi

3.2.1. Genel Olarak

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 518 hükmünde belirli mal bırakmaya ilişkin olarak; *"Bırakılan belirli mal, mirasın açılması anındaki durumuyla teslim olunur; yarar ve hasar, mirasın açılması anında kendisine belirli mal bırakılana geçer.*

Tasarrufu yerine getirme ile yükümlü olan kimse, mirasın açılmasından sonra bırakılan belirli mala yaptığı harcamalar ve mala verdiği zararlardan dolayı, vekâletsiz iş görenin haklarına sahip ve borçlarıyla yükümlü olur." şeklinde düzenleme yapılmıştır.

İlgili madde metnine dikkat edildiğinde görülmektedir ki, genel kural, mirasın açıldığı anda belirlenen mal ne durumda ise o şekliyle belirli mal bırakma alacaklısına teslim edilmektedir³⁹⁵. O halde teslim borcu, mirasın açıldığı tarihte doğmakta ve belirlenen malın o andaki şekliyle alacaklısına teslim edilmesi gerekmektedir³⁹⁶. Ancak bu tarihten sonra meydana gelen maldaki değişiklikler belirli mal bırakma alacaklısına ait bulunmaktadır³⁹⁷.

Her ne kadar ilgili hüküm, belirli mal bırakmanın yerine getirmesine ilişkin bazı temel kurallar içermekte ise de bazı hususları da cevapsız bırakmaktadır³⁹⁸. İlgili hüküm belirli mal bırakma konusunu oluşturan vasiyet çeşitlerinin tümünü içeren bir özellik taşımamaktadır³⁹⁹.

³⁹⁴ "... Vasiyet, genellikle ivazsız bir tasarruftur. Vasiyet alacaklısı, mirasbırakanın külli halefi olmayıp, cüz'i halefi olduğu için vasiyet olunan mal üzerinde doğrudan hak kazanması mümkün değildir. Vasiyet alacaklısının alacak hakkının hukukî sebebi olan vasiyet her ne kadar mirasbırakanın sağlığında yapıyorsa da, bu bir ölüme bağlı tasarruf olduğundan, vasiyet alacağı ancak mirasbırakanın ölümü ile doğar. Vasiyet alacaklısı, kendisine vasiyet edilen şey üzerindeki mülkiyet hakkını ancak bu malın vasiyetin yerine getirilmesi (tenfizi) yoluyla kendisi adına tescili sonucunda kazanır. Vasiyetnamenin tenfizi davası, vasiyeti yerine getirme görevlisi varsa ona, yoksa yasal veya atanmış mirasçılara karşı açılır. ...". Yargıtay 3. HD., Esas No:2016/14662, Karar No: 2016/12734, Tarih: 14.11.2016. (Adalet Bakanlığı Bilgi İşlem Daire Başkanlığı UYAP sisteminden temin edilmiştir)." bkz. Aydın, Muhammed, *Resmi Vasiyetname*, (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Gaziantep, 2019, s.6-7, dn. 19; Albaş, s.141.

³⁹⁵ Günay, s.188; Antalya, s.239.

³⁹⁶ Serozan/Engin, s.370; Öztan, s.280; Günay, s.188; Antalya, s.239; Ayan, s.132; İnan/Ertas/Albaş, s.238; Çabri, s.388.

³⁹⁷ Günay, s.188; Antalya, s.239; İnan/Ertas/Albaş, s.238.

³⁹⁸ Albaş, s.142.

³⁹⁹ Albaş, s.142.

Bu hüküm yalnızca terekede mevcut ve gayrimisli bir malın bırakılmasına ilişkin genel bir düzenlemedir⁴⁰⁰. Bu nedenle, tedarik vasiyetlerine ve diğer edim vasiyetlerine uygulanamamaktadır⁴⁰¹.

Taşınır veya taşınmaz mallara ilişkin yapılan belirli mal bırakma tasarrufunda da teslim borcu, TMK m. 518 hükmüne göre ifa edilmektedir. Ancak belirli mal bırakma tasarrufunun konusunu yalnızca mallar değil, haklarda oluşturmaktadır. Bu haklara, belirli mal bırakma konusunu oluşturan vasiyet çeşitleri içerisinde yer verilmiştir⁴⁰². Fakat belirli mal bırakma konusu alacağın teslimine ilişkin 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda genel bir düzenleme mevcut olduğundan, TMK m. 518 hükmünün uygulanmadığı hallerde bu hakların teslimi, öncelikli olarak ölüme bağlı tasarrufta bir düzenleme varsa o düzenlemeye göre, yoksa TMK m.600-601 hükümleri ile uygun düştüğü ölçüde TBK' nın ifaya ilişkin hükümleri dikkate alınarak ifa edilmektedir.

3.2.2. Mirasın Açıldığı Günkü Durumu ile Teslim Edilmesi

Belirli mal bırakma konusunu oluşturan mal, mirasın açıldığı günkü durumu ile teslim edilir⁴⁰³. O halde, mirasbırakan tarafından ölüme bağlı tasarrufun düzenlendiği tarih ile mirasbırakanın ölüm tarihi arasındaki süreçte belirli mal bırakma konusunu oluşturan malda meydana gelen değişikliklere belirli mal bırakma alacaklısı katlanmak mecburiyetinde bulunmaktadır⁴⁰⁴. Kısacası; mirasın açıldığı gün belirli mal bırakma konusunu oluşturan mal ne durumda ise, belirli mal bırakma alacaklısı malı o haliyle kabul etmek zorundadır⁴⁰⁵. Örneğin; belirli mal bırakma konusunun bir taşınmaz mal olduğu düşünüldüğünde, mirasbırakan sonradan ilgili taşınmazın üzerine bir bina inşa etmişse, bu bina da belirli mal bırakma konusunu oluşturan mal kapsamına dâhil olmaktadır⁴⁰⁶. Aynı şekilde mirasbırakan ilgili taşınmaz üzerinde sınırlı bir ayni hak tesis etmişse, belirli mal bırakma alacaklısı mülkiyet hakkını kısıtlayan bu işleme karşı da herhangi bir hukuki yola müracaat edememekte olup belirli mal bırakma konusunu oluşturan malı o haliyle kabul etmek mecburiyetinde bulunmaktadır⁴⁰⁷. Değeri eskimeye bağlı olarak düşen veya mirasbırakanın sağlığında zarara uğramış olan belirli mal bırakma konusunu oluşturan bir malın varlığı halinde dahi, ilgili

⁴⁰⁰ Albaş, s.142.

⁴⁰¹ Albaş, s.141.

⁴⁰² Ayrıntılı bilgi için bkz. s.29.

⁴⁰³ Çabri, s.388; Antalya, s.239; Serozan/Engin, s.370; Öztan, s.280; Günay, s.188; Ayan, s.132; İnan/Ertaş/Albaş, s.238.

⁴⁰⁴ Kocayusufpaşaoğlu, s.270; Çabri, s.388; İnan/Ertaş/Albaş, s.238; Ayan, s.132; Öztan, s.280.

⁴⁰⁵ Çabri, s.388; Kocayusufpaşaoğlu, s.270; Çabri, s.388; İnan/Ertaş/Albaş, s.238; Ayan, s.132; Öztan, s.280.

⁴⁰⁶ Kocayusufpaşaoğlu, s.270; Çabri, s.388.

⁴⁰⁷ Çabri, s.388.

malın o haliyle kabul edilmesi gerekmektedir⁴⁰⁸. Kaldı ki; mirasın açılmasından önce belirli mal bırakma konusunu oluşturan mal, mirasçılarının kusuru nedeniyle bir zarara uğramış olsa dahi sonuç değişmemekte olup belirli mal bırakma alacaklısı, ilgili malı o haliyle kabul etmek mecburiyetinde bulunmaktadır⁴⁰⁹. TMK m.518/1 hükmünde de ifade edildiği gibi, önemli olan belirli mal bırakma konusunu oluşturan malın mirasın açıldığı günkü durumuyla teslim alınmasıdır⁴¹⁰.

3.2.3. Yarar ve Hasarın Geçiş

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 518/1 hükmünde de düzenlendiği üzere belirli mal bırakma konusunu oluşturan mala ilişkin yarar ve hasar, mirasın açılmasıyla birlikte belirli mal bırakma alacaklısına geçmektedir⁴¹¹. Buradan da anlaşılabacağı gibi yarar ve hasarın geçişinde mirasın açıldığı anda ki belirli mal bırakma konusunu oluşturan malın durumu dikkate alınmaktadır⁴¹². Ancak bu hüküm, yalnızca parça vasiyeti ve sınırlı çeşit vasiyeti açısından uygulanma alanı bulmaktadır⁴¹³. İlgili madde dikkate alındığında görülmektedir ki; mirasın açılmasından sonra belirli mal bırakma borçlusunun kusuru olmaksızın malın değerinin düşmesi veya yok olması belirli mal bırakma borçlusunun sorumluluğunu doğurmamaktadır⁴¹⁴. Bu nedenle vasiyet borçlusunun tazminat yükümlülüğü de bulunmamaktadır. Örneğin; mirasbırakan M, düzenlemiş olduğu vasiyetname ile evini A' ya bırakmış ve mirasın açılmasından sonra belirli mal bırakma konusunu oluşturan ev deprem nedeniyle yıkılmış ise, bu durumun meydana gelmesinde belirli mal bırakma borçlusunun bir kusuru olmadığından borcu tazminat ödemeksizin sona ermektedir⁴¹⁵.

Geciktirici koşula bağlı ölüme bağlı tasarruflarda ise, yarar ve hasarın geçişine ilişkin kanunda özel bir düzenleme bulunmamaktadır⁴¹⁶. Lakin belirli mal bırakma, koşulun gerçekleştiği andan itibaren hüküm ve sonuçlarını doğurduğundan, bu hususta da yarar ve hasarın geçişinde koşulun gerçekleştiği anın esas alınması yerinde olmaktadır⁴¹⁷. Bozucu koşula bağlı tasarruflarda ise, tasarruflar mirasbırakanın ölümü ile hüküm ve sonuç doğurduğundan, TMK m. 518 hükmü gereği yarar ve hasarın geçişinde genel kural

⁴⁰⁸ Dural/Öz, s.154; Çabri, s.388.

⁴⁰⁹ Çabri, s.388.

⁴¹⁰ Serozan/Engin, s.370; Öztan, s.280; Çabri, s.388; Antalya, s.239; Günay, s.188; Ayan, s.132; İnan/Ertaş/Albaş, s.238.

⁴¹¹ Kocayusufpaşaoğlu, s.270; Çabri, s.389; İnan/Ertaş/Albaş, s.238; Ayan, s.132; Öztan, s.280.

⁴¹² Antalya, s.239; Serozan/Engin, s.370; Öztan, s.280; Günay, s.188; Çabri, s.389; Ayan, s.132; İnan/Ertaş/Albaş, s.238.

⁴¹³ Çabri, s.389.

⁴¹⁴ Dural/Öz, s.154; Çabri, s.389.

⁴¹⁵ bkz. TMK m. 136.

⁴¹⁶ Çabri, s.389.

⁴¹⁷ Kocayusufpaşaoğlu, s.267; Dural/Öz, s.152; Çabri, s.389; Öztan, s.280.

uygulanacak olup mirasın açılmasıyla yarar ve hasar belirli mal bırakma alacaklısına geçmektedir⁴¹⁸.

3.2.4. Belirli Mal Bırakma Borçlusunun Kusuru Nedeniyle Malın Hasara Uğramasından Dolayı Sorumluluğu

Belirli mal bırakma konusunu oluşturan malın, mirasın açılmasından sonra belirli mal bırakma borçlusunun kusuru nedeniyle hasara uğraması durumunda, TMK m. 518/2 hükmü gereğince belirli mal bırakma borçlusu, belirli mal bırakma alacaklısına karşı vekaletsiz iş görme hükümleri kapsamında sorumlu olmaktadır⁴¹⁹. Vekaletsiz iş görmeye ilişkin hükümler ise, TBK m. 526-531 hükümleri arasında düzenlenmektedir. İş görenin, vekaletle sahip olmaksızın iş sahibinin bir işini görmesi veya iş görenin iş görme yükümlülüğünün bulunmaması vekaletsiz iş görme olarak tanımlanmaktadır⁴²⁰.

Bir kimsenin başka bir kimsenin işini görmesi, iş sahibi ile iş gören arasında bir borç ilişkisine sebebiyet vermektedir⁴²¹. TBK m. 527/1 hükmünde de vekaletsiz iş görenin her türlü ihmalden dolayı sorumlu tutulacağı ifade edilmiştir⁴²². Bu durumda belirli mal bırakma borçlusu belirli mal bırakma konusunu oluşturan malı, iyi bir halde muhafaza edememiş veya mirasbırakanın talimatlarına açıkça aykırı davranmışsa, bu sebep dolayısıyla malda bir hasar meydana geldiği takdirde sorumluluğunun doğması için herhangi bir kusur derecesinin varlığı yeterli olacağından belirli mal bırakma alacaklısına karşı sorumlu tutulmaktadır⁴²³.

3.2.5. Belirli Mal Bırakma Borçlusunun Mala İlişkin Yapmış Olduğu Masrafları Vekaletsiz İş Görme Hükümleri Kapsamında İstem Hakkı

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 518/2 hükmüne göre, belirli mal bırakma borçlusu, belirli mal bırakma konusunu oluşturan mala ilişkin yapmış olduğu harcamalardan dolayı vekaletsiz iş görenin haklarına sahip bulunmaktadır⁴²⁴. TBK m. 529 hükmünde ise vekaletsiz iş görenin hakları düzenlenmiştir. İlgili maddeye göre, vekaletsiz iş görenin yükümlülük altına girdiği borçlardan kurtarılabilmesi için kendi adına fakat iş sahibi hesabına borç altına girmiş olması gerekmektedir⁴²⁵. Bu durumda belirli mal bırakma borçlusu,

⁴¹⁸ Çabri, s.389.

⁴¹⁹ Öztan, s.280; Çabri, s.390; Antalya, s.239; Ayan, s.132.

⁴²⁰ Uzun Şenol, Pınar, "Vekaletsiz İş Görmeye İlişkin Hukuki Durumu", FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, 3 (2014) Bahar, s.s.293-309, s.294., <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/73064> (erişim tarihi:08.12.2020).

⁴²¹ Uzun Şenol, s.294.

⁴²² Uzun Şenol, s.302.

⁴²³ Çabri, s.391; Öztan, s.280; Çabri, s.391; İnan/Ertas/Albaş, s.238.

⁴²⁴ Ayan, s.132; Çabri, s.391; Antalya, s.239.

⁴²⁵ Uzun Şenol, s.300.

mirasbırakanın öldüğü tarihten belirli mal bırakma konusunu oluşturan malı ifa ettiği tarihe kadar ilgili mala ilişkin yapmış olduğu gerekli ve yararlı masrafların faiziyle birlikte kendisine ödenmesini belirli mal bırakma alacaklısından isteme hakkına sahip bulunmaktadır⁴²⁶. Fakat belirli mal bırakma borçlusunun, ilgili mala ilişkin lüks masraflar yapması halinde, belirli mal bırakma alacaklısından bu masrafları istem hakkı bulunmamaktadır⁴²⁷.

3.2.6. Belirli Mal Bırakmada Malın Terekede Bulunmaması

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 517 hükmünde, belirli mal bırakma konusunu oluşturan malın terekede bulunmaması durumunda, tasarruftan aksi anlaşılmadıkça, ölüme bağlı tasarrufu yerine getirmekle yükümlü olan kişinin yani belirli mal bırakma borçlusunun bu borçtan kurtulacağı düzenlenmiştir⁴²⁸. İlgili hükümden anlaşıldığı üzere, mirasbırakanın ölümü anında belirli mal bırakma konusunu oluşturan malın terekede mevcut bulunmaması belirli mal bırakma borçlusunun borcunun düşmesine yol açmaktadır. Örneğin; mirasbırakan M, arkadaşı C'ye yazlık evini bırakmış ancak daha sonrasında bu evini satış, bağış vb. sebeplerle terekesinden çıkarmış ise, bu durumda C'nin belirli mal bırakma konusu alacağı da sona ermektedir. Ancak bu hüküm emredici nitelikte değildir⁴²⁹. İlgili hükümde, "tasarruftan aksi anlaşılmadıkça" ifadesiyle de bu husus anlatılmak istenilmiştir. Her ne kadar mirasbırakanın ölümü anında belirli mal bırakma konusunu oluşturan belirli mal, terekede mevcut bulunmasa da mirasbırakan bu malın tedarik edilmesini ve yerine getirilmesini ölüme bağlı tasarrufla öngörebilmektedir⁴³⁰. Bu durumda, belirli mal bırakma konusunu oluşturan malın terekede bulunmaması, borcun ifa yükümlülüğünü ortadan kaldırmamaktadır⁴³¹. O halde, ölüme bağlı tasarrufu yerine getirmekle yükümlü olan kişi yani belirli mal bırakma borçlusu, belirli mal bırakma konusunu oluşturan malı tedarik etmek ve ifa etmek mecburiyetinde bulunmaktadır.

3.2.7. Belirli Mal Bırakmada Malın İfasının İmkânsız Hale Gelmesi

Belirli mal bırakma konusunu oluşturan mal, mirasın açılması anında terekede bulunmuyorsa, bu durumda vasiyeti yerine getirme görevlisi yani belirli mal bırakma borçlusu ilgili borçtan kurtulmaktadır⁴³². Bu durum TMK m.517 hükmünde de açıkça düzenlenmiştir.

⁴²⁶ Ayan, s.132; Çabri, s.391; Antalya, s.239.

⁴²⁷ Çabri, s.391.

⁴²⁸ Çabri, s.372.

⁴²⁹ Çabri, s.373.

⁴³⁰ Kocayusufpaşaoğlu, s.266; Çabri, s.373.

⁴³¹ Kocayusufpaşaoğlu, s.266; Çabri, s.373.

⁴³² Antalya, s.234; Albaş, s.134; Serozan/Engin, s.366.

İlgili kişinin bu borçtan kurtulmasının nedeni ise, çoğu kez ya imkânsızlığın varlığı ya da TMK m. 544/2 hükmüne göre belirli mal bırakmadan dönülmüş olmasıdır⁴³³.

Belirli mal bırakma konusunu oluşturan malın, mirasın açılması anından sonra ifası imkânsız hale gelmişse, o halde TBK' nın imkânsızlığa ilişkin olan hükümlerinin uygulanması gerekmektedir⁴³⁴. TBK m.136 vd. hükümlerinde ifa imkânsızlığı düzenlenmiştir. Bu hükümlere göre; borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle borcun ifası imkânsız hale gelmişse, bu durumda borç sona ermektedir. Ancak borçlunun, ifanın imkânsızlığını gecikmeksizin alacaklıya bildirmesi gerekmektedir. Aksi takdirde borçlu, gecikmeden doğan zararı gidermekle yükümlüdür. Borçlunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle borcun ifası kısmen imkânsız hale gelmişse, bu durumda da borçlu, borcunun sadece imkânsızlaşan kısmı yönünden borcundan kurtulmaktadır. Ancak alacaklının kısmi ifaya razı olmaması veya alacağın bölünemeyen nitelikte olması durumunda, tam imkânsızlık hükümleri uygulanmaktadır. Dolayısıyla belirli mal bırakma borçlusunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle, belirli mal bırakma konusunu oluşturan malın ifası imkânsız hale gelmişse, o halde belirli mal bırakma borçlusunun borcu da sona ermektedir. Ancak belirli mal bırakma borçlusunun sorumlu tutulamayacağı sebeplerle, belirli mal bırakma konusunu oluşturan malın ifası kısmen imkânsız hale gelmişse, bu durumda da borçlu, borcunun sadece imkânsızlaşan kısmı yönünden borcundan kurtulmaktadır. Fakat belirli mal bırakma alacaklısı kısmi ifaya razı olmazsa veya belirli mal bırakma konusunu oluşturan mal bölünemeyen nitelikte olursa, bu durumda da tam imkânsızlık hükümleri uygulanmakta olup belirli mal bırakma borçlusu borcundan kurtulmaktadır. Fakat kanunda da düzenlendiği şekilde, belirli mal bırakma borçlusunun ifanın imkânsız veya kısmen imkânsız hale geldiğini alacaklıya gecikmeksizin bildirmesi gerekmektedir. Aksi takdirde belirli mal bırakma borçlusu, gecikmeden doğan zararı gidermekle yükümlü olmaktadır.

3.3. Belirli Mal Bırakma Alacaklısının Mirasbırakan ve Mirasçıların Alacaklıları Karşısındaki Durumu

Türk hukuk sisteminde mirasın kazanılmasında asıl olan kural, külli halefiyettir⁴³⁵. Külli halefler, mirasbırakanın yasal mirasçıları ile atanmış mirasçılardır⁴³⁶. Bunlar,

⁴³³ Serozan/Engin, s.366; Antalya, s.234, Albaş, s.135.

⁴³⁴ Albaş, s.135; bkz. TBK. m. 136-138.

⁴³⁵ Uluşu Karataş, Elif, "Türk Miras Hukukunda Mirasın Kazanılmasında Halefiyet Türleri Ve Türk Milletlerarası Özel Hukukundaki Yansımaları", İÜHFM C. LXXIII, S. 2, 2015, , s.s. 357-390, s.371, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/230769> (erişim tarihi: 26.05.2021); İnan/Ertaş/Albaş, s.70.; Öztan, s.21.

⁴³⁶ İnan/Ertaş/Albaş, s.226; Uluşu Karataş, s.371; Ayan, s.125; Öztan, s.273.

mirasbırakanın terekesi üzerinde eksiksiz hak elde etmektedirler⁴³⁷. Bu sebeple, mirasbırakanın ölümü ile terekede yer alan hak ve borçlara da doğrudan doğruya sahip olmaktadır⁴³⁸. Ancak miras hukuku bakımından mirasbırakanın iradesi neticesinde de birtakım kişilerin, külli intikal kuralları haricinde terekede yer alan değerler üzerinde hak kazanmaları mümkündür⁴³⁹. Bu durum cüz’i halefiyet olarak karşımıza çıkmaktadır⁴⁴⁰. Fakat cüz’i halefiyetin varlığı söz konusu olsa dahi, terekede mevcut olan tüm değerler, mirasbırakanın yasal ve atanmış mirasçıları tarafından bir bütün olarak kazanılmaktadır⁴⁴¹. Bu durumda cüz’i halef olan birtakım kişiler, külli haleflere karşı yalnızca tereke üzerinde kendilerine tasarrufta bulunulan işlemin konusu bakımından bir istem hakkına sahip olmaktadır⁴⁴². Belirli mal bırakma alacaklıları da mirasbırakanın ölümüne bağlı tasarrufu ile yalnızca bu işlemin konusu bakımından bir alacak hakkına sahip olduğundan, mirasbırakanın külli halefi değildirler. Dolayısıyla, belirli mal bırakma alacaklıları, kendileri lehine bırakılan mal üzerinde doğrudan bir aynî hak kazanamamaktadırlar⁴⁴³. Bu nedenle, belirli mal bırakma alacaklısı olan birtakım kişilerin, bırakılan mal üzerinde bir aynî hak kazanabilmesi için mirasbırakanın mirasçılarından belirli mal bırakma konusunu oluşturan malın ifasına yönelik istemde bulunmaları gerekmektedir⁴⁴⁴. Bu nedenle külli halef mirasçılar, mirasbırakanın alacaklılarına karşı tereke borcundan müteselsilen sorumlu iken, cüz’i halef olan belirli mal bırakma alacaklıları mirasbırakanın alacaklılarına karşı tereke borcundan sorumlu değildirler⁴⁴⁵. Bu durumda mirasbırakandan alacaklı olan kişiler, yalnızca yasal ve atanmış mirasçılara karşı tereke borcu nedeniyle dava açabilmektedirler⁴⁴⁶. Dolayısıyla hem mirasbırakanın alacaklıları hem de kendisine belirli mal bırakılan alacaklılar terekeden alacak hakkı elde etmektedirler.

Peki terekenin açıldığı esnada mirasbırakandan alacaklı olanların haklarına mı yoksa lehine belirli mal bırakılan alacaklıların haklarına mı öncelik verilmelidir? Bu sorunun cevabı, TMK m. 603 hükmünde kanun koyucu tarafından açıklığa kavuşturulmuştur. İlgili madde

⁴³⁷ İnan/Ertaş/Albaş, s.226; Öztan, s.273; Uluşu Karataş, s.371.

⁴³⁸ Uluşu Karataş, s.371; İnan/Ertaş/Albaş, s.226; Öztan, s.273.

⁴³⁹ Öztan, s.23; Uluşu Karataş, s.371.

⁴⁴⁰ Öztan, s.23; Uluşu Karataş, s.371.

⁴⁴¹ Uluşu Karataş, s.371; Öztan, s.23; İnan/Ertaş/Albaş, s.229.

⁴⁴² İnan/Ertaş/Albaş, s.229; Uluşu Karataş, s.371; Ayan, s.131.

⁴⁴³ Öztan, s.278; Uluşu Karataş, s.373; Ayan, s.131; İnan/Ertaş/Albaş, s.229.

⁴⁴⁴ Uluşu Karataş, s.373; Ayan, s.131; İnan/Ertaş/Albaş, s.229; Öztan, s.278; Keskin/Demircioğlu, s.223.

⁴⁴⁵ Günay, Erhan, “Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması”, Terazi Hukuk Dergisi, C.14, S.151, Mart 2019, s.s.632-639, (Günay, Alacaklıların Korunması), s.637, <https://www.jurix.com.tr/article/18476#> (erişim Tarihi:07.05.2021); Serozan/Engin, s. 364; Öztan, s.274; Ayan, s.35; Keskin/Demircioğlu, s.222-223.

⁴⁴⁶ Günay, s.184; Günay, Erhan, Miras Hukukunda Tenkis (İndirim) Davaları, Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Nisan 2019, (Günay, Tenkis), s.191.

hükmü “*Mirasbırakanın alacaklılarının hakları, vasiyet alacaklılarının haklarından, vasiyet alacaklılarının hakları da mirasçılarının alacaklılarının haklarından önce gelir.*

Mirası kayıtsız şartsız kabul eden mirasçılarının alacaklıları ile mirasbırakanın alacaklıları aynı haklara sahiptirler.” şeklinde düzenlenmiştir. Kısacası; mirasbırakanın borçlarından dolayı lehine belirli mal bırakılan alacaklının herhangi bir sorumluluğu bulunmamakta olup mirasbırakandan alacaklı olanların hakları, belirli mal bırakma alacaklısının haklarından önce gelmektedir⁴⁴⁷. Bu durumda öncelikli olarak mirasbırakanın alacaklılarına yönelik ifada bulunması ve ifa sonucunda mirasbırakanın tasarruf nisabı kapsamında kalan kısım yönünden belirli mal bırakma alacaklısının hakkının ifa edilmesi gerekmektedir⁴⁴⁸. Örneğin; mirasbırakan M’nin 200.000 TL değerinde terekesi mevcuttur. Bu tereke M’nin tek çocuğu B’ye miras kalmıştır. Ancak M vasiyetinde 50.000 TL’nin arkadaşı C’ye bırakılmasını istemiştir. M’nin borçlarının tutarı ise, 45.000 TL’dir. B’nin saklı payı tüm mirasın yarısı olduğuna göre M’nin tasarruf nisabı 100.000 TL’dir. Öncelikli olarak mirasbırakanın borçları tereke tutarı 200.000 TL üzerinden ödenmelidir. M’nin borçları ödendikten sonra tasarruf nisabı kapsamında kalan 55.000 TL bulunmaktadır. Bu durumda belirli mal bırakma alacaklısı C, bırakılan 50.000 TL’yi B’den isteme hakkına sahiptir. Fakat M’nin borçlarının tutarı 110.000 TL olsa idi, bu durumda B’nin saklı payı ihlal edildiğinden ve tasarruf nisabı kapsamında terekede bir şey kalmadığından, C kendisine bırakılan 50.000 TL’yi B’den isteme hakkına sahip olamamaktadır. O halde, mirasçı B, lehine belirli mal bırakılan C’ye karşı bu hususu def’i olarak ileri sürebilmektedir.

Belirli mal bırakma alacaklısının hakları ise, kanunda da belirtildiği üzere mirasçılarının alacaklılarının haklarından önce gelmektedir⁴⁴⁹. Dolayısıyla mirasçılarının alacaklıları, alacaklarının ifa edilmesini lehine belirli mal bırakılan alacaklıdan isteyememektedirler. Böylece mirasçılarının alacaklıları, belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacağın ifa edilmesinden sonra borçlu mirasçıdan alacaklarının ifa edilmesini isteme hakkına sahiptirler⁴⁵⁰. Bu durumda belirli mal bırakma alacaklısının hakları, mirasçılarının kişisel borçlarının ifasından önce ifa edilmelidir⁴⁵¹. Örneğin; mirasbırakan M’nin 100.000 TL değerinde terekesi mevcuttur. Bu tereke M’nin tek çocuğu B’ye miras kalmıştır. Ancak M vasiyetinde 45.000 TL’nin arkadaşı C’ye bırakılmasını istemiştir. B’nin saklı payı tüm mirasın yarısı olduğuna göre M’nin tasarruf nisabı 50.000 TL’dir. M’nin tereke borcu bulunmamaktadır. Ancak B’nin borçlarının tutarı ise, 75.000 TL’dir. Bu durumda öncelikli

⁴⁴⁷ Gürsoy, s.124; Ayan, s.274; Günay, s.184.

⁴⁴⁸ Ayan, s.274; Günay, s.184; Gürsoy, s.124.

⁴⁴⁹ Günay, s.184; Ayan, s.274.

⁴⁵⁰ Eviz, s.408; Günay, s.185.

⁴⁵¹ Günay, s.185; Ayan, s.274.

olarak belirli mal bırakma alacaklısı C, tasarruf nisabı kapsamında kendisine bırakılan 45.000 TL'yi istem hakkına sahiptir. O halde belirli mal bırakma alacaklısı C, kendisine bırakılan 45.000 TL'yi aldıktan sonra B'nin alacaklıları, B'den alacaklarının ifa edilmesini kalan tereke üzerinden isteyebileceklerdir.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 603/2 hükmünde ise, mirası kayıtsız şartsız kabul eden mirasçılarının alacaklıları ile mirasbırakanın alacaklılarının aynı haklara sahip olduğu düzenlenmiştir. Bu düzenleme her ne kadar TMK m. 603/1 hükmü ile çelişiyor gibi görünse de TMK m. 603/2 hükmünde, mirası kayıtsız şartsız kabul eden mirasçılarının alacaklıları ile mirasbırakanın alacaklılarının tereke ve mirasçılarının kişisel malvarlıkları üzerinde aynı haklara sahip olduğu ifade edilmektedir⁴⁵².

3.4. Mirasçılarının Belirli Mal Bırakma Alacaklısına Karşı Tenkis ve Geri İsteme Hakkı

Mirasbırakan, sağlararası işlemler veya ölüme bağlı tasarruflarla mirasçılarının saklı paylarını ihlal edebilmektedir⁴⁵³. Bu durumda saklı payı ihlal edilen mirasçılara, TMK m. 519/1 hükmü kapsamında ilgili tasarrufların tenkisini istem hakkı tanınmıştır⁴⁵⁴. Tenkis davası, TMK m. 560 hükmünde; *“Saklı paylarının karşılığını alamayan mirasçılar, mirasbırakanın tasarruf edebileceği kısmı aşan tasarruflarının tenkisini dava edebilirler.*

Yasal mirasçılarının paylarına ilişkin olarak tasarrufta yer alan kurallar, mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça, sadece paylaşırma kuralları sayılır.” şeklinde düzenlenmiştir. Bu hükümden de anlaşılacağı üzere, tenkis, saklı payın ihlali durumunda uygulanan bir yaptırımdır⁴⁵⁵. Belirli mal bırakma da dahil olmak üzere saklı payı ihlal eden ölüme bağlı tasarrufların bütünü, tenkise tabidir⁴⁵⁶.

Belirli mal bırakmanın tenkisine ilişkin olan TMK m. 564/1 hükmünde; *“Değerinde azalma meydana gelmeksizin bölünmesine olanak bulunmayan belirli bir mal vasiyeti tenkise tâbi olursa, vasiyet alacaklısı, dilerse tenkisi gereken kısmın değerini ödeyerek malın verilmesini, dilerse tasarruf edilebilir kısmın değerini karşılayan parayı isteyebilir.*

Tasarruf konusu malın vasiyet alacaklısında kalması durumunda, malın tenkis sebebiyle vasiyet borçlusuna verilmesi gereken, aksi hâlde tasarruf oranı içinde kalan kısmının karar günündeki değerinin para olarak ödetilmesine karar verilir.

⁴⁵² Eviz, s.408; Ayan, s.274-275.

⁴⁵³ Turan Başara, Gamze, “Ölüme Bağlı Tasarrufların Tenkisi ve Tenkis Davası”, TAAD, Y.7, S.27 (Temmuz 2016), s.s.365-407. s.369., <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/982072> (erişim tarihi:08.05.2021).

⁴⁵⁴ Antalya, s.315; Turan Başara, s.369; Öztan, s.281-282.

⁴⁵⁵ Antalya, s.315; Turan Başara, s.369; Öztan, s.281-282.

⁴⁵⁶ Turan Başara, s.369; Antalya, s.239; İnan/Ertaş/Albaş, s.239.

Bu kurallar, sağlararası kazandırmaların tenkisinde de uygulanır.” şeklinde düzenlemeye yer verilmiştir. İlgili hükümden de anlaşıldığı üzere, tenkise konu olan kazandırma bir miktar para veya bölünebilir bir mal ise tenkis işlemi kolaylıkla yapılabilmektedir⁴⁵⁷. Bu durumda tenkise tabi olan miktar saklı paylı mirasçılara verilmekte, geri kalan kısım ise lehine kazandırma yapılan belirli mal bırakma alacaklısına bırakılmaktadır⁴⁵⁸. Örneğin; mirasbırakan M’nin 100.000 TL değerinde terekesi mevcuttur. Bu tereke M’nin tek çocuğu B’ye miras kalmıştır. Ancak M vasiyetinde 60.000 TL’nin arkadaşı C’ye bırakılmasını istemiştir. B’nin saklı payı tüm mirasın yarısı olduğuna göre M’nin tasarruf nisabı 50.000 TL’dir. Bu durumda B’nin saklı payı ihlal edildiğinden ve tasarruf nisabı kapsamında terekede 50.000 TL bulunduğundan B’nin saklı payından geriye kalan kısmın yani 50.000 TL’nin C’ye ödenmesi gerekmektedir.

Tenkise tabi olan kazandırma, bölünmesi mümkün olmayan bir mal ise, tenkisin aynen ifası mümkün değildir⁴⁵⁹. Örneğin; mirasbırakan M’nin, terekesinde 500.000 TL değerinde bir evi mevcuttur. Bu tereke M’nin tek çocuğu B’ye miras kalmıştır. Ancak M vasiyetinde evi, arkadaşı C’ye bırakmıştır. Bu durumda tenkise tabi olan kazandırma bir ev olduğundan, bunun bir kısmının saklı paylı mirasçı B’ye bir kısmının ise lehine belirli mal bırakılan alacaklı C’ye verilmesi mümkün değildir. Böyle bir durum neticesinde ise, vasiyete konu olan kazandırmanın parasal değerinin esas alınması gerekmektedir⁴⁶⁰. Bu hususta TMK m. 564/1 hükmünde, lehine kazandırma yapılan belirli mal bırakma alacaklısına bir seçimlik hak tanınmıştır⁴⁶¹. Bu hükme göre, değerinde azalma meydana gelmeksizin bölünmesine olanak bulunmayan belirli bir mal tenkise tabi olduğunda, lehine kazandırma yapılan belirli mal bırakma alacaklısı, ya tenkis edilecek tutarı para olarak ödemeli ve malın kendisine verilmesini istemeli ya da tasarruf nisabı kapsamında malın değerinin kendisine para olarak ödenmesini istemelidir⁴⁶². Örneğin; mirasbırakan M, 10.10.2010 tarihinde ölmüştür. M’nin, terekesinde 500.000 TL değerinde bir evi mevcuttur. Bu tereke M’nin tek çocuğu B’ye miras

⁴⁵⁷ Yazar, İbrahim, *Miras Hukukunda Tenkis*, (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, İstanbul, 2017, s.87; Çabri, s. 887.

⁴⁵⁸ Turan Başara, s.380; Yazar, s.87; “Şayet vasiyet birden çok kişiye yapılmış ise, mirasçının ödediğı para, yararlanma oranına göre vasiyet edilen malların kıymetinden indirilir. Geriye kalan ise, yararına vasiyet yapılanlara verilir. Yararlarına vasiyet yapılanlar, maldan ellerinde kalan miktar ile sorumludurlar. Yani olayda, sebepsiz iktisap kuralları uygulanır. Böylece sorumluluğun miktar ve derecesi tayin olunur” (Şener, TMK, 2. Cilt, s. 1462)” bkz. Günay, s.186; Çabri, s.887; İmre/Erman, s.282; Dural/Öz, s.306.

⁴⁵⁹ Yazar, s.87; Çabri, s. 887.

⁴⁶⁰ Yazar, s.88; Oral, Alkım, *Miras Hukukunda Tenkis Davası*, (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Antalya, 2018, s.66.

⁴⁶¹ Yazar, s.88; Oral, s.66; Genç Arıdemir, Arzu, “TMK md.241’e Göre Karşılıksız Kazandırmadan Yararlanan Üçüncü Kişiyeye Karşı Açılan Dava İle Miras Hukukuna İlişkin Tenkis Davası Arasındaki İlişkiler”, BUHFD, C. 13, S. 169-170, Y. Eylül-Ekim 2018, s.s.31-86, s.63, <https://www.jurix.com.tr/article/18121> (erişim tarihi: 11.05.2021); Günay, Tenkis Davaları, s. 110.

⁴⁶² Yazar, s.88; Oral, s.66; Ayan, s. 234-235; Çabri, s.888-889.

kalmıştır. Ancak M, 10.10.2008 tarihinde düzenlemiş olduğu vasiyetname ile evi, arkadaşı C'ye bırakmıştır. Bu durumda B'ye hiçbir şey kalmamıştır. C lehine yapılan tasarruf neticesinde de B'nin saklı payı ihlal edilmiştir. B'nin saklı payı tüm mirasın yarısı olduğuna göre saklı payına denk gelen miktar 250.000 TL' dir. Bu nedenle B, C'ye yapılan kazandırmanın 250.000 TL'lik kısmı için tenkis isteme hakkına sahiptir. Fakat tasarrufa konu olan mal (ev), bölünemeyecek nitelikte bulunduğundan B'nin tenkis davası açması durumunda, C, seçim hakkını kullanarak ya saklı paya denk gelen 250.000 TL'yi B'ye ödeyip evin mülkiyetini ya da evi almaktan vazgeçerek tasarruf nisabı kapsamında 250.000 TL'nin kendisine verilmesini isteyebilmektedir.

Seçimlik hakkın kullanılması durumunda ise, tenkise konu kazandırmanın yani belirli malın değerinin hangi tarihe göre hesaplanacağı hususu TMK m.564/2 hükmünde düzenlenmiştir⁴⁶³. Bu hükme göre, belirli mal bırakma konusunu oluşturan malın ve tenkis edilecek kısmın değeri, seçim hakkının kullanılması durumunda karar tarihine göre belirlenmektedir⁴⁶⁴. 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nde ise, tenkis miktarı mirasbırakanın ölüm günü esas alınarak belirlenmekteydi⁴⁶⁵. Ancak 1994 yılında verilmiş olan Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararı⁴⁶⁶ ile tenkis miktarının, belirli mal bırakma konusunu oluşturan malın, seçim hakkının kullanılması sonucu karar tarihine en yakın tarihteki rayice göre değerinin hesaplanması gerektiği kabul edilmiştir⁴⁶⁷. Bu seçimlik hak, değiştirici yenilik

⁴⁶³ Çabri, s.892; Yazar, s.88; Oral, s.67.

⁴⁶⁴ Yazar, s.89; Oral, s.67; Çabri, s.892; Dural/Öz, s.307-308.

⁴⁶⁵ Oral, s.67.

⁴⁶⁶ "...TMK md. 454 de yer alan hükmün yalnızca tasarruf nisabının belirlenmesine mahsus olduğu, TMK md. 506 uyarınca değerinde azalma olmaksızın sabit tenkis oranına göre, bölünmesi mümkün olmayan bir mala ilişkin tasarrufun tenkisinin gerekmesi halinde, bölünmezliğin belirlenmesinden sonra, aynı hüküm uyarınca kullanılan seçimlik hak ile taraflardan birinin diğerindeki nakit alacağının belirlenebilir ve muaccel hale geldiği; böylece 'vücudu nihayet bulmuş olan' (TBK md. 61) sağlararası tasarruflarda davalının, ölümüne bağlı tasarruflarda davacının haksız iktisabının olduğu, TMK md. 506 uyarınca aynen teslim edilmeyen malın iadesi gerektiğinin (TBK md. 61) anlaşıldığı, tercih hakkının kullanıldığı andaki tam değerinin ödenmesinin haklar dengesine uygun düşeceği kabul edilmiştir. Kıymetine noksan gelmeksizin sabit tenkis oranında taksimi, kabil olmayan muayyen mala ilişkin muris tasarrufunun tenkisi halinde, TMK md. 506 uyarınca ödenecek nakdin, aynı hükme göre kullanılan tercih hakkı günündeki fiyatlar dikkate alınarak belirleneceğine, üçte ikiyi geçen çoğunlukla karar verilmiştir". Yarg. İBK 1994/4 E., 1994/4 K., 11.11.1994 tarihli ilam, bkz. Oral, s.67, dn.297; Tekdoğan, Aydın, Mirasta Denkleştirme ve Tenkis Davaları, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, (Tekdoğan, Tenkis), s.336.

⁴⁶⁷ "Davalıya yapılan tasarrufun tenkisine sıra geldiği takdirde tasarrufun tümünün değeri ile davalıya yapılan fazla teberru arasında kurulan oranda (... Tenkis Oranı) tasarrufa konu malın paylaşılmasının mümkün olup olamayacağı (TMK m.564) araştırılmalıdır. Bu araştırma sonunda tasarrufa konu mal ... tenkis oranında bölünebilirse bu kısımların bağımsız bölüm halinde taraflar adına tesciline karar verilmelidir. Tasarrufa konu malın ... tenkis oranında bölünmezliği ortaya çıktığı takdirde sözü geçen 564. maddedeki tercih hakkı gündeme gelecektir. Böyle bir durum ortaya çıkmadan davalının tercih hakkı doğmayacağından davalının tercihinin kullanması söz konusu olamaz. Daha önce bir tercihten söz edilmişse sonuç doğurmaz. O zaman davalıdan tercihi sorulmak ve 11.11.1994 günlü 4/4 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca süratle dava konusu olup ... tenkis oranına göre bölünemeyen malın, karar tarihine en yakın tarihteki rayice göre değeri belirlenmeli ve bu değerin ... tenkis oranıyla çarpımından bulunacak naktin ödenmesine karar verilmelidir." Yarg. 1. HD. 2019/4071E., 2021/93K., 13.01.2021 tarihli ilam, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> (erişim tarihi: 19.10.2021).

doğuran bir haktır⁴⁶⁸. Dolayısıyla, usule uygun olarak kullanılan seçim hakkının sonradan değiştirilmesi mümkün değildir⁴⁶⁹. İlgili hakkın seçimi ise sadece lehine kazandırma yapılan belirli mal bırakma alacaklısına tanınmıştır⁴⁷⁰. Buna karşılık, uygulamada ve öğretide belirli mal bırakma alacaklısı, mahkeme tarafından kendisine yapılan ihtar karşın seçimlik hakkını kullanmaktan kaçınır ise, bu takdirde seçim hakkı saklı paylı mirasçılara geçmektedir⁴⁷¹. Ayrıca mirasbırakan ölüme bağlı tasarrufla, iradesi neticesinde lehine kazandırmada bulunan belirli mal bırakma alacaklısının seçim hakkını ortadan kaldırılabilmektedir⁴⁷².

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 604 hükmünde ise; *"Mirasçılar, vasiyet yükümlülüğünü yerine getirdikten sonra mirasbırakanın daha önce bilmedikleri borçlarını öderlerse, vasiyet alacaklısından vasiyetin tenkisini isteyebilecekleri oranda verileni geri isteme hakkına sahiptirler."*

Vasiyet alacaklısı, ancak geri isteme zamanında var olan zenginleşmesi ölçüsünde sorumlu tutulabilir." şeklinde düzenleme mevcuttur. İlgili hüküm dikkate alındığında görülmektedir ki; mirasçılar, kendisine belirli mal bırakılan kişiye, bırakılan malı teslim ettikten sonra, önceden bilinmeyen tereke borçlarının ortaya çıkması neticesinde bu borçları öderlerse, ödedikleri miktarı belirli mal bırakılan kişiden yani belirli mal bırakma alacaklısından isteme hakkına sahiptirler⁴⁷³. Bir başka anlatımla, daha önceden yerine getirilmiş olan belirli mal bırakma konusunu oluşturan mal nedeniyle mirasçıların saklı payları ihlal edilmiş ise, bu takdirde saklı payları zedelenen mirasçılar, yerine getirilen belirli mala ilişkin belirli mal bırakma alacaklısına yönelik de dava açabilmektedirler⁴⁷⁴.

Mirasçıların ödemiş oldukları miktar, tasarrufa konu olan belirli malın değerinden az ise, bu durumda artan kısmın belirli mal bırakma alacaklısına ödenmesi gerekmektedir⁴⁷⁵. Örneğin; mirasbırakan M'nin, terekesinde 500.000 TL tutarında parası mevcuttur. Bu tereke

⁴⁶⁸ Yazar, s.89; Çabri, s.890; Dural/Öz, s.308.

⁴⁶⁹ Dural/Öz, s.308-309; Çabri, s.890.

⁴⁷⁰ Yazar, s.89; İmre/Erman, s.283-284; Dural/Öz, s.308; Çabri, s.890-891.

⁴⁷¹ Yazar, s.89; Çabri, s.891; "Temlike konu taşınmaz bir daireden ibaret olup tarafların payları oranında bölünmesinin mümkün olmadığı açıktır. Şu durumda davalı, dilerse saklı paya tecavüz teşkil eden miktarı davacıya verip malı alıkor, dilerse tasarruf nisabının tutarı davacı tarafından kendisine ödenmek şartı ile malı geri verir. Kanunda seçme hakkı davalıya tanınmıştır (MK 506). Dava gıyapta yürütüldüğüne göre seçme hakkını kullanmak üzere duruşmada bulunması, gelmez ise seçme hakkının davacı tarafa kullanılacağı yolunda davalıya tebliğ yapılması gerekir. Kazai içtihatlar bu doğrultudadır. (Yarg. 2. HD, T. 23.11.1979, E. 1979/5345, K. 1979/6200 sayılı kararı, RKD. Şubat-1971 baskısı, s. 38-39)". bkz. Yarg. 2.HD, T. 17.03.1983, E. 1983/2283, K. 1983/2261, YKD, C.9, Y. 1983, S. 11, s.1911-1912; "Dava, davalının gıyabında yürütüldüğüne göre, davalıya seçme hakkını kullanmak üzere duruşmada bulunması, aksi halde bu hakkın davacı tarafa geçeceğinin tebliğ edilmesi, buna rağmen gelmezse hakkın davacıya kullanılması gerekir. Yazılı şekilde işlem yapılmadan davalının seçme hakkını bildirmemesi karşısında, para ödemeye razı olduğunun kabulü ile hüküm kurulması usul ve kanuna aykırıdır." bkz. Yarg. 1. HD, T. 21.05.1985, E.1985/4223, K. 1985/4935, www.hukukturk.com (08.07.2017)". bkz. Çabri, s.891., dn. 2756.

⁴⁷² Yazar, s.89; Çabri, s.892; İmre/Erman, s.283.

⁴⁷³ Günay, s.185.

⁴⁷⁴ Günay, Alacaklıların Korunması, s.638.

⁴⁷⁵ Günay, s.185.

M'nin tek çocuğu B'ye miras kalmıştır. Ancak M, vasiyetname düzenleyerek arkadaşı C'ye 150.000 TL bırakmıştır. M'nin borçlarının tutarı ise, 100.000 TL'dir. B'nin saklı payı tüm mirasın yarısı olduğuna göre M'nin tasarruf nisabı 250.000 TL'dir. Öncelikli olarak mirasbırakanın borçları tereke tutarı 500.000 TL üzerinden ödenmelidir. İlgili olay kapsamında M'nin terekesinde mevcut bulunan tutar borçların ödenmesi için yeterlidir. M'nin borçları ödendikten sonra tasarruf nisabı kapsamında kalan 150.000 TL bulunmaktadır. Bu durumda lehine belirli mal bırakılan alacaklı C, tasarruf nisabı kapsamında B'den 100.000 TL'lik alacağını isteme hakkına sahiptir. Ancak C, kendisine kazandırmada bulunan 100.000 TL'yi teslim aldıktan sonra, M'nin 100.000 TL daha borcu olduğu ortaya çıkmış ve mirasçı B bu borcu ödemek zorunda kalmışsa, B'nin bu ödeme sonucunda saklı payı ihlal edileceğinden C'ye karşı tenkis davası açma hakkı bulunmaktadır. B'nin ödemiş olduğu miktar, tasarrufa konu olan 150.000 TL'den az olduğuna göre, bu durumda artan 100.000 TL'nin belirli mal bırakma alacaklısı olan C'ye ödemesi gerekmektedir.

3.5. Belirli Mal Bırakma Alacaklısının Belirli Malı Reddetmesi

Mirasın reddi, mirasçılık sıfatına sahip olmak istemeyen ya da mirasçılığı terekenin borca batık olması nedeniyle tehlikeli gören mirasçılara tanınmış olan bir haktır⁴⁷⁶. Bu hakkın kullanımıyla birlikte mirasçılık sıfatı kaybedilmektedir⁴⁷⁷. Bu hak ancak miras hakkının mirasçıya geçmesi halinde yani mirasbırakanın ölümünden sonra kullanılabilir⁴⁷⁸.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 616 hükmünde; "*Vasiyet alacaklısının vasiyeti reddetmesi halinde, mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça, bu reddeden vasiyet yükümlüsü yararlanır.*" şeklinde düzenleme mevcuttur. İlgili hükümden de anlaşıldığı üzere, lehine belirli mal bırakılan alacaklı, kendisine kazandırmada bulunan belirli malı reddetme hakkına sahiptir. Bu reddin varlığı halinde, yalnızca belirli mal bırakma borçlusunun ifa yükümlülüğü ortadan kalkmaktadır.

Belirli mal bırakma alacaklısı, ölüme bağlı bir tasarrufla lehine kazandırmada bulunulan belirli bir malı, belirli mal bırakma borçlusundan isteme hakkına sahiptir⁴⁷⁹. Bu nedenle belirli mal bırakma alacaklısına, bırakılan belirli mal, istem üzerine cüz'i halefiyet

⁴⁷⁶ Erol, Ahmet/Cingöz, Dilek, "Bir Mükellef Hakkı Olarak Mirasın Reddi", TBB Dergisi, 2015 (118), s.s. 271-296, s. 276, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2015-118-1481> (erişim tarihi: 10.05.2021); Antalya, s.425; Öztan, s.360.

⁴⁷⁷ Erol/ Cingöz, s.276; Antalya, s.425; Öztan, s.361.

⁴⁷⁸ Sezen, Cehdi Cihan, *Türk Miras Hukukunda Mirastan Çıkarma*, (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Bilim Dalı, İstanbul, 2008, s.25; Öztan, s.363; Antalya, s.427.

⁴⁷⁹ Tuncer Kazancı, İdil/Öcal Apaydın, Bahar, "Mirasçılarının Alacaklılarını Koruyan Davalar ile Tasarrufun İptali Davası İlişkisi", İnÜHFD, Özel S., C.2, 2015, s.s. 775-808, s.788, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/208390> (erişim tarihi:10.05.2021); Öztan, s.278; Antalya, s.233; Serozan/Engin, s.363.

yoluyla intikal etmektedir⁴⁸⁰. Bu durumda lehine belirli mal bırakılan alacaklı, yasal mirasçı ve atanmış mirasçı gibi külli halef sıfatına sahip olmadığından, bir başka deyişle mirasbırakanın borçlarından kişisel malvarlığı ile sorumlu olmadığından, kendisine bırakılan belirli malı reddetmiş olsa dahi, bu ret, mirasın reddi olarak düşünülmemelidir⁴⁸¹. Zira, belirli mal bırakılan kişi, üçüncü bir kişi olabileceği gibi yasal veya atanmış bir mirasçı da olabilmektedir⁴⁸². Bu durumda yasal veya atanmış bir mirasçı, mirası reddederek yalnızca belirli mal bırakma alacaklısı sıfatına sahip olabileceği gibi belirli malı reddederek de mirasçı sıfatını koruyabilmektedir. O halde belirli mal bırakma konusunu oluşturan malı reddeden alacaklıya yönelik, belirli mal bırakma alacaklısı borca batık dahi olsa, alacaklıların mirasın reddinin iptaline ilişkin dava açma hakları bulunmamaktadır⁴⁸³. Reddin iptali davasının açılabilmesi için, mirasın yasal veya atanmış bir mirasçı tarafından reddedilmesi gerekmektedir⁴⁸⁴.

3.6. Belirli Mal Bırakma Borçlusunun İfadan Kaçınması Halinde Açılacak Olan Tenfiz Davası

3.6.1. Genel Olarak

Belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacak, mirasbırakanın ölümü ile doğmaktadır⁴⁸⁵. Ancak lehine belirli mal bırakılan alacaklının bu esnada hak ehliyetine sahip, mirastan yoksun bırakılmamış ve sağ olması gerekmektedir⁴⁸⁶. Bu durumda belirli mal bırakma alacaklısı, kendisine kazandırmada bulunulan belirli malın ifasına yönelik kişisel bir istem hakkına sahip olmaktadır. Belirli mal bırakma alacaklısı, bu istemini TMK. m. 600/1 hükmüne göre, varsa vasiyeti yerine getirme görevlisine, yoksa yasal veya atanmış mirasçılara yöneltebilmektedir⁴⁸⁷. Fakat mirası reddeden mirasçılara karşı bu hak kullanılamamaktadır⁴⁸⁸.

Bir ölüme bağlı tasarrufla lehine belirli mal bırakılan alacaklı, belirli malı, mirasbırakanın ölümü anında kendiliğinden kazanamamaktadır⁴⁸⁹. Bu nedenle alacaklının, taşınır mallar bakımından teslimle, taşınmaz mallar bakımından tescille, alacaklar bakımından ise temlikle mülkiyeti kazanabilmek için belirli mal bırakma borçlusundan istemde bulunması

⁴⁸⁰ Tuncer Kazancı/Öcal Apaydın, s.788; Öztan, s.278; Uluşu Karataş, s.373; Ayan, s.131; İnan/Ertas/Albaş, s.229.

⁴⁸¹ Erol/Cingöz, s.278; Sezen, s.25.

⁴⁸² Günay, s. 169; Antalya, s.237; Ayan, s.128.

⁴⁸³ Tuncer Kazancı/Öcal Apaydın, s.788.

⁴⁸⁴ Tuncer Kazancı/Öcal Apaydın, s.788.

⁴⁸⁵ Albaş, s.139; Kocayusufpaşaoğlu, s.267; Dural/Öz, s.150; Çabri, s.380; İnan/Ertas/Albaş, s.236; Keskin/Demircioğlu, s.223; Antalya, s.233.

⁴⁸⁶ Albaş, s.139; bkz. TMK m. 581.

⁴⁸⁷ Çabri, s.357; Dural/Öz, s.143; Günay, s.169; Kocayusufpaşaoğlu, s.260.

⁴⁸⁸ Günay, s.169.

⁴⁸⁹ Serozan/Engin, s.364; Öztan, s.278; Günay, s.169; Çabri, s.354.

gerekmektedir⁴⁹⁰. Ancak belirli mal bırakma alacaklısının istem hakkını kullanabilmesi için ise, TMK m. 600/3 hükmü gereği, belirli mal bırakma borçlusuna karşı dava açması gerekmektedir. Bu dava, uygulamada vasiyetin tenfizi davası olarak adlandırılmaktadır.⁴⁹¹

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun m. 600/3 hükmüne göre açılan davanın türü, bir eda davasıdır⁴⁹². 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu⁴⁹³ m. 105 hükmünde eda davası düzenlenmiş olup; *“Eda davası yoluyla mahkemeden, davalının, bir şeyi vermeye veya yapmaya yahut yapmamaya mahkûm edilmesi talep edilir.”* şeklinde ifade edilmiştir. Bu davanın amacı, ilgili madde metninden de anlaşılacağı üzere, davalıya bir şeyi vermek veya yapmak ya da yapmamak gibi bir yükümlülük yüklemeyi hedeflemektedir. Belirli mal bırakma alacaklısı, belirli mal bırakma tasarrufuyla lehine kazandırmada bulunan belirli mala ilişkin kişisel bir istem hakkı kazandığından, bu hakkını bu dava yoluyla istemesi gerekmektedir⁴⁹⁴. Fakat vasiyetname, belirli mal bırakma niteliğinde değil de mirasçı atama kapsamında düzenlenmiş ise, bu durumda atanmış mirasçının, kendi adına kalan malların ifası için bu davayı açmasında herhangi bir hukuki menfaati bulunmamaktadır⁴⁹⁵. Çünkü, atanmış mirasçı, mirasbırakanın ölümü anında terekenin tamamı veya belli bir kısmı üzerinde hak sahibi olmaktadır.

Vasiyetin tenfizi davası, bir ayni hakkın tespiti için açılmamakta olup TMK m. 595 vd. hükümlerine müteakip açılan vasiyetnamenin itiraza uğramadığı veya iptalinin istenmediği ve süresinin geçmesi neticesinde kesinleşmiş olduğu durumlarda açılmaktadır⁴⁹⁶. Buradaki amaç,

⁴⁹⁰ Günay, s.169; Albaş, s.141; Serozan/Engin, s.364.

⁴⁹¹ Günay, s.170.; “MK. m.600 uyarınca; muayyen mal vasiyetinde, vasiyet alacaklısı kişisel bir istem hakkı kazanır ve bu hak dava yoluyla talep edilebilir. Uygulamada bu dava vasiyetin tenfizi davası olarak anılmaktadır.” Yarg. 3. HD. 2019/5335E., 2020/3236K., 22.06.2020 tarihli ilam, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> (erişim tarihi: 19.10.2021).

⁴⁹² Günay, s.170.

⁴⁹³ 04.02.2011 tarih, 27836 sayılı Resmî Gazete

⁴⁹⁴ Günay, s.171.

⁴⁹⁵ “...Vasiyetname, muayyen mal vasiyeti niteliğinde olmayıp, mirasçı atamaya ilişkindir (TMK. md. 516). MK. Md.600 uyarınca muayyen mal vasiyetinde vasiyet alacaklısı kişisel bir istem hakkı kazanır ve bu hak dava yoluyla talep edilebilir. Uygulamada bu dava vasiyetin tenfizi davası olarak anılmaktadır. Medeni Kanun'un 600. maddesi muayyen mal vasiyetini kapsayıp mirasçı atanmasını kapsamaz (Nitekim değişiklik öncesi medeni kanun 541 metninde "kendisine muayyen bir şey vasiyet edilen kimse" ifadei kullanılmaktadır). Atanmış mirasçılarda ise miras, miras bırakanın ölümü ile kazanılır (TMK. md.599/3). Mirasçı atanmış kişi miras bırakanın ölümü ile tereke üzerinde doğrudan ve kendiliğinden bir ayni hak kazanır. Bu durumda, miras bırakanın intikal eden ayni hakların, atanmış mirasçı adına tescili için vasiyetnamenin yerine getirilmesi davasına dolayısıyla mahkeme hükmüne ihtiyaç yoktur. Atanmış mirasçıya, buna ilişkin mirasçılık belgesi verilmesi (TMK. md.598/2) yeterli olup, bu nitelikteki belge ile ayni hakların bu kişi adına tapuda (resmi senet düzenlenmeksizin tescili) mümkündür (Tapu Sicili Tüzüğü md.21/a).” Yarg. 3. HD, T. 06.12.2010, E. 2010/12478, K. 2010/19947 sayılı ilamı, <http://www.sagiroglu.av.tr/mirasci-atanan-mirisin-olumu-ile-terekede-dogrudan-ve-kendiliginden-bir-ayni-hak-kazanir-cn635.html> (erişim tarihi: 11.05.2021); Günay, s.170.

⁴⁹⁶ “...Vasiyetnamenin yerine getirilebilmesi için, vasiyetnamenin itiraza uğramadan kesinleşmesi veya vasiyetname ve terekeye yönelik tüm davaların sonuçlanması, kararların kesinleşmesi gerekmektedir.” Yarg. 3. HD, T. 29.09.2011, E. 2011/14449, K. 2011/14186 sayılı ilamı, <https://legalbank.net/belge/y-3-hd-e-2011-14449-k-2011-14186-t-29-09-2011-vasiyetnamenin-yerine-getirilmesi/929468> (erişim tarihi: 26.05.2021); bkz. Günay, s. 170; Ayan, s.273.

davanın konusuz kalmamasını sağlamaktır. Zira, vasiyetnamenin iptali istemiyle açılan bir davanın kabulüne karar verilmesi halinde, vasiyetin tenfizi davası konusuz kalmaktadır.

3.6.2. Tenfiz Davasında Usul

3.6.2.1. Davacı

Belirli mal bırakılan kişi, üçüncü bir kişi olabileceği gibi yasal veya atanmış mirasçı da olabilmektedir⁴⁹⁷. TMK m. 519/3 hükmünde; “*Yasal veya atanmış mirasçı, mirası reddetmiş olsa bile lehine yapılmış bir tasarrufun yerine getirilmesini isteyebilir.*” şeklinde düzenleme mevcuttur. Bu hüküm dikkate alındığında görülmektedir ki; lehine belirli mal bırakılan mirasçılar, TMK m. 510 hükmüne göre mirastan çıkarılmış, TMK m. 528 hükmüne göre mirastan feragat etmiş, TMK m. 578 hükmüne göre mirastan yoksun olmuş veya TMK m. 605 hükmüne göre mirası reddetmiş olsa da kendi lehine bırakılmış olan malı istemde bulunma hakkına sahiptirler⁴⁹⁸. O halde, lehine belirli mal bırakılan alacaklı, üçüncü bir kişi olabileceği gibi yasal veya atanmış bir mirasçı da olabilmektedir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus, yasal veya atanmış mirasçıların lehine bırakılan belirli bir malın bulunup bulunmadığıdır. Zira, yasal veya atanmış mirasçılar yararına bırakılan bir malın bulunmaması halinde, bu kişilerin bu davayı açmada hukuki menfaatleri bulunmamaktadır⁴⁹⁹. Çünkü bu kişiler, mirasbırakanın ölümüyle birlikte yasal mirasçılar gibi herhangi bir işleme gerek kalmaksızın terekeden hak kazanmaktadırlar⁵⁰⁰. Bu durumda yalnızca ölüme bağlı tasarrufla lehine belirli mal bırakılan kişiler, bu davayı açma hakkına sahiptirler⁵⁰¹.

3.6.2.2. Davalı

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun m. 600/1 hükmünde; “*Vasiyet alacaklısı, vasiyeti yerine getirme görevlisi varsa ona; yoksa yasal veya atanmış mirasçılara karşı kişisel bir istem hakkına sahip olur.*” şeklinde düzenleme mevcuttur.

Mirasbırakanın, son arzularını yerine getirme görevi prensip olarak yasal veya atanmış mirasçılara aittir⁵⁰². Ancak mirasbırakan, ölüme bağlı tasarrufla, bu kişiler dışında başka bir kişiyi görevlendirerek son arzularının o kişi tarafından yerine getirilmesini de kararlaştırabilmektedir⁵⁰³. Bu durumda vasiyeti yerine getirme görevlisi, mirasbırakan tarafından son arzularını yerine getirmek için görevlendirilen ve fiil ehliyetine sahip bulunan

⁴⁹⁷ Antalya, s.237; Ayan, s.128; Günay, s.179.

⁴⁹⁸ Günay, s.179.

⁴⁹⁹ Günay, s.179.

⁵⁰⁰ Öztan, s.273; Günay, s.179; Çabri, s.347.

⁵⁰¹ Günay, s.179.

⁵⁰² Kocaağa, Hukuki Nitelik, s.4; Çabri, s.707.

⁵⁰³ Öztan, s.296; Kocaağa, Hukuki Nitelik, s.4; Çabri, s.708.

kişi olarak karşımıza çıkmaktadır⁵⁰⁴. İlgili hüküm gereğince de mirasbırakanın, vasiyeti yerine getirme görevlisi tayin etmesi durumunda bu kişiye, vasiyeti yerine getirme görevlisi tayin etmemesi durumunda ise mirasçılık belgesindeki tüm mirasçılara karşı bu davanın yöneltilmesi gerekmektedir⁵⁰⁵. Ancak mirasçılık belgesi kapsamında bu kişiler haricinde başka bir mirasçının daha bulunması halinde, o kişiye karşıda husumetin yöneltilmesi gerekmektedir⁵⁰⁶. Aksi takdirde; uygulamada husumet yönünden eksik inceleme ile yazılı şekilde karar verilmiş olması doğru görülmemektedir⁵⁰⁷.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun m. 601/2 hükmüne göre ise, belirli mal bırakma konusunun sigorta alacağına yönelik olması durumunda, belirli mal bırakma alacaklısı istem hakkını sigortacıya karşı doğrudan doğruya kullanabilmektedir. Bu durumda, belirli mal bırakma konusu sigorta alacağına ilişkin ise, davacının istem hakkını belirli mal bırakma borçlusuna değil de sigortacıya karşı yöneltilmesi gerekmektedir.

3.6.2.3. Görevli Mahkeme

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun m. 2 hükmünde, “*Dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığı haklarına ilişkin davalarla, şahıs varlığına ilişkin davalarda görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadıkça asliye hukuk mahkemesidir.*”

Bu Kanunda ve diğer kanunlarda aksine düzenleme bulunmadıkça, asliye hukuk mahkemesi diğer dava ve işler bakımından da görevlidir.” şeklinde düzenleme mevcuttur. İlgili hüküm dikkate alındığında görülmektedir ki; kanunda aksine bir düzenleme bulunmadıkça, belirli mal bırakma borçlusunun ifadan kaçınması halinde açılacak olan tenfiz davasında görevli mahkeme, Asliye Hukuk Mahkemesidir⁵⁰⁸.

⁵⁰⁴ Kocağa, Hukuki Nitelik, s.4; Çabri, s.708; Dural/Öz, s.185.

⁵⁰⁵ “...Vasiyetnamenin tenfizi davası, vasiyeti yerine getirme görevlisi varsa ona, yoksa yasal veya atanmış mirasçılara karşı açılır.” Yarg. 3. HD, T. 09.05.2019, E. 2019/2735, K. 2019/4370 sayılı ilamı, <https://avukatlarasor.net/q/yargitay-3-hukuk-dairesi-20192735-e-20194370-k> (erişim tarihi: 26.05.2021).

⁵⁰⁶ Günay, s.180.

⁵⁰⁷ Günay, s.180.

⁵⁰⁸ Günay, s.178; “Dava dilekçesinde mirasbırakan M.Y.’a ait vasiyetnamelerin yerine getirilmesi istenilmiştir. Mahkemece davanın dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddi cihetine gidilmiş, hüküm davacı tarafından temyiz edilmiştir. ...Davacı dilekçesinde; mirasbırakan M.Y.’a ait 02.12.1992 ve 20.09.1996 tarihli vasiyetnamelerin yerine getirilmesi talep etmiştir. Davalı vekili, cevap dilekçesi ile davayı kabul ettiğini bildirmiştir. Mahkemece, tarafların isteğinin dava konusu vasiyetnamenin açılıp okunması sonucu herhangi bir itiraza uğramadığının, iptalinin istenilmediğinin ve kesinleşmiş olduğunun tespitinden ibaret olduğu, Yargıtay HGK’nun 13.02.1991 gün ve 1990/648 E. 1991/65 K. sayılı emsal içtihadına göre bu tür davalarda ve isteklere de sulh hukuk mahkemesince bakılması gerektiği gerekçe gösterilerek davacının davasının dava şartı yokluğu nedeniyle usulden reddine, karar kesinleştiğinde ve istek halinde dosyanın yetkili ve görevli Hatay Nöbetçi Sulh Hukuk Mahkemesi’ne gönderilmesine tensiben karar verilmiş; hüküm, davacı tarafından temyiz edilmiştir. Dava, TMK’nun 600. maddesine dayalı olarak açılmış vasiyetname hükümlerinin yerine getirilmesi istemini içeren eda davasıdır. Davacı, belirli (muayyen) mal bırakmayı içeren vasiyetname ile kendisine vasiyet edilen; taşınmazların adına tapuya tescilini, banka hesaplarında bulunan paraların ödenmesini, ziynet eşyaları ile menkul

Mirasbırakanın, belirli mal bırakma tasarrufuyla, ölümünden sonra ödenecek olan bir sigorta alacağını bir kimse lehine bırakması durumunda ise görevli mahkeme, ticari bir ilişki sebebiyle yapılan hayat sigortası kapsamında Asliye Ticaret Mahkemesi iken, tüketici ilişkisi sebebiyle yapılan hayat sigortası kapsamında Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Hükümleri uygulanması gerektiğinden Tüketici Mahkemesidir.

3.6.2.4. Yetkili Mahkeme

6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun m. 11 hükmünde, *“Aşağıdaki davalarda, ölen kimsenin son yerleşim yeri mahkemesi kesin yetkilidir:*

a)Terekenin paylaşılmasına, yapılan paylaşma sözleşmesinin geçersizliğine, ölüme bağlı tasarrufların iptali ve tenkisine, miras sebebiyle istihkaka ilişkin davalar ile mirasçılar arasında terekenin yönetiminden kaynaklanan davalar.

b)Terekenin kesin paylaşımına kadar mirasçılara karşı açılacak tüm davalar.

Terekede bulunan bir mal hakkında açılmak istenen istihkak davası, terekenin yazımı ve tespiti zamanında mal nerede bulunuyorsa, orada da açılabilir.

Mirasçılık belgesinin iptali ve yeni mirasçılık belgesi verilmesine ilişkin davalarda, mirasçıların her birinin oturduğu yer mahkemesi de yetkilidir.” şeklinde düzenleme mevcuttur. İlgili hüküm dikkate alındığında görülmektedir ki; tenfiz davasında yetkili mahkeme, mirasbırakanın son yerleşim yeri mahkemesidir⁵⁰⁹. Bu yetki kuralı kesindir⁵¹⁰.

malların teslimini talep etmiştir. Bilindiği üzere, 01.10.2011 tarihinde yürürlüğe giren 6100 sayılı HMK. ile hukuk mahkemelerinin görevine giren davalar yeniden düzenlenmiş olup, anılan kanunun 2. maddesinde, asliye hukuk mahkemelerinin görevine giren davalar sayılmıştır. Buna göre “Dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığı haklarına ilişkin davalarla, şahıs varlığına ilişkin davalarda görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadıkça asliye hukuk mahkemesidir. Bu Kanunda ve diğer kanunlarda aksine düzenleme bulunmadıkça, asliye hukuk mahkemesi diğer dava ve işler bakımından da görevlidir.” Buna göre, 6100 sayılı HMK.nun yürürlüğe girdiği 01.10.2011 tarihinden sonra (21.09.2012) açılmış bulunan bu davaya bakmakla görevli mahkemenin asliye hukuk mahkemesi olduğu ortadadır. Hal böyle olunca, mahkemece; davanın esası incelenip sonucuna uygun bir karar verilmesi gerekirken, yanılgılı değerlendirme ile yazılı şekilde hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır. Bu itibarla yukarıda açıklanan esaslar göz önünde tutulmaksızın yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsiz, temyiz itirazları bu nedenlerle yerinde olduğundan kabulü ile hükmün HUMK.nun 428.maddesi gereğince BOZULMASINA ve peşin alınan temyiz harcının istek halinde temyiz edene iadesine, 28.01.2013 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.”, Yarg. 3. HD, T. 28.01.2013, E. 2013/185, K. 2013/1187 sayılı ilamı, bkz. Günay, s.198-199, <https://mirasuzmani.com/vasiyetnamenin-yerine-getirilmesi-istemini-iceren-eda-davasinda-asliye-hukuk-mahkemesi-gorevlidir/> (erişim tarihi: 14.05.2021).

⁵⁰⁹ Günay, s.178; “Dava vasiyetnamenin ifası ile birlikte vasiyet edilen taşınmazların tesciline istemine ilişkindir. Dosya kapsamından, vasiyet edenin ölümünden önce Erzincan Merkez Aslanlı Mahallesi 216 sokakta ikamet ettiği, vasiyetinin Erzincan Sulh Hukuk Mahkemesi tarafından açıldığı anlaşılmaktadır. TMK m. 575’e göre, “miras, miras bırakanların ölümü ile açılır, miras bırakanın sağlığında yapmış olduğu mirasla ilgili kazandırmalar ve paylaştırmalar, terekenin ölüm anındaki durumuna göre değerlendirilir”. TMK m. 576’ ya göre ise, “miras, malvarlığının tamamı için miras bırakanın yerleşim yerinde açılır” hükümleri karşısında, uyuşmazlığın Erzincan Asliye Hukuk Mahkemesinde çözüme kavuşturulması gerekir. Açıklanan nedenlerle HUMK 25, 26. maddeleri gereğince Erzincan 2. Asliye Hukuk Mahkemesinin yargı yeri olarak belirlenmesine...”, 20 HD 2004/10152E. 2004/9780K. 06.10.2004 tarihli ilamı, bkz. Günay, s.179.

⁵¹⁰ İrge Erdoğan, Burcu, “5718 Sayılı MÖHUK Uyarınca Tenkis Davasında Uygulanacak Hukukun Kamu Düzeni Bakımından Değerlendirilmesi ve Yetkili Mahkeme”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi

Yargıtay kararlarında da HMK m. 11 hükmü kapsamına giren davaların, taşınmazın aynına ilişkin olsa dahi, ölen kişinin son yerleşim yeri mahkemesinde görüleceği kabul edilmektedir⁵¹¹. Bu tür davalarda, yetkinin kesin olduğu tartışmaya yer verilmeyecek şekilde açıktır.

3.6.2.5. İstem

Belirli mal bırakmada, istem hakkı TMK m. 600 hükmü içeriğinde düzenlenmiştir. İlgili maddenin birinci fıkrasında istem hakkına, ikinci fıkrasında alacağın muaccel olmasına, üçüncü fıkrasında ise kazandırmada bulunulan belirli malın teslimine, devrine ve yerine getirilmemesinden doğan zararın giderilmesine yer verilmiştir⁵¹².

Mirasbırakan, ölümünden sonra lehine kazandırmada bulunulan belirli mal bırakma alacaklısına, varsa vasiyeti yerine getirme görevlisinden, yoksa yasal veya atanmış mirasçısından kendisine vasiyet edilen belirli malı istemeye yönelik kişisel bir istem hakkı sağlamaktadır⁵¹³. Bu durumda lehine belirli mal bırakılan alacaklı, bırakılan belirli mal üzerinde aynı değil, kişisel bir hakka sahiptir⁵¹⁴. O halde, belirli mal bırakma alacaklısının hakkı, terekeden alacaklı durumunda bulunması nedeniyle yalnızca lehine bırakılan belirli malın zilyetliğinin devrini isteme hakkına ilişkindir⁵¹⁵. Bu istem hakkı, bırakılan belirli malın teslimi veya devri yönünde kullanabileceği gibi belirli mal bırakma konusu bir davranış ise, bunun yerine getirilmemesinden doğan zararın giderilmesine ilişkin de kullanabilmektedir⁵¹⁶.

Dergisi, C. 20, S. 1, 2018, s.s. 397-430, s.422, <https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2018/06/11-BURCU-IRGE-ERDOGAN.pdf> (erişim tarihi: 14.05.2021).

⁵¹¹ İrge Erdoğan, s.422; "Davacı, mirasbırakan tarafından düzenlenen 25.06.1969 günlü vasiyetname ile kendisine bırakılan Beyoğlu Cihangir mahallesi Soğanlı mevkii 648 ada 34 parsel s. Taşınmazın ¼ hissesinin adına tapuya tesciline karar verilmesini talep etmiştir(m. 600). Dosya kapsamı ve toplanan delillerden mirasbırakanın yerleşim yerinin Şişli olduğu, vasiyetnamenin Şişli Sulh Hukuk Mahkemesinde açılarak okunduğu anlaşılmaktadır. Vasiyetnamenin yerine getirilmesine yönelik davaya mirasbırakanın yerleşim yeri mahkemesinde bakılması gerekir. Bu yetki kesindir. Yargılamanın her aşamasında hakim tarafından kendiliğinden dikkate alınması zorunludur. Mahkemece yetkisizlik kararı verilmesi gerekirken, yazılı olduğu üzere hüküm kurulması usul ve yasaya aykırıdır", Yarg. 2. HD, T. 13.05.2008, E. 2008/3742, K. 2008/6979 sayılı ilamı, bkz. Günay, s.178-179.

⁵¹² Günay, s.181.

⁵¹³ Çabri, s.357; Dural/Öz, s.143; Günay, s.169; Kocayusufpaşaoğlu, s.260; Günay, s.181-182.

⁵¹⁴ Günay, s.182; Antalya, s.234; Serozan/Engin, s.363.

⁵¹⁵ Günay, s.182; "Yararına vasiyet edilen kişinin o mal üzerindeki hakkı, aynî olmayıp şahsîdir. Bu hususta yazarlar oybirliği içindedirler. (...) Kendisine belli bir mal vasiyet olunan kimse tereke alacaklısı durumunda olup onun hakkı, malın teslimini istemekten ibarettir. Hal böyle olunca vasiyet konusu şey elden çıkmış ise, malı eline geçiren kimse hakkında geri alma (istirdat) davası açılamaz. Vasiyet alacaklısının bu gibi hallerde yapacağı iş, mirasçılardan o şeyin bedelini, yani malın elden çıkması sebebiyle terekeye giren değeri istemekten ibarettir. Olayda vasiyet olunan taşınmazın mülkiyeti başkasına geçtiğine göre davacı, satış sebebiyle elde edilen meblâğın (paranın) ödetilmesini isteyebilir", 2. HD 1984/6342E., 1984/7097K., 27.09.1984 tarihli ilam, bkz. Günay, s.182.

⁵¹⁶ Günay, s.182.

3.6.2.6. Zamanaşımı

Zamanaşımına TMK m. 602 hükmünde yer verilmiştir. İlgili hükümde, “*Vasiyet alacaklısının dava hakkı, ölüme bağlı kazandırmayı öğrenmesinin veya vasiyet borcu daha sonra muaccel olaksa muaccel olma tarihinin üzerinden on yıl geçmekle zamanaşımına uğrar.*” şeklinde düzenleme mevcuttur. Bu durumda belirli mal bırakma alacaklısının dava hakkı, lehine yapılan kazandırmayı öğrenmesinden veya alacak daha sonra muaccel hale gelecek ise alacağın muaccel hale gelmesinden itibaren on yıldır⁵¹⁷. Uygulamada ise, sulh hukuk hakimliğinin vasiyeti açtıktan sonra, lehine belirli mal bırakılan alacaklıya durumu tebliğ etmesiyle birlikte on yıllık süre işlemeye başlamaktadır⁵¹⁸.

⁵¹⁷ Öztan, s.278; Çabri, s.383; Ayan, s.273.; “Açıklanan madde hükmüne göre; kendisine muayyen bir şey vasiyet edilen kimsenin dava hakkı, ölüme bağlı tasarrufu öğrenme tarihinin üzerinden on yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Bu açıklamalar ışığında somut olay incelendiğinde; murisin ölümü üzerine vasiyetnamenin açılması için Elbistan Sulh Hukuk Mahkemesine gönderildiği, vasiyetnamenin 17/08/2001 tarihli duruşmada açılarak davacı ve hazır bulunan diğer yasal mirasçının yüzüne karşı okunduğu, diğer bir anlatımla davacının vasiyetname ve içeriğini duruşmada öğrendiği, buna bağlı olarak kanunda öngörülen on yıllık zamanaşımı süresinin bu tarihte işlemeye başladığı, davanın ise zamanaşımı süresi dolduktan sonra 23/01/2012 tarihinde açılmış olduğu anlaşılmaktadır. Hal böyle olunca, mahkemece; yukarıda açıklanan maddi ve hukuki olgular çerçevesinde, davalıların cevap dilekçesi ile süresinde zamanaşımı def’inde bulunduğu dikkate alınarak , davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar verilmesi gerekirken, yanılmalı değerlendirme ile yazılı şekilde karar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır.” Yarg. 3. HD 2021/2090 E., 2021/5095 K., 18.05.2021 tarihli ilam, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> (erişim tarihi: 19.10.2021).

⁵¹⁸ Günay, s.184; “Somut olayda, dosyada mevcut Keşan Sulh Hukuk Mahkemesinin 13.09.1994 tarih, 1994/5E-1994/5K. sayılı suretine göre Keşan Cumhuriyet Savcılığınca, Keşan 1. Noterliğinde düzenlenen Enbiye Çakırlı’ya ait vasiyetnamenin açılması talebinde bulunduğu, yapılan yargılamada vasiyetname açılıp okunduktan sonra vasiyetname lehtarının (işbu dosya davacısı) hazır bulunmadığı belirtilerek kendisine tebligat çıkartılmasına karar verildiği anlaşılmaktadır. Bu durum karşısında mahkemece davacıdan kararın kendisine tebliğ edilip edilmediği, hangi tarihte muttali olduğu sorulmalı, davacıya tebliğ edilmediği takdirde davanın süresinde açıldığı kabul edilmek suretiyle işine esasına girilerek hasıl olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, yazılı gerekçe ve yanılmalı değerlendirme ile zamanaşımı nedeniyle davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiştir.” Yarg. 3. HD, 2014/3812E., 2014/10948K., 03.07.2014 tarihli ilam, <http://www.cemalettingurler.av.tr/tr/yargi-karari/esas-no-2014-3812-karar-no-2014-10948> (erişim tarihi: 26.05.2021)

SONUÇ

Mirasbırakan, mirasçılar arasında kendi istek ve arzusuna yönelik olarak miras paylaşımını yapma hakkına sahiptir. Ancak bu hak, kanun koyucu tarafından birtakım sınırlandırmalara tabi tutulmaktadır. Bu sınırlandırmalar; ilk olarak, saklı paylı mirasçıların kanunen belirlenmiş olan payları olup mirasbırakanın, saklı paylı mirasçılara ait bulunan ve kanunda belirlenmiş olan payları üzerinde tasarruf yapma yetkisinin önlenmesi amacıyla düzenlenmiştir. İkinci olarak ise, ölüme bağlı tasarruflar şekil ve içerik bakımından sınırlandırmalara tabi tutulmuştur. Bunlar, şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar ve maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar olarak adlandırılmıştır. Şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar olarak adlandırılmış olan sınırlandırmalar, mirasbırakanın iradesini açıklarken bağlı olduğu şekil şartlarını ifade etmekte, maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar olarak adlandırılan sınırlandırmalar ise, mirasbırakanın istek ve arzusu ile ölümüne bağlı emirlerini içermektedir. Bu durumda mirasbırakan, maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf yapmak istediği takdirde, yalnızca 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda düzenlenmiş olan şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflardan birini seçerek tasarruf işlemi yapmak mecburiyetinde bulunmaktadır. Şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar; vasiyetname ve miras sözleşmeleridir. Mirasbırakanın ölüme bağlı tasarruflarının bir kısmı sadece vasiyetnamelere konu olabilmekteyken bir kısmı da sadece miras sözleşmelerine konu olabilmektedir. Ancak bunların dışında kalan ölüme bağlı tasarruflar hem vasiyetnamelere hem de miras sözleşmelerine konu olabilmektedir. Mirasbırakanın, belirli mal bırakmaya ilişkin tasarrufu da hem miras sözleşmesi hem de vasiyetname ile yapabilmektedir.

Mirasbırakan, şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflardan birisi ile, mirasçı atama maksadı dışında, kendi istek ve arzusuna göre malvarlığındaki belirli bir malı bırakma yoluyla bir kişi lehine tasarrufta bulunmuş ise, bu durumda belirli mal bırakma meydana gelmektedir.

Belirli mal bırakmanın temel amacı, bir kişi lehine ekonomik değeri olan belirli bir mal kazandırmaktır. Mirasbırakan, ölüme bağlı tasarrufla belirli bir mala ilişkin üçüncü bir kişi lehine kazandırmada bulunabileceği gibi, yasal veya atanmış mirasçılar lehine de belirli bir malın teslimine yönelik kazandırmada bulunabilmektedir. TMK m. 517/2 hükmüne dikkat edildiğinde, belirli mal bırakma konusunu oluşturan vasiyet çeşitlerinin sınırlı sayıda olmadığı görülmektedir. Belirli mal bırakma konusunu oluşturan başlıca vasiyet çeşitleri; alt vasiyet, ön vasiyet, seçimlik vasiyet, parça vasiyeti, çeşit vasiyeti, alacak vasiyeti, ibra vasiyeti, intifa vasiyeti, sükna (oturma) vasiyeti, irat vasiyeti, tedarik vasiyeti ve mal vasiyetidir. Ayrıca mirasbırakan, belirli mal bırakma alacaklısına bir taşınmaza yönelik irtifak hakkı tesis

edebildiği gibi önalım, geri alım, alım hakkı tanınması gibi kanunda sayılmamış olan kazandırmalarda da bulunabilmektedir. Hatta belirli mal bırakmanın hüküm ve sonuçlarını doğurması bakımından istisna teşkil eden “sigorta vasiyeti” dahi, mirasbırakan tarafından düzenlenmiş olan ölüme bağlı tasarrufla belirli mal bırakma konusunu oluşturabilmektedir. Belirli mal bırakma vasiyetinde asıl amaç, kazandırmadır. Bu nedenle; mirasbırakan, belirli mal bırakma tasarrufuyla bir borcunu üçüncü bir kişiye bırakmamaktadır.

Belirli mal bırakma alacaklısı, gerçek ve tüzel kişiler olabileceği gibi tüzel kişiliğe haiz olmayan topluluklarda olabilmektedir. Mirasbırakan tarafından belirlenen ve lehine belirli mal bırakılan alacaklının, kim olduğunun ise ölüme bağlı tasarrufla açıkça belirtilmesi gerekmektedir. Mirasbırakan, birden fazla kişiyi belirli mal bırakma alacaklısı olarak belirleyebilmektedir. Bu durumda, ölüme bağlı tasarruftan aksi anlaşılmadıkça, belirli mal bırakma alacaklılarının tümünün payları eşit kabul edilmektedir.

Belirli mal bırakma borçlusu ise, varsa vasiyeti yerine getirme görevlisi yoksa yasal veya atanmış mirasçılar olabileceği gibi, belirli mal bırakma alacaklısı da başka bir belirli mal bırakma borçlusu olabilmektedir. Mirasbırakan, ölüme bağlı tasarrufla birden fazla belirli mal bırakma borçlusu da tayin edebilmektedir. Bu durumda borçlular, belirli mal bırakma alacaklısına karşı müteselsilen sorumlu olmaktadır.

Belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacak, kural olarak mirasbırakanın ölümüyle birlikte doğmaktadır. Belirli mal bırakma alacağının doğumu için de öncelikli olarak mirasbırakanın ölümüyle birlikte kurucu ve geçerlilik unsurlarını içeren bir ölüme bağlı tasarrufun bulunması ve bu tasarrufla başka bir kişi lehine ekonomik değeri olan bir kazandırma yapılmış olması gerekmektedir. Fakat bu durumun istisnasını geciktirici koşula bağlı ölüme bağlı tasarruflar oluşturmaktadır. Bir koşula bağlanmış ölüme bağlı tasarrufun bulunması halinde, mirasbırakanın ölümüyle birlikte belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacağın doğumu her daim gerçekleşmemektedir. Burada önemli olan, koşulun gerçekleştiği andır. Koşul gerçekleştiği takdirde, belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacak hüküm ve sonuçlarını doğurmaktadır.

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun m. 517/3 hükmüne göre ise, mirasbırakanın ölümü anında belirli mal bırakma konusunu oluşturan malın terekede mevcut bulunmaması, belirli mal bırakma borçlusunun borcunu düşürmektedir. Bu durumda, tasarruftan aksi anlaşılmadıkça, mirasbırakanın ölümü anında belirli mal terekede mevcut bulunmuyorsa, belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacak da doğmamaktadır. Ancak mirasbırakan bu malın tedarik edilmesini ve yerine getirilmesini ölüme bağlı tasarrufla öngörmüş ise, o halde alacağın doğumu gerçekleşmektedir.

Belirli mal bırakmada, alacak hakkının doğumu için ayrıca TMK m. 581 hükmünde belirtilmiş olan koşulun, lehine belirli mal bırakılan alacaklı yönünden taşınıyor olması gerekmektedir. Bu koşul, mirasbırakanın ölümü anında lehine belirli mal bırakılan alacaklının hak ehliyetine sahip ve sağ olmasıdır. Ancak belirli mal bırakma bakımından bu şartın bir istisnası mevcuttur. TMK m. 583/1 hükmünde istisna hali düzenlenmiştir. Bu hükmü göre, mirasın açıldığı esnada henüz var olmayan bir kişiye art mirasçı ya da art belirli mal bırakma alacaklısı olarak da tereke veya tereke malı bırakılabilmektedir. Bu durumda akla şu soru gelmektedir; Cenin vasiyet alacaklısı olabilir mi? Bu soru daha önce de değindiğimiz gibi tartışmaya açık bir konudur. Ancak TMK m. 583/1 hükmünde yer alan düzenleme ile henüz var olmayan bir kişi lehine belirli bir mal bırakılabiliyor ise, TMK m. 521 vd. hükümleri uygulama alanı bulacağından, alacak hakkının doğumu ve muacceliyeti için ceninin de tam ve sağ doğması durumunda belirli mal bırakma alacaklısı sıfatına sahip olduğunun düşünülmesi gerekmektedir.

Belirli mal bırakma alacaklısının gaip olması durumunda ise, belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacak doğacak mıdır? Bu sorunun cevabı, gaiplik durumunun mirasbırakanın ölümünden önce mi yoksa sonra mı gerçekleştiğinde saklıdır. Gaiplik halinin, mirasbırakanın ölüm tarihinden önce olması durumunda ilgili alacak TMK m. 581 hükmü gereğince doğmamaktadır. Bu durum neticesinde, belirli mal bırakma alacaklısı olan gaibin mirasçılarının da ölüme bağlı tasarrufla gaip olan kişiye bırakılan malı isteme hakkı bulunmamaktadır. Ancak gaiplik halinin, mirasbırakanın ölüm tarihinden sonra olması durumunda bırakılan belirli malın gaip açısından kazandırmaya elverişli bir mal varlığı değeri oluşturması halinde, gaibin mirasçıları belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacağı isteme hakkına sahip bulunmaktadır.

Belirli mal bırakma alacağı, mirasbırakanın tasarrufundan aksi anlaşılmıyorsa, belirli mal bırakma borçlusunun mirası kabul etmesi veya ret hakkının düşmesiyle muaccel hale gelmektedir. Ancak mirasbırakan, belirli mal bırakma alacaklısının alacağını bir koşula veya bir süreye bağlamışsa, bu durumda belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacak, koşulun gerçekleşmesi veya vade tarihinin gelmiş olması durumunda muaccel hale gerekmektedir.

Belirli mal bırakma borçlusunun, mirasın açıldığı anda belirli mal ne durumda ise o haliyle alacaklısına teslim etmesi gerekmektedir. Bu durumda belirli mal bırakma borçlusunun, mirasın açıldığı esnada belirli mala ilişkin yarar ve hasarın varlığı nedeniyle alacaklıya yönelik herhangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Lakin, mirasın açılmasından sonra belirli mal bırakma borçlusunun kusuru nedeniyle belirli malın hasara uğraması durumunda, TMK m. 518/2 hükmü gereğince, belirli mal bırakma borçlusu, alacaklıya karşı

vekaletsiz iş görme hükümleri kapsamında sorumlu olmaktadır. Ayrıca belirli mal bırakma borçlusu, belirli mal konusunu oluşturan alacağa ilişkin gerekli ve yararlı yapmış olduğu masrafları, lüks masraflar hariç, vekaletsiz iş görme hükümleri gereğince alacaklısından faiziyle birlikte kendisine ödenmesini isteme hakkına sahiptir. Geciktirici koşula bağlı ölüme bağlı tasarruflarda ise, yarar ve hasarın geçişine ilişkin kanunda özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Özellikle, mirasın açılması anından uzun bir süre sonra, koşulun gerçekleşmesi halinde, yarar ve hasarın geçişinin hangi andan itibaren kabul edileceği kanunda açıkça düzenlenmemiştir. Ancak koşulun, ileride gerçekleşip gerçekleşmeyeceği belirsiz olduğundan, yararın ve hasarın geçişinde koşulun gerçekleştiği anın esas alınması, hukuki açıdan da bazı sakıncaların ortaya çıkmasını engellemiş olacaktır. Bozucu koşula bağlı tasarruflarda ise, yarar ve hasarın geçişi mirasın açılmasıyla birlikte lehine belirli mal bırakılan alacaklıya geçmektedir. Teslim borcu ifa edildikten sonra meydana gelen maldaki değişikliklerden ise, belirli mal bırakma alacaklısı sorumlu bulunmaktadır.

Mirasbırakanın borçlarından dolayı ise, belirli mal bırakma alacaklısının herhangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır. Ancak TMK m. 603/1 hükmü gereği, mirasbırakandan alacaklı olanların hakları, belirli mal bırakma alacaklısının haklarından önce gelmektedir. Bu nedenle, tereke üzerinden öncelikli olarak mirasbırakanın alacaklılarına yönelik ifa da bulunmalıdır. İfa sonucunda mirasbırakanın tasarruf nisabı kapsamında kalan kısım yönünden ise belirli mal bırakma alacaklısının hakkının ifa edilmesi gerekmektedir. Belirli mal bırakma alacaklısının hakları ise, kanunda da belirtildiği üzere mirasçılarının alacaklılarının haklarından önce gelmektedir. Dolayısıyla mirasçılarının alacaklıları, alacaklarının ifa edilmesini belirli mal bırakma alacaklısından isteyememektedirler. Fakat belirli mal bırakma konusunu oluşturan mal ifa edildikten sonra, mirasçılarının alacaklıları, borçlu mirasçıdan alacaklarının ifa edilmesini kalan tereke üzerinden isteme hakkına sahiptirler. Bu durumda belirli mal bırakma alacaklısının hakları, mirasçılarının kişisel borçlarının ifasından önce gelmektedir.

Belirli mal bırakma kapsamında saklı payı ihlal edilen mirasçılara, ilgili tasarrufların tenkisini isteme hakkı tanınmıştır. Belirli mal bırakmanın tenkisine ilişkin olan TMK m. 564/1 hükmünde de bu hususta lehine kazandırma yapılan belirli mal bırakma alacaklısına bir seçimlik hak tanınmıştır. Bu hakkın kullanımı, değerinde azalma meydana gelmeksizin bölünmesine olanak bulunmayan belirli bir mal bırakma tasarrufu tenkise tabi olduğunda kullanılmaktadır. Lehine kazandırma yapılan belirli mal bırakma alacaklısı bu hakka istinaden, ya tenkis edilecek tutarı ödeyerek malın kendisine verilmesini istemeli ya da tasarruf nisabı kapsamında malın değerinin para olarak tarafına ödenmesini istemelidir. TMK m. 604 hükmünde ise, daha önceden yerine getirilmiş olan belirli mal bırakma nedeniyle

mirasçılarının saklı payları ihlal edilmesi durumunda, mirasçılara dava açma hakkı tanınmıştır. Bu hükme göre saklı payları zedelenen mirasçılarının, yerine getirilen belirli mala ilişkin lehine belirli mal bırakılan alacaklıya yönelik dava açabilmelerine olanak sunulmuştur.

Belirli mal bırakma alacaklısı, kendisine kazandırmada bulunan belirli malı reddetme hakkına da sahiptir. Bu reddin varlığı halinde, yalnızca belirli mal bırakma borçlusunun ifa borcu ortadan kalkmaktadır. Belirli mal bırakma alacaklısı, ölüme bağlı bir tasarrufla lehine kazandırmada bulunulan belirli bir malı, belirli mal bırakma borçlusundan isteme hakkına sahiptir. Bu nedenle lehine belirli mal bırakılan alacaklı, kendisine bırakılan belirli malı, istem hakkını kullanmak suretiyle cüz'i halefiyet yoluyla intikal etmektedir. Bu durumda belirli mal bırakma alacaklısı, yasal mirasçı ve atanmış mirasçı gibi külli halef sıfatına haiz olmadığından, bir başka deyişle mirasbırakanın borçlarından kişisel malvarlığı ile sorumlu olmadığından, kendisine bırakılan belirli malı reddetmiş olsa dahi, bu ret, mirasın reddi gibi değerlendirilmemelidir.

Belirli mal bırakma alacaklısı, mirasbırakanın cüz'i halefidir. Hal böyle olduğundan belirli mal bırakma alacaklısı, kendisine bırakılan mal üzerinde doğrudan bir aynî hak kazanamamaktadır. Bu nedenle, alacaklının, bırakılan mal üzerinde bir aynî hak kazanabilmesi için mirasbırakanın mirasçılarının belirli mal bırakma konusunu oluşturan malın ifasını istemesi gerekmektedir. Dolayısıyla TMK m. 600/1 hükmü gereği, belirli mal bırakma alacaklısının malı kazanması için, varsa vasiyeti yerine getirme görevlisine yoksa yasal veya atanmış mirasçılara karşı kişisel istem hakkını kullanması gerekmektedir.

Belirli mal bırakma alacaklısının istem hakkını kullanabilmesi için ise, TMK m. 600/3 hükmü gereği, ifası yerine getirilmemiş olan alacağın ifasını sağlamak maksadıyla, belirli mal bırakma borçlusuna karşı dava açması gerekmektedir. Bu dava, uygulamada vasiyetin tenfizi davası olarak adlandırılmaktadır. Ancak TMK m. 600/2 hükmünde belirli mal bırakma konusunu oluşturan alacağın muaccel hale gelmesi yani lehine belirli mal bırakılan alacaklının bu istem hakkını kullanarak dava açabilmesi, tasarruftan aksi anlaşılmadığı takdirde, belirli mal bırakma borçlusunun mirası kabul veya ret hakkının düşmesine bağlanmıştır. Ayrıca bu davanın açılabilmesi için, vasiyetnamenin itiraza uğramadan kesinleşmesi veya vasiyetname ve terekeye yönelik tüm davaların sonuçlanması, kararların kesinleşmesi gerekmektedir. Böylece davanın konusuz kalmaması önlenmektedir. Zira, vasiyetnamenin iptali istemiyle açılan bir davanın kabulüne karar verilmesi halinde, bu dava konusuz kalmaktadır. Bu davada lehine belirli mal bırakılan alacaklı, davacı sıfatına sahiptir. Bu davanın ise, varsa vasiyeti yerine getirme görevlisine yoksa mirasçılık belgesindeki tüm mirasçılara karşı yöneltilmesi gerekmektedir. Ancak mirasçılık belgesi kapsamında bu kişiler haricinde başka bir mirasçının

daha bulunması halinde, o kişiye karşı da husumetin yöneltmesi mecburidir. Aksi takdirde; uygulamada husumet yönünden eksik inceleme ile yazılı şekilde karar verilmiş olması doğru görülmemektedir. Fakat TMK m. 601/2 hükmü gereğince, sigorta alacağına yönelik belirli mal bırakmada, belirli mal bırakma alacaklısı istem hakkını sigortacıya karşı doğrudan doğruya kullanabilmektedir. Bu durumda, belirli mal bırakma konusu sigorta alacağına ilişkin ise, lehine belirli mal bırakılan alacaklının, istem hakkını sigortacıya karşı yöneltmesi gerekmektedir. İlgili davada görevli mahkeme, Asliye Hukuk Mahkemesidir. Ancak mirasbırakanın, belirli mal bırakma tasarrufuyla, ölümünden sonra ödenecek olan bir sigorta alacağını bir kimse lehine bırakması durumunda görevli mahkeme, ticari bir ilişki sebebiyle yapılan hayat sigortası kapsamında Asliye Ticaret Mahkemesi iken, tüketici ilişkisi sebebiyle yapılan hayat sigortası kapsamında Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun Hükümleri uygulanması gerektiğinden Tüketici Mahkemesidir. Mirasbırakanın son yerleşim yeri mahkemesi ise yetkili mahkemedir. Bu yetki kuralı kesindir. Ayrıca belirli mal bırakma alacaklısının dava hakkı, ölüme bağlı tasarrufla, lehine kazandırılmada bulunulduğunu öğrenmesi veya alacağı daha sonra muaccel olacaksa muaccel olma tarihi üzerinden on yıl geçmesi ile zamanaşımına uğramaktadır.

Belirli mal bırakma alacaklısının lehine bırakılan malı kazanabilmesi, kanunda tarafına tanınmış olan istem hakkını kullanmış olmasına ve vasiyeti yerine getirme yükümlüsünün yani belirli mal bırakma borçlusunun, bırakılan malın taşınır olması durumunda bu malı teslim etmesine, taşınmaz olması durumunda alacaklı adına tapuya tescil ettirmesine, bir alacak olması durumu halinde ise alacağın temlik işlemini yapmasına bağlıdır.

KAYNAKÇA

- Ağca Toplandı, Pınar :**Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali**, (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2008.
- Antalya, O. Gökhan :**Marmara Hukuk Yorumu Miras Hukuku**, Sağlam, İpek, Cilt III, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019.
- Arbek, Ömer :**Miras Hukukunda Ölüme Bağlı İşlemlerde İrade Serbestisi Sınırları ve Müeyyidesi**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2013.
- Ateş, Derya :**Borçlar Hukuku Sözleşmelerinde Genel Ahlaka Aykırılık**, Turhan Kitabevi, Ankara, 2007.
- Ayan, Mehmet :**Miras Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 9. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Ekim 2016.
- Aydın, Muhammed :**Resmi Vasiyetname**, (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Gaziantep, 2019.
- Ayiter, Nuşin :**Miras Hukuku**, Ankara, 1986.
- Çabri, Sezer :**Miras Hukuku Şerhi (TMK m. 495-574) Cilt-1**, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.
- Dural, Mustafa/Öz, Turgut :**Türk Özel Hukuku Cilt IV, Miras Hukuku**, Filiz Kitapevi, İstanbul, 2013.
- Engin, Baki İlkay :**“1998 Tarihli Türk Medeni Kanunu Tasarısının Ölüme Bağlı Tasarrufun Konularına İlişkin Hükümlerinin (MKT. 514-530) Değerlendirilmesi”**, Cumhuriyet’in 75. Yıl Armağanı, İstanbul, 1999.
- Engin, Baki İlkay/ Serozan, Rona :**Miras Hukuku ve Uygulama Çalışmaları**, Güncellenmiş 6. Baskı, Seçkin Yayıncılık, , Ankara, 2019.
- Ercoşkun Şenol, H. Kübra :**Ölüme Bağlı Tasarruflar ve Özellikle Bu Tasarruflardaki Koşullar ve Yüklemeler**, (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Erzurum, 2011.
- Eren, Fikret :**Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 21. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2017.

- Eren, Fikret :**Türk Medeni Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davası**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Yargıçoğlu Matbaası, Ankara, 1966, (Eren, İptal).
- Eren, Fikret/Yücer Aktürk, İpek :**Türk Miras Hukuku**, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020.
- Erol, Ahmet/ Cingöz, Dilek :**“Bir Mükellef Hakkı Olarak Mirasın Reddi”**, TBB Dergisi (118), 2015, s.s. 271-296.
- Eviz, Esra :**“Vasiyet Türleri ve Özellikleri”**, ÜHFM C. LXXV, S. 1, 2017, s.s. 393-412.
- Genç Arıdemir, Arzu :**“TMK md.241’e Göre Karşılıksız Kazandırmadan Yararlanan Üçüncü Kişiye Karşı Açılan Dava ile Miras Hukukuna İlişkin Tenkis Davası Arasındaki İlişkiler”**, BUHFD, C. 13, S. 169-170, Y. Eylül-Ekim 2018, s.s.31-86.
- Gönensay, Ahmet Samim :**Medeni Hukuk**, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1936.
- Gönensay, Samim /Birsen, Kemaleddin :**Miras Hukuku**, Ahmed Said Matbaası, İstanbul, 1963.
- Günay, Erhan :**“Miras Hukukunda Alacaklıların Korunması”**, Terazi Hukuk Dergisi, C.14, S.151, Mart 2019, s.s.632-639, (Günay, Alacaklıların Korunması).
- Günay, Erhan :**Bilimsel Görüşler ve Yargısal Kararlar Eşliğinde Miras Hukukunda Ölüme Bağlı Tasarrufların İptali Davaları**, Birinci Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2016.
- Günay, Erhan :**Miras Hukukunda Tenkis (İndirim) Davaları**, Güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Nisan 2019, (Günay, Tenkis).
- Gürsoy, Kemal Tahir :**Türk Medeni Kanunu Hükümlerine Göre Mal Vasiyeti**, Yıldız Matbaası, Ankara, 1955.
- Hatemi, Hüseyin :**Miras Hukuku**, 7. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2018.
- İmre, Zahit/ Erman, Hasan :**Miras Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 12. Basım, Der Yayınları, İstanbul, 2016.
- İnan, Ali Naim/ Ertaş, Şeref/ Albaş, Hakan, İnan :**Türk Medeni Hukuku Miras Hukuku**, 10. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Ocak 2019.

- İşgüzar, Hasan :**Yeni Türk Medeni Kanunu'na Göre Miras Hukuku Hükümlerindeki Değişiklikler ve Yenilikler**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2003.
- Keskin, Dilşad/ Demircioğlu, Reyhan :**Medeni Hukuk-II (Eşya Hukuku-Miras Hukuku)**, Birinci Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Kasım 2018.
- Kılıçoğlu Yılmaz, Kumru :**“Resmi Vasiyetname”**, TBB Dergisi (133), 2017, s.s. 369-392.
- Kılıçoğlu, Ahmet M. :**Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 14. Bası, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara, 2011, (Kılıçoğlu, Borçlar).
- Kılıçoğlu, Ahmet M. :**Miras Hukuku**, Genişletilmiş 6. Bası, Turhan Kitapevi, Ankara, 2015.
- Kocaağa, Köksal :**“Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisinin Hukuki Niteliği”**, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, S. 2, 2002, s.s.1-28, (Kocaağa, Hukuki Nitelik).
- Kocaağa, Köksal :**Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2006.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip :**Miras Hukuku**, 3. Bası, Filiz Kitapevi, İstanbul, 1987.
- Koçoğlu, Safa :**Vasiyet Tasarrufunun Hükümsüzlüğü**, (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul, Mayıs 2013.
- Koschaker, Paul :**Modern Özel Hukuka Giriş Olarak Roma Özel Hukukunun Ana Hatları**, (Çeviren Kudret Ayiter), Sevinç Matbaası, Ankara, 1977.
- Oğuzman, M. Kemal :**Miras Hukuku**, 6. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1995.
- Oğuzoğlu, H. Cahit :**Roma Hukuku**, Yeni Desen Matbaası, Ankara, 1959.
- Oral, Alkım :**Miras Hukukunda Tenkis Davası**, (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Antalya, 2018.
- Ozanemre Yayla, Hatice Tolunay : **“Ön Vasiyet (Mirasçı Lehine Vasiyet) Kavramı, Ön Vasiyetin Unsurları ve Özellikleri”**, Ankara Barosu Dergisi, 2017/2, s.s. 101-144.
- Özbey, Serap :**Olumlu Miras Sözleşmesi**, (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Çankaya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Ankara, 2010.

- Özta, Bilge :**Miras Hukuku (Tablolar ve Örneklerle)**, Birinci Bası, Turhan Kitabevi Yayınları, Ankara, 2012.
- Özta, Bilge :**Şahsın Hukuku Hakiki Şahıslar**, 3. Bası, Ankara, 1990, (Özta, Şahsın).
- Pulaşı, Hasan :**Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları**, Dayınlarlı Yayıncılık, Ankara, 1989.
- Ruhi, Canan/ Ruhi, Ahmet Cemal :**Vasiyetname ve Miras Sözleşmesi**, Birinci Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Ekim 2017.
- Sert Sütçü, Selin :**Miras Bırakanın Muvazaalı Hukuki İşlemleri ve Sonuçları**, Birinci Baskı, Seçkin Yayıncılık, Mart 2018.
- Sezen, Cehdi Cihan :**Türk Miras Hukukunda Mirastan Çıkarma**, (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Bilim Dalı, İstanbul, 2008.
- Sirmen, Lale :**Türk Özel Hukukunda Şart, Banka ve Ticaret Hukuku**, Araştırma Enstitüsü Yayın No:254, Ankara, 1992.
- Solak, Edhem :**Ölüme Bağlı Tasarruflarda Ehliyet**, (yayınlanmamış yüksek lisan tezi), Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Gaziantep, 2016.
- Söğüt, İpek Sevdal :**“Roma ve Türk Hukuku’nda Aile Fideikomisi”**, TBB Dergisi, 2020 (147), s.s. 143-181.
- Taşatan, Caner :**“Türk Medeni Kanunu'na Göre Mirasçı Atama”**, İnÜHFD 10(1), 2019, s.s.40-49.
- Tekdoğan, Aydın :**Mirasta Denkleştirme ve Tenkis Davaları**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2019, (Tekdoğan, Tenkis).
- Tekdoğan, Aydın :**Vasiyetnamenin Tenfizi ve İptali Davaları**, Güncellenmiş 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, Ocak 2021.
- Tuncer Kazancı, İdil/ Öcal Apaydın, Bahar :**“Mirasçıl原因 Alacaklılarını Koruyan Davalar ile Tasarrufun İptali Davası İlişkisi”**, İnÜHFD, Özel S., C. 2, 2015, s.s. 775-808.
- Turan Başara, Gamze :**“Ölüme Bağlı Tasarrufların Tenkisi Ve Tenkis Davası”**, TAAD, Y. 7, S. 27, Temmuz 2016, s.s.365-407.
- Turan, Gamze :**Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü**, Turhan Kitapevi, Ankara, 2009, (Turan, Hükümsüzlük).

- Ulus Karataş, Elif :**“Türk Miras Hukukunda Mirasın Kazanılmasında Halefiyet Türleri ve Türk Milletlerarası Özel Hukukundaki Yansımaları”**, İÜHFM C. LXXIII, S. 2, 2015, s.s. 357-390.
- Uzun Şenol, Pınar :**“Vekaletsiz İş Görmede İş Görenin Hukuki Durumu”**, FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi, C.3, Bahar, 2014, s.s.293-309.
- Yazar, İbrahim :**Miras Hukukunda Tenkis**, (yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Kadir Has Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı, İstanbul, 2017.
- Yıldırım, Abdülkerim :**Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 3. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2015.

İnternet Kaynakları

- Akıntürk, Turgut, **“Şart ve Mükellefiyet Kavramları Üzerinde Bir İnceleme”**, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 27, S. 3, 1970, s.s.219-247, s.236, <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/322/3174.pdf> (erişim tarihi:04.05.2021).
- Albaş, Hakan, **“Belirli Mal Bırakma Vasiyetinin Teslim Borcu”**, s.s.131-150, s.132-133, <https://journal.yasar.edu.tr/wp-content/uploads/2014/01/5-Hakan-ALBA%C5%9E.pdf> (erişim tarihi:18.05.2021).
- Berki, Şakir, **“Eski ve Yeni Hukukumuzda Miras Sistemleri Arasındaki Farklar”**, s.s.133-158, (Berki, Farklar), s.151, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/631961> (erişim tarihi: 02.09.2021).
- Berki, Şakir, **“Kur’an’da Miras Hukuku”**, s.s.107-132, s.107, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/630521> (erişim tarihi: 02.09.2021).
- DergiPark Akademik, <https://dergipark.org.tr/tr/> (erişim tarihi: muhtelif tarihler).
- İrge Erdoğan, Burcu, **“5718 Sayılı MÖHUK Uyarınca Tenkis Davasında Uygulanacak Hukukun Kamu Düzeni Bakımından Değerlendirilmesi ve Yetkili Mahkeme”**, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 20, S. 1, 2018, s.s. 397-430, s.422, <https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2018/06/11-BURCU-IRGE-ERDOGAN.pdf> (erişim tarihi: 14.05.2021).
- Jurix, <https://www.jurix.com.tr> (erişim tarihi: muhtelif tarihler).
- Kazancı Hukuk Otomasyon, <https://www.kazanci.com.tr/> (erişim tarihi: 18.05.2021).
- Küçükgüngör, Erkan, **“Roma ve Türk Hukukunda Muayyen Mal Vasiyeti”**, s.s.505-531, s.505, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/629513> (erişim tarihi: 31.08.2021).

- Türkiye Barolar Birliği Dergisi, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/> (erişim tarihi: muhtelif tarihler).
- Umur, Ziya, **“Roma Miras Hukuku’nun Ana Hatları”**, s.s.159-195, s.173, <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/96400> (erişim tarihi: 31.08.2021).
- Yargıtay Karar Arama, <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> (erişim tarihi: muhtelif tarihler).
- Yarg. 2. HD, T. 12.03.2007, E. 2007/2204, K. 2007/3809 sayılı ilamı, <https://www.kararara.com/forum/viewtopic.php?t=65299> (erişim tarihi: 19.10.2021).
- Yarg. 3. HD, T. 06.12.2010, E. 2010/12478, K. 2010/19947 sayılı ilamı, <http://www.sagiroglu.av.tr/miras-ci-atanan-murisin-olumu-ile-terekede-dogrudan-ve-kendiliginden-bir-ayni-hak-kazanir-cn635.html> (erişim tarihi: 11.05.2021).
- Yarg. 3. HD, T. 29.09.2011, E. 2011/14449, K. 2011/14186 sayılı ilamı, <https://legalbank.net/belge/y-3-hd-e-2011-14449-k-2011-14186-t-29-09-2011-vasiyetnamenin-yerine-getirilmesi/929468> (erişim tarihi: 26.05.2021).
- Yarg. 3. HD, T. 28.01.2013, E. 2013/185, K. 2013/1187 sayılı ilamı, <https://mirasuzmani.com/vasiyetnamenin-yerine-getirilmesi-isteminin-iceren-eda-davasinda-asliye-hukuk-mahkemesi-gorevlidir/> (erişim tarihi: 14.05.2021).
- Yarg. 3. HD, T. 03.07.2014, E. 2014/3812, K. 2014/10948 sayılı ilam, <http://www.cemalettingurler.av.tr/tr/yargi-karari/esas-no-2014-3812-karar-no-2014-10948> (erişim tarihi: 26.05.2021).
- Yarg. 3. HD, T. 09.05.2019, E. 2019/2735, K. 2019/4370 sayılı ilamı, <https://avukatlarasor.net/q/yargitay-3-hukuk-dairesi-20192735-e-20194370-k> (erişim tarihi: 26.05.2021).

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve Soyadı	Fatma OĞUZ TOKGÖZ
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Demre Anadolu Lisesi - TM
Lisans Diploması	Atılım Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Yabancı Dil	İngilizce
İŞ DENEYİMİ	
Staj	Ankara Barosu, 2015
Çalıştığı Kurumlar	Çelen Hukuk Bürosu (Stajyer Avukat) 2014-2015 Çelen Hukuk Bürosu (Avukat) 2016 Fatma Oğuz Tokgöz Hukuk Bürosu (Avukat) 2019, D.E.